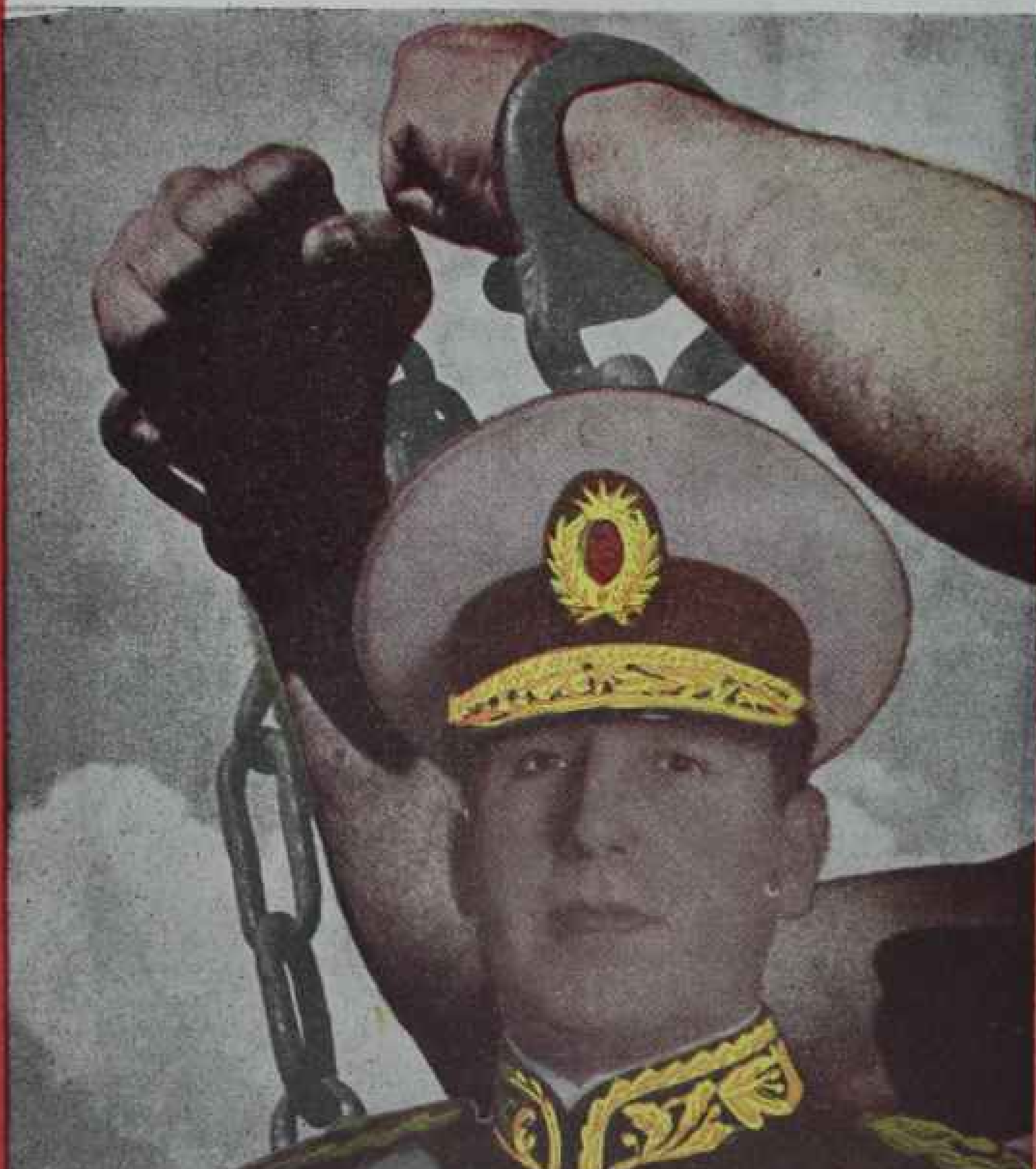
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene : 2, Cilt : IV, Sayı: 60

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa - Ankara
P. K. **582** — *Tel:* 18992

Fiatı: 60 Kuruş

*

İmtiyaz Sahibi:
Metin TOKER

●

Umumî Neşriyat Müdürü
Cüneyt ARCAYÜREK

●

Bu nüshada Yazı işlerini fiilen idare eden mes'ul Müdür:
Yusuf Ziya ADEMHAN

•

Teknik Sekreteri
M. Nevzat ÜNLÜ

Ressam:
İzzet ÇETİN

•

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS —
Hüseyin EZER

•

Klişe:
Doğan TORUNOĞLU
Haşmet EGEMEN

Abone Şartları:

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

●

İlân Şartları **:**
4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira
Kapak içi 300 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

●

Dizildiği ve Basıldığı Yer **:**
Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz

Albay Peron

La Prensa'nın âhı

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Gün geçmiyor ki gazeteleri elimize aldığımız zaman ismimizi birinci sayfada büyük puntolarla görmiyelim. AKİS mesullerinin duruşmasına başlandı, AKİS mesuleri müdafaalarını yaptılar, AKİS dâvası karara kaldı, AKİS mesulleri mahkum edildiler, AKİS dâvasını Temyiz nakzetti, AKİS yazı işleri müdürü hükümet nüfusunu kırmak suçundan hüküm giymeden tevkif olundu, AKİS yan işleri müdürünün hapishanede saçları kesildi, AKİS mesulleri jandarma refakatinde mahkemeye getirildiler, Başbakan Meclis kürsüsünden AKİS gazetesinin sahibine hücumlarda bulundu, AKİS mesulleri tekrar mahkûm edildiler, hâkim AKİS mesullerinin cezalarım "yeniden suç işlemiyeceklerlne dair mahkemeye vicdani kanaat gelmediğinden" tecil etmedi, AKİS'in avukatları kararı temyiz ediyorlar, AKİS sahibinin mahkûmiyetini temyiz şöyle bozdu, hayır böyle bozdu...

Cuma günü gelmiyor mu, bütün Ankara savcılığı birbirine giriyor. Sabahın daha dokuzunda savcılıktan, birinci şubeden matbaaya telefon üstüne telefon yağıyor. Matbaalar bastıkları gazete veya mecmualara an ikişer nüshayı kanunen birinci şubeye ve savcılığa verirler. Ama, satışa çıktığı sırada.. AKİS Cumartesi gününün tarihini taşır ve sadece Ankarada Cuma akşamı piyasaya verilir. Savcılığın akşama kadar beklemeğe sabrı yoktur. Saat dokuzda AKİSİ tetkik etmek isterler ve kadın sayfasına, spor sayfasına varıncaya kadar, satırların altı kırmızı kalemle çizilerek mecmua okunur. Bunun için hususi bir odaya kapanılır. Bizzat sava bu işle meşguldür. Niçin AKİS'i daha erken piyasaya çıkmadan gözden geçirirler, malûm: Eğer mecmuama toplanmasını icap ettirecek bir kusur vana mecmua piyasaya çıkmadan el konulabilsin!

Bazen matbaada oturur ve dudaklarımızda bir tebessüm, düşünürüz: acaba Al Capone'un da ismi vaktiyle gazetelere bu kadar sık mı geçerdi, diye.. Vatan gazetesinde Hoş Memo diye bir seri var. Aslında Amerikan malı ama nefis bir şekilde bize uyduruluyor. Bizim hayatımızla da ince istibzalan İhtiva ediyor. O geçenlerde AKİS'ten "Dünyanın en tehlikeli gazetesi" diye bahsediyor, eğleniyordu. Hakikaten AKİS, sanki dokunulmaması gereken bir el bombasıdır. Sanki AKİS bir ihtilâl broşürü, Mr isyana teşvik beyan-. namesidir. AKİS... AKİS... Halbuki bu, sadeee masum bir aktüalite mecmuasının adıdır. Bütün demokrasi memleketlerinde eşi bulunan Mr aktüalite mecmuası., Ama 1955 senesinin ikinci yarısında Türkiye Cumhuriyeti hudutlarında namuslu hiç kimsenin hiç. kimseden korkması için sebep olmadığına inanmış insanların çıkardığı Mr mecmua.. Bu, her şeyden çok iktidara şeref vermez mi?

Allah tan ki gazeteler, en koyu. muarızlarımızın, neşriyatımızdan elaman diyenlerin bize bulabüdikleri kabahatin ne olduğunu da yazmayı İhmal etmiyorlar: "Savcı AKlS'in iğneleyici neşriyat yaptığını söyledi", "Müdahil vekiline göre AKİS hakaret usullerinde yeni bir kesifte bulunarak demokratik küfürler savuruyor", "İmâ saydabilecek yazılar yazmak suçundan AKİS..."

Yoksa her Allahın günü AKİS mesulleri "mahkeme", "tevkif", "tahliye", "mahkûmiyet ala isimlerini "hapis", 'temyiz" gibi kelimelerin yanında görenlerin bu "dünyanın en tehlikeli gazetesi" ni evlerinden içeri Sokmak istemiyeceklerinden, ellerinde taşımıyacaklarından korkulurdu. Çok şükür ki bize atfedilen en büyük günahın ne olduğunu artık herkes biliyor.

Bu dünyada rahat bırakılmaktan başka hiç bir arzumuz yok. Bütün İhtirasımız dünyanın demokratik memleketlerinde olduğu gibi Türkiyede de bu neviden Mr mecmuanın yaşamasının mümkün hale gelmesidir. Bunun için çalışmaktan bizi hiç bir şey alakoyamayacaktır. AKİS'in neşriyatında başka bir maksad, başka, bir ses arayanlar yanılıyorlar. Kendilerine bunu dostça hatırlatmamıza lütfen müsaade etsinler.

Saygılarımızla

AKİS

Dış Yardım

Asıl ihtilâf

Kredi ve yardım mevzuunda Amerika ile, karşılıklı söylenen bütün acı veya parlak sözlerin dışında, İki mühim görüş farkımızın bulunduğu artık anlaşılmış bulunuyor. AKİS bundan aylarca evvel (Bak: Akis - Sayı 51) iki farkın ne olduğunu husussi istihbaratiyle okuyucularına bildirmişti. Meselelerden biri enflasyondur. Enflasyonun mevcudiyeti gerek Türkiye, gerekse Amerika tarafından kabul ve teslim edilmektedir. Ayrılık bunu doğuran sebeplerin tayinindedir. Amerikan mütehassıslarına göre enflasyon siyasîdir. Demokrat Parti hükümeti milletin büyük ekseriyetini teşkil eden köylüyü kendi tarafında tutabilmek için zirai mahsulleri piyasa fiyatlarına nazaran yüksek bedel ödeyerek satın almakta, sonradan bunu ucuza ihraç etmektedir. Buğday bunun en canlı misalidir. 80 kuruştan alınan buğday 20 kuruş civarından ihraç olunmaktadır. Eğer buğday Türkiyenin en mühim ihracat malı olmasaydı bu prim göze alınabilirdi. Fakat memlekete döviz getiren belli başlı mallar arasında buğday birinci mevkii işgal etmektedir. Böylece ekalliyet ekseriyete prim vermek mevkiine girmektedir ki bunun ekonomi ilmiyle hiç bir alâkası yoktur ve bu gidişe Karunun hazineleri bile dayanmaz.

İkinci mesele Türkiyenin giriştiği kalkınma hamlesinin vüsatidir. Bir kalkınmanın mevcudiyetini de gerek Türkiye, gerekse Amerika kabul etmektedir. Ama Amerikalılara göre ayağımızı yorganımıza göre uzatmamız lâzımdır, hamlemiz daha "makul ve muvazeneli" olmalıdır. Halbuki Menderes hükümeti bu sıfatları • maktu ve muvazeneli - kalkınmamızın değil demokrasimizin başına getirmekte ve memleket çok gori kalmış olduğu için anormal süratle ilerlememizi lüzumlu görmektedir.

Şimdi, doğru haber verdiği - beğenilmesine imkân olmayan tâbirler kullanarak dahi olsa • dünyaca tasdik edilen Associated Press ajansının meşhur telgrafı muhtelif kaynaklar tarafından teyid edümektedir. Evvelâ bizzat Başbakan Adnan Menderes Amerikada Fatin 'Rüştü Zorluya ajansın havadisinde bahis mevzuu edilen ihtarların yapılmadığını Midir-. memiştir. İkincisi, asıl tekzipte bulunması gereken Amerikan resmî makamları derin bir sükût muhafaza eylemişlerdir. Nihayet New York Times gibi ciddi gazeteler de Washington mahreçli haberlerinde vaziyeti tasrih etmişlerdir. Bu gazetenin "Amerika Türkiyeye masraflarını kızmasını söylüyor" başhğiyle neşrettiği yazı iki memleket arasındaki iki ihtilâf mevzuunu açıkça ortaya koymaktadır. Gazetenin bildirdiğine göre Türkiye Amcrikadan yirmi senede ödenmek üzere 300 milyon dolar kredi istemiştir. Bunun üzerine resmi Amerikan şahsiyetleri meblâğı yüksek bulduklarını ifadeden başka Türkiyenin evvelâ enflasyonu durdurması, bunun için de zirai mahsuller için köylüye prim ödeme usulünü .terk ve memleketin gelişmesi yolunda tatbik ettiği "aşırı" programs normal hale getirmesi lüzumunu haber vermişlerdir. 30 milyon dolarlık ek yardıma gelince, gazetenin Washingtondan öğrendiğine göre Fatin Rüştü Zorlunun 300 milyon dolarlık kredi İçin görüşmesi sırasında bu para gürültüsüz . patırdısız şekilde verilmiştir. -Bundan da anlaşılacağı üzere o yardımın bile İtirazlara yol. açmasından korkutmuştur.

Buğday fiyatları

ihtilâf mevzuunu teşkil eden buğday fiyatlarında Adnan Menderes hükümeti bir indirme yapacak durumda değildir. Zaten yeni fiyatlar, eskisinin hemen aynı olarak ilân edilmiştir. Hükümet buğdayı gene yüksek fiyatla alacak, ucuza satacakta*. Fakat "yüksek" kelimesi daha ziyade itibaridir. Aslında bu 30 kuruşun köylüye 1950 de temin ettiği satın alma gücüyle bugün temin ettiği satın alma gücü arasında pek büyük farklar vardır ve fark köylünün aleyhindedir. Bu yüzdendir ki Anadoludan yükselen sesler fiyatın azaltılmasını değil, arttırılmasını talep etmektedir. Hata 1950 de yapılmıştır. AKİS bu hatanın esasını hatırlatmıştı (Bak: Akis - Sayı 54). Ziraî mahsullere prim verilebilir, ama milletin ekseriyetini ekalliyetin verdiği primle kalkındırmaya kalkışmak yanlış bir yoldur. Satın alma gücü suni şekilde şişirilmiştir. Bunun yerine, daha uzun vadeli bir plânla umumî şekilde, milletçe kalkınma temin olunabilir ve köylü, milletin bir kısmı olarak bu kalkınmadan hissesine düşen refahı temin edebilirdi. Şimdi ziraî mahsullerden alınan vergilerin artırılmasının politik sebeplerden dolayı reddi de hükümeti müşkül mevkide bırakmakta ve meselâ tekel maddelerine yüklenilmektedir. Halbuki tekel maddelerine zam suretiyle gelir temin etmek, dünyanın en kolay işidir ve ne mali, ne de iktisadi dehaya lüzum gösterir.

Kalkınma hamlemiz

Fakat kalkınma faslında girişilen bir çok hareketin durdurulması ciddi şekilde düşünülmektedir. Zaten bunların büyük kısmı dövize İhtiyaç gösterdiğinden ve elde döviz bulunmadığından durmuş veya durmaya mahkûm vaziyettedir. Hatta, tamamlanmış bir çok fabrika bile ya ham maddeye, ya da yedek parçaya muhtaç bulunduğundan tam randımanla çalışamamaktadır. Nitekim çalışan isçi sayısında geçen seneye nisbetle mühim bir azalma vardır. Buna mu-

Davalarımız

Mecmuamızın umumi nesriyat müdürü Cüneyt Arcayürek Ankara Toplu Basın Mahkemesinde bir müddetten beri devam eden duruşması sonunda "esbabı mucibeli kararı sonradan bildirileceği" kaydıyla altı ay hapse ve bin lira para cezasına mahkûm edilmiştir. Bilindiği gibi Cüneyt Arcayürek için "Kedi yok ya, fareler cirit atıyor" darbımeselinin kullanıldığı iki yazısiyle hükümet nüfuzunu kırın neşriyatta bulunduğu iddiasiyle tevkif edilerek 21 gün hapishanede tutulmuş, fakat açılan davanın ilk duruşmasında suçunun Adnan Menderesin şahsına hakaret olduğunun savcı muavini tarafından tasrihi üzerine kefaletle tahliye olunmuştu. Mahkeme bu 21 günün altı aylık hapis cezasından tenzil edileceğini bildirmiştir. Mecmuamızın sahibi Metin Teker ise 6334 sayılı kanun gereğince beş bin lira para cezası ödemeye mahkûm edilmiştir. Mahkeme Cüneyt Arcayürek ve Metin Tekerin cezalarını "yeniden suç işlemiyeceklerine dair kanaat gelmediği" mucip sebebiyle reddetmiştir. Avukatlarımız bu kararı Temyiz etmişlerdir.

Dr. Mükerrem Sarolun muvafakatiyle açılan ve Ankara Toplu Basın Mahkemesi tarafından başmuharririmiz Metin Tokerin 9 ay 10 gün hapis ve 9333 lira para cezasına mahkûmiyetiyle neticelenen davayı Temyiz Üçüncü Ceza Dairesinin nakzettiğini bildirmiştik. Toplu Basın Mahkemesi Metin Tekeri şikâyet mevzuu olan yazılarından üçünde açık' suç bularak mahkûm etmişti. Temyiz Üçüncü Ceza Dairesi ise bunların ikisinde hiç suç olmadığını ve tenkidden ibaret bulunduğuna bildirmiş, üçüncüsünde ise bazı imâlar gördüğünü kaydederek mahkûmiyet kararını esastan bozmuştur. Fakat Temyiz Başsavcısı bu bozma kararma itiraz etmiş ve dosya Temyiz Umumi Heyetine sevkedilmiştir.

Umumî Heyet, Ceza Dairesinin kararına uyarsa Metin Tokerin duruşmasına yeniden Ankara Topla Basın mahkemesinde başlanacaktır ve dava tekrar görüşülecektir. Karara uyulmadığı takdirde ceza katiyet kesbedecektir.

kabil dilenci sayısı 1952 ye nisbetle artmış ve 40 binden 45 bine yükselmiştir. Bu hesaba göre Türkiyede her 512 kişiden biri dilencilikle geçinmektedir.

İçinde bulunduğumuz buhrandan nasıl çıkılacaktır? Bu hususta henüz bir karar verilmiş değildir. Evvelâ normal Amerikan yardımının 1 Temmuzda başlıyacak devre için ne kadar olacağı hususu beklenilmektedir. Bunun maalesef azaltılması ihtimali mevcuttur. Biten devrede, son 30 milyon dolarlık ilaveyle 100 milyon dolar almış bulunuyoruz. Amerikan Kongresi prensip olarak bunun azaltılması taraftarıdır. Saten geçen seneki 70 milyon dolar da Adnan Menderesin Amerikayı ziyareti esnasındaki şahsî başarısının neticesiydi.

Beklenen ikinci husus, iktisatçı Max Thornburg'un raporudur. Thornburg'un Türk Hükümeti hesabına çalıştığına dair çıkarılan rivayetlerin aslı yoktur. Amerikalı mütehassıs Türidyeye yatırım yapmağı düşünen veya düşünecek Amerikan firmaları hesabına faaliyet göstermekte ve Türkiyenin durumunu incelemektedir. Thornburg'un raporu, kredi teminimizle ilgili olacaktır.

Nihayet Amerika hükümetinin kapıları kapanmamıştır. Müzakereler başka esaslar üzerinden devam edecektir. O müzakerelerde Türkiye, dostumuzun karşısına değişik dosyalarla çıkacaktır. Fakat bir hal yolu bulununcaya kadar çok muvakkat tedbirlere başvurulmaktadır. Bunlardan bir tanesi Kredili ithalatını kaldırılması ise iktisadî ve Mali Sahada sayfalarımızda bu hususta geniş tafsilât vardır) bir diğeri Tekel mamullerine yapılan zamdır.

Menderes ne yapacak?

Bu sırada bütün gözler Adnan Menderese çevrilmiş bulunuyordu. Başbakan ne yapacaktı? Ekonomik sahada mütemadiyen kararlar alınıyor, mütemadiyen kararlar bozuluyordu. "Bu fena oldu", "Bunun mahzurlarını hesaplamamıştık" gibi özür dilemeler gündelik hadiseler araşma girmişti. Bunlardan her biri, başka memleketlerde çekilme sebebiydi. Cumhurbaşkanı Celâl Bayarm fikrine gelince, bu şuydu: "Üç ay ilerisinl göremeyen bir heyetin, ben hükümetim demeğe hakkı yoktur. Üç ay ilerisini göremeyen hükümetlerin uzun vadeli görüşüne nasıl inanacağız ve memleket menfaatlerini nasıl ellerine bırakacağız?". "Gerçi Celâl Bayar bunu 1949 yılında söylemişti ama o zamandan bu yana kanaatini değiştirmiş olması elbette ki bahis mevzuu değildi.

Menderesin zoraki dostlarının da kendisine yavaş yavaş sırt çevirdiği

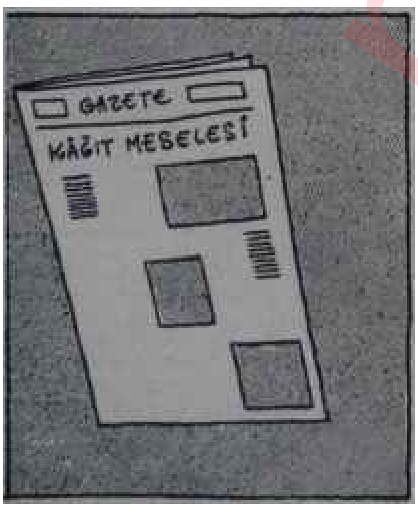
Bir münasebetsiz laf

Eğer beni de Sadık Aldoğan gibi tevkif edip saçlarımı keserlerse öyle resmimi çektirir, resmi bütün Amerikan gazete ve mecmualarında neşrettiririm!

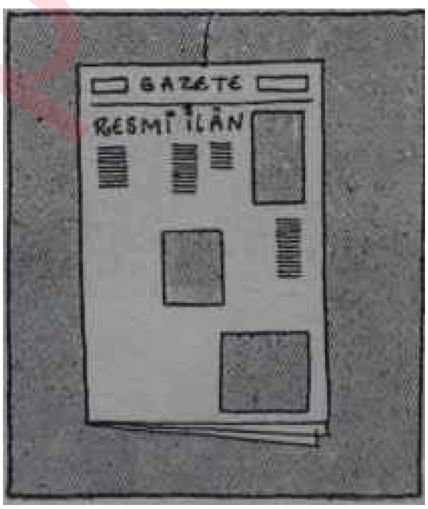
Sonradan tekzip olunan bu sözlerin Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek tarafından söylenildiği bir çok gazete tarafından yazıldı. Gerçi Kasım Gülek Eskişehir kongresinde böyle bir beyanatta bulunmadığını bildirmiştir ama havadisi verenlerle havadisi yalanlayan arasında mutlaka bir tercih yapmak gerekirse bu münasebetsiz lâfın bir ara Kasım Güleğin ağzından fırladığına inanmak daha doğru otur. Tekzip, bizzat Genel Sekreterin iyi bir iş yapmamış bulunduğuna dair inancının ifadesi sayılır ki, o bakımdan isteyen takdir edebilir. Evet, eğer Basım Göleği de Sadık Aldoğan gibi tevkif eder ve saçlarım keserlerse - hattâ kesmezlerle - Amerikanın sansasyonel meraklısı bütün gazete ve mecmuaları Genel Sekreterin resmini neşretmekte birbirleriyle yarış ederler ama bu neviden bir tehdidi bir Muhalefet liderinin ağzından işitmek bizim kulaklarımızla hoş gelmiyor.

Kendi dertlerimizi kendi aramızda halledebiliriz. Muhaliflerimizi altetmek için - muhalifimiz kim olursa olsun - yabancılardan destek aramak ne hoş, ne doğru, ne de elzemdir. Her türlü demagojinin haricinde Türk MUletinin aklı selimine güvenirsek milletimiz bizi yanıltmaz. Dürüst bir mücadelede haklıyı ve haksızı ondan iyi hiç kimse ayırdedemiyecektir. Bunu yaptıktan sonra ise milletimiz mutlaka hakimin yanında yer, alacaktır. Kasım Gülek haksız yere tevkif edilir de saçları sırf kendisine zulüm, öteki muhaliflere ders olsun diye kesilirse onun bizim gazetelerimizde çıkacak resimleri böyle bir harekete girişecekleri uzun uzun düşünmeye mutlaka mecbur bırakacak kadar - hattâ daha fazla - reaksiyon doğurur. Bunlar o hareketlerdir ki yapanların hiç bir zaman yanına kalmamıştır ve zalimler, gaddarlar en sonra günahlarım faiziyle ödemişlerdir. Milletin ilelebet haksızlığa seyirci kalacağını sanmak için deli olmak gerekir.

Ama yabancıları karıştırmıyalım. Onlarla münasebetlerimizi iç politikada silâh olarak kullanmıyalım. Siyaset sahnesine aktör olarak çıkanlar hariç, dürüst politikacılar ideallerini gerçekleştirmek için kendi kuvvetlerine güvenerek mücadele ederler. Seyircilerinkine değil... Politikanın bir asil tarafı bulunmak gerekir

BİRİNCİ BASKI

İKİNCİ BASKI

ÜÇÜNCÜ BASKI,,.

görülüyor ve bu, Başbakanın politik durumunun sarsılmış bulunmasının en belirli delilini tevkil ediyordu. Adnan Menderes için daha bir kaç ay evvel "Millet lideri" tâbirini kullanan Halkçı gazetesi Çarşamba günü "A. Menderes iki yol kavşağında" başlı--iyle nefrettiği başyazısında Menderesin daha fazla dayanamıyarak yerini bir başka D.P. liye bırakacağı yolundaki tahminlerden bahsetmekte, sonra şöyle demekteydi:

. . . Politikanın değişmeyen ve şaşmayan kaidesi şudur: teşebbüs başarı ile sona ererse "Bin yaşa! Sen bir dahisin!" diye alkışlarlar. Aksi olur, bazı ters tesadüfler veya hatalar, yahut değişen şartlar işi bozarsa "İn aşağı beceriksiz! Sen bir muhteris budalasın" diye yuha çekerler.

Bu satırların hemen karşısında ise şu yazılıydı:

Bugünkü Hükümetin iş başından çekilmesi için yüz bir sebep vardır. Meclisteki iktidar ekseriyeti Kırşehir Kanununu mutlaka ortadan kaldırmak lüzumunu teslim ettiği ve icra Heyetine bu kararını tefhim eylediği takdirde çekilmesi için Hükümete güzel bir vesile hazırlamış olur. Bu çekilmeden memleket menfaati hesabına hayırlı neticeler doğar. Bir taraftan Kırşehir Kanunu kaldırılırken, öbür taraftan idare kadrosunu malûm tesirler altına almış olan diğer kanunların da geri alınmasına yol açılır. Sonra memleketin hâlini ve istikbalini müşküllere salmış olan iktisadî hataları düzeltmek için tedbirler hazırlanmasına imkân verilir. Siyasî rejim meselesi, meselelerin meselesi, ana dâva ele alınır. Böylece günün karışık vaziyetinden mesuliyeti Hükümetin mesuliyetinden daha az değil, daha çok olan iktidar mebusları da hatalarını, hatalarının neticelerini ıslaha imkan arayıp bulmakla yarın tarihten görecekleri muahezenin şiddetini bir hayli hafifletmiş olurlar.

Dostlarını seçmesini bilmeyen, menfaat icabı söylenilmediği için zaman zaman acı olan sözlere kulaklarını tıkayıp o sözleri söyliyenleri bazen kıran, bazen gücendiren, bazen de mahkûm ettiren veya Meclis kürsüsünden ithamlar yağdıran Adnan Menderesin içine şimdi yalnızlığın acısı çökmeğe başlıyordu.

Tekel

Ayarlama!

Bu haftanın başında, Salı sabahı Ankarada Ulus meydanını doldu-: ran gazete müvezzileri şöyle bağırıyorlardi:

"—- Ulus var, Ulus.. Zamları yazıyor.. Zafer çıktı.. Ayarlamayı yazıyo "

Hakikaten iki gazeteyi alanlar iki ayrı başlıkla karşılaşıyorlardı. Cumhuriyet Halk Partisinin organı Ulus'ta birinci sayfayı boydan boya bir manşet kaplıyordu: "Sigara ve içkilere gene zam". Buna mukabil Demokrat Partinin organı Zafer'de birinci sayfanın en altında-, tek sütün üzerine mahcup bir başlık vardı: "Bazı inhisar maddelerinde ayarlamalar". Rivayet muhtelifti ama maksud birdi: Sigara ve içki fiyatları pahalılaşmıstı.

Tiryakiler vaziyeti bir gün evvelden öğrenmişlerdi. Pazartesi sabahı Tekel müfettişleri bütün bayileri dolaşmışlar ve malları tesbit edip âdeta mlihürlemişlerdi. Satış yasak edilmişti. Bu, öğleye kadar devam etti ve halk dükkânların önünde kuyruk olup- sigara istedi. Fakat alamadı. Pek çok kimsenin tepesi atmıştı. Tiryakiler:

"— Yahu parasiyle değil mi? Vereyim zammı, ver sigaramı.." diye feryat ediyorlardı. Ancak, tesbit edilen fiyatlar meçhuldü. Durum öğle vakti belli oklu. Demokrat liderlerin bir vakitler meydan mitinglerinde ceplerinden çıkararak halka gösterdikleri ve inanılmaz fiyatlara içereceklerini vaad ettikleri Yenice'nin paketi 70 kuruşa çıkıyordu. Halbuki aynı mallara daha bundan yedi ay evvel külliyetli zamlar yapılmıştı. Istanbulda Tekel Genel Müdürü gazetecilere "yeni ayarlamanın eski ayarlamanın devamı" olduğunu ifade etti. Kanaatince zamlar Hazineye 70 milyon lira sağlıyacaktı. Mevcut 20 çeşit sigaradan 12 sine 5, geri kalan € ine ise 10 - 25 kuruş ilâve ediliyordu. En fazla zam Sipahideydi: 100 kuruştan 125 e çıkıyordu. Ondan sonra gelen, 20 kuruşluk "ayarlama" ile Boğaziçiydi. İçkilere gelince rakı, votka ve cinin kilosuna bir lira ekleniyordu. Fakat en fazla artış çaydaydı; kilosu 18 liradan 25 liraya çıkıyordu.

Emin Kalafat
Davulu çalan..

Ayarlamanın akisleri, derin bir homurtu oldu.

Kararın sebebleri

Kararın cesur bir karar olduğunda şüphe yoktu. Böyle sevimsiz bir zammı Belediye seçimlerinin arefesinde göze almak takdire değerdi! Başbakan Gümrük ve Tekel Bakanı Emin Kalafatı İstanbula çağırtmış ve kendisini Cumartesi akşamı Valilik makamında kabul ederek - kabul esnasında Maliye Bakanı Hasan Polatkan da bulunuyordu - kararı bildirmişti. Haftanın başında ise Emin Kalafat Tekel Genel Müdüriyle temas etmiş ve Genel Müdür meşhur "ayarlama" lı beyanatını ondan sonra yapmıştı. Genel Müdüre göre Tekel maddelerinin fiyatları bu gibi maddelerin yabancı memleketlerdeki satış fiyatlarından düşük bir seviyede bulunmaktaydı. Bu bakımdan bir ayarlamaya lüzum görülmüştü. Anlaşılan artık ayarımızı yabancı memleketlerden yapıyorduk. Ama Tekel Genel Müdürüne bizde yabancı memleketlere nazaran çok pahalıya satılan bazı maddelerin mevcudiyeti hatırlatılabilir ve "o maddelerde ayarlamadan ne haber?" diye pek âlâ sorulabilirdi. Hattâ ekonomi ilminde pahalılık veya ucuzluğun fiyatlarını ancak asgari gelirle nisbeti göz önünde tutularak tesbit olunduğu da ileri sürülebilirdi. Ayarlama lâfının bir bahaneden ibaret bulunduğu aşikârdı. Hükümet piyasadan para çekmek istiyordu. Bu, antienflasyonist bir tedbirdi. Buna muvazi olarak kredi hacmi de f?iz bedeli arttırılarak azaltılıyordu. Amerikalıların tavsiyesine bu yollardan uyulmaya çalışılıyordu. Köylüden buğdayını satın alacağımız bu günlerde yeni bonolar çıkarmaya mevcur olmak istemiyorduk. Hem bütçede açık vardı. Arazi vergisinde arttırma yapılarak kapatılacak masraflar bu zam reddedilince ortada kalmıştı. Doğan Nadi'nin belirttiği gibi Amerikan yardımı suya düşünce Türklerin Türkiyeye yardımı üzerinde durulmuş ve kolay iş olan "Tekel maddelerinde zam" ma başvurulmuştu. Böylece en ziyade ezilen orta sınıfa yeni bir yük ilâve ediliyordu. Halbuki piyasadan para çekmek için çok daha "makul ve muvazeneli" tedbirler vardı. Bunların başında arazi vergisi geliyordu. Politik sebeplerin ekonomimize hakimiyetini hiç bir şey bundan daha mükemmel şekilde gösteremezdi. Fedakârlık, asıl fedakârlıkta bulunması gerekenlerden değil, artık fedakârlığa devam için takati kalmayanlardan isteniliyordu. Yenice 70 kuruşa çıkarken çiftlik sahipleri Beyruttan türlü yollarla getirilen kan kırmızı, açık ve göz kamaştırıcı Cadillac'Iarı 100 bin liraya kapışıyorlardı.

Hasan Polatkan
Parsayı toplayan

Gerçi Amerikadan yardım görmek için enflasyoncu gidişe mutlaka son vermek gerektiğinden daha başka antienflasyonist tedbirler üzerinde durulmuyor değildi ama işe onlardan başlamak çok daha iyi olurdu. Her şeyden evvel israf durdurulmalıydı ve onda iktidar millete ibret teşkil etmeliydi.

Ziyaretler

Şahane törenler

Sigara fiyatlarına büyük zamların yapıldığı bu haftanın başında Pazartesi akşamı Çankaya köşkü mükellef gecelerinden birini yaşıyordu. Küçük Irak m genç kralı şerefine peri masallarındaki gibi bir âlem hazırlanmıştı. Merasim bir ziyafetle başlamıştı. Cumhurbaşkanı Celal Sayarın verdiği yemek tek kelimeyle şahaneydi. Sofrada bulunmayan hiç bir şey yoktu. Ziyafette Majeste İkinci Faysal ne Veliaht Altes Prens Abdülilah'tan başka Büyük Millet Meclisi Başkam, Başbakan, bütün Bakanlar, Başbakanlık Müsteşarı, iki memleketin karşılıklı Büyükelçileri, Cumhurbaşkanlığı erkânı, misafir heyet azaları, mihmandarları da refikalariyle birlikte hazırdılar. Yemeğin sonunda en nefis tarafından Fransız şampanyaları içildi, ve kadehler havaya kalktı. Fakat asıl harikulade olan, hükümetin resmi organı Zafer gazetesinin "muhteşem kabul resmi" başlığiyle naklettiği gardenpartiydi. Bu partiyi naklederken pek az kalem Zafer gazetesi muharririnin ka*lemi kadar mahir olabilirdi. Muharlir şöyle diyordu:

"Yemekten sonra, 22,30 da Köşk parkında bir resmi kabul vapılmıştı.

Park, muhteşem bir sekilde donatılmıştı. Çam ağaçları ampullerle tezyin edilmiş ve hemen bunların arkasından gelen ikinci plândaki ağaçların üzerine büyük projektörlerin ışıkları tevcih edilmişti. Bu suretle gümüş klâbdandan mamul hissini Veren büyük ağaçların çevresi içinde zarif çamlar rengârenk çiçek demetleri gibi duruyordu.

Bu güzel dekorun üzerinde başka projektörlerin kudretli ışık huzmeleri âdeta bir tavan teşkil ediyor ve bu suretle köşkün bahçesi muazzam efsanevi bir bina tesiri yapıyordu. Projektör ışıklarının içine hücum eden binlerce küçük pervane yıldız tesiri yapıyor ve bu suretle gök yüzündeki yıldızlar sanki birden harekete gelmiş gibi oluyordu.

Devlet Reisleri ve yanlarındaki yüksek zevat, ağaçların kameriyeleştirdiği bir saha üzerinde tertip edilmiş olan mevkide oturuyorlardı. Biraz sonra kendilerine teker teker takdim edilen kordiplomatik azasını ve diğer davetlileri kabul ettiler.

Bu esnada havaî fişeklerle çarkı felekler etrafı rengârenk levhalara buruyorlar ve Riyaseticumhur bandosu güzel parçalar çalıyordu.

Denilebilir ki, bu güzel yaz akşamında ve Atatürk'ün Ankarasında ve Çankayasında, milletimizin hem medenî kudreti ve hem de zevk ve zarafeti çok sevgili misafirlerin şerefine olarak emsali şimdiye kadar görülmemiş bir ifadeye ulaştırılmıştı.

Dünkü resmi kabul cidden muvaffak olmuş bir eserdi."

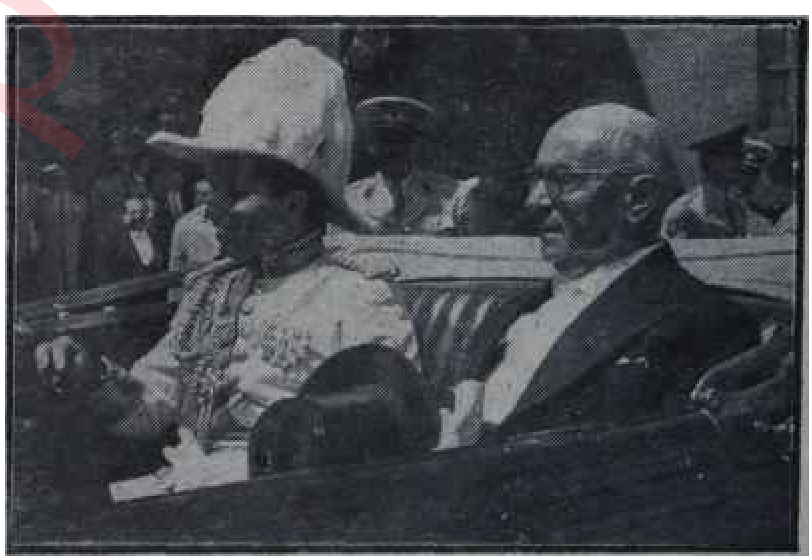
ihtişam bakımından bu gardenpartiyle ancak Başbakan Adnan Menderes ve Bayan Menderes tarafından Ankara Palasta verilen suvare yarış edebilirdi. Ağaçlarının her biri rengârenk ampullerle donatılmış olan bahçede 600 kişilik muazzam bir büfe hazırlanmış ve güzide misafirlerimizin şerefine hiç bir şey esir*genmemişti. Iskoçya viskileri, Fransız şampanyaları su gibi akıyordu. Devlet erkânı, kordiplomatik ve Baş bakanın davetlileri müstesna bir gece geçirdiler. Pek çokları suvareden bütün hayâtları boyunca tatlı bir ha tıra saklıyacakiardı.

Hakikaten hükümet küçük komsumuzun genç hükümdarı için muhteşem törenler tertiplemişti. Kralın ve maiyetinin emrine meşhur Beyaz Tren tahsis olunmuştu. Motorlu vasıtalarımızın da iştirakiyle askerî gösteriler yapılmıştı. Bütün program son derece zengindi. Majeste Ve Altes başkentte görülmemiş şekilde ağırlanırken İstanbulda da Prensesler hükümetimizin misafirleri olarak maiyetlerine verilen mihmandar ha*nımefendiler tarafından izaz ve ikram ediliyorlardı. Ankarada Kralın geçeceği yollara dizilmek üzere talebeler radyo vasıtasiyle mekteplerine çağrılmışlar, sonra kafileler halinde caddelere çıkarılmışlardı. Bin*lerce ve binlerce Türk, Irak bayrağı hazırlanmış, bunlar küçük kızların e*line verilmişti. Muazzam taklar kurulmuştu. Şehir geceleri aydınlatılıyordu.

Ankara binbir gece masallarındaki şehirlere benziyordu.

Sosyetede dedikodu

Küçük komşumuzun genç Kralının Ankarayı ziyareti yalnız siyasi çevrelerde değil, başkentin sosyetesinde de akisler uyandırmıştı. Majes-

Majeste İkinci Faysalın istikbali
Küçük bir memleketin genç kralı

Ayla Kiper
Mektepten saraya

tenin bekâr oluşu bazı dedikodulara yol akmıştı. Bu arada gazeteciler Ankaranın tanınmış doktorlarından Cemal Kiperin kapışım aşındırıyorlar ve doktorun genç ve güzel kızı Ayla Kiper ile mülakatlar yapıyorlardı. Gazetecilerin arasında Associated Press'in bile muhabiri vardı. Ayla Kiperin Irak Büyükelçiliğinde verilen suvareye Büyükelçinin refikası tarafından hususi bir alâkayla davet edildiği söyleniliyordu. Dr. Cemal Kiper Pakistan elciliğinin tabibi olduğundan kordiplomatikle alâkalıydı.

Ayla Kiper ise kralla izdivacının bahis mevzuu olduğu yolundaki şayialar hakkında sükût muhafaza ediyor ve iki memleket arasındaki münasebetler dolayısiyle bir beyanatta bulunmaktan çekindiğini söylüyor-» du.

Siyasi temaslar

Ziyaretin bariz vasfı olan teşrifat kısmının yanında iki memleketin Başbakanı siyasi meselelere de hafifçe temas ettiler. Hükümetimiz ziyaret esnasında Pakistanın Millî Savunma Bakanı Eyüp Hanın da Türkiyede bulunmasını temin etmişti. Geçen haftanın içinde iki gün üç devlet adamı buluştular ve durumu gözden geçirdiler. Bahis mevzuu olan Pakistanın Türk - Irak - ingiliz paktına katılmasıydı. Fakat Pakistanın çekingen davrandığı görüldü. Karaşi hükümeti Amerikadan külliyetli yardım talep ediyor ve pakta katılmasını buna bağlıyordu. Görüşmeler tabii son derece dostane bir hava içinde cereyan etmekle beraber fnlî bir netice alınamadı.

Türkiye ile Iraki alâkalandıran bir mühim nokta daha vardı: Küçük komşumuzun bize petrol borcu! Borcun açıklanan miktarı 100 milyon liraydı. Hattâ Polatkan bunu "denk bütçe" milin gelir kısmına koymuştu. Yani bu sene içinde tahsili gerekiyordu. Fakat müttefikimiz o tarafa hiç yanaşmadı. Hattâ meselenin ele alınmasını bile istemiyordu. Dostluğun böyle "ufak tefek" para işleriyle bozulmasında mâna var mıydı? Küçük memurlar müzakere yapmışlar ve bir neticeye varamamışlardı. Şimdi davanın Lâhey Adalet Divanına gitmesi bahis mevzuuydu. Zira Irak, alacağımızı ödemek istemiyordu.

Böylece Irak kralının ziyareti teşrifat, sosyete, dış politika Ve maliye gibi dört cepheli parlak bir ziyaret oldu.

C. M. P.

Olgunluk!

Haftanın başında Salı günü öğle vakti Ankarada Ulus meydanındaki Yeni Sinemadan kalabalık bir gurup çıkıyordu. O sabah Yeni Sinemada film gösterilmiyor, Türkiyenin üç numaralı siyasî partisi olan Cumhuriyetçi Millet Partisinin ilk büyük kongresi cereyan ediyordu. Kalabalığı teşkil edenlerin çoğu gazeteciydi. Hemen hepsi bir tek hususa parmak, ısırmışlardı: Kongrenin olgunluğuna ve liderlerin kütle üzerindeki tesirlerine. Adeta her şey ittifakla kararlaştırılmıştı. İttifakla kararlaştırılmayan hususlarda ise netice belli olur olmaz kaybedenler ekseriyetin kararma derhal ve belli bir samimiyetle uymuşlardı.

Kongrenin heyecanlı tek tarafı Genel Başkan seçimiydi. Genel Başkan delegeler tarafından İdare kurulundan ayrı olarak seçiliyordu. Başlıca iki aday vardı: Osman Bölük - başı ve Ahmet Tahtakılıç. Ahmet Tahtakılıç partide itidali, Osman Bölükbaşı ise heyecanı temsil ediyordu. Fakat sonradan görüldü ki heyecan da son derece itidalli bir heyecan haline gelmiştir. Halkın - bilhassa Cumhuriyetçi Millet Partililerin - sevgilisi Bölükbaşı görülmemiş tezahürat arasında Genel Başkanlığa getirildi. Fakat Ahmet "Tahtakılıç da Genel İdare Kuruluna girdi.

Bütün hatipler son derece ölçülü konuşuyorlardı. Partiye, eski Millet partisinde olduğundan bambaşka bir hava hâkimdi. Demokrat Partinin bir çok kongresinde taaddüdü zevcat istiyenlere bile rastlanılır. Cumhuriyetçi Millet Partisinin Büyük kongresinde din lâfı ağıza dahi alınmadı. Bir orkestra şefi konuşmaları mükemmel şekilde tanzim etmişti. Atatürk ve Atatürk inkilâpları ise coşkun tezahürata yol açtı. Tenkidlerin ve temennilerin ölçüsü de gözden kaçmıyordu. Aşırı bir tek şey yoktu. Hattâ muvazene bulunsun diye delegeler iki partiye de çattılar ama, bugünkü durumdaki mesuliyetleri nisbetinde. Onun için ani hücumlar Demokrat Partiye oldu, Cumhuriyet Halk Partisinin tenkidi daha hafif geçiştirildi. Kongre bir karar almamaya da azami derecede dikkat etti ve bu işi Genel Başkanla Genel İdare kuruluna bıraktı. Bu yüzden tah - minler hilâfına Belediye seçimlerine girip girmemek meselesine dokunulmadı. Fakat iş başına getirilen liderler C.H.P. ile yapılacak istişareden sonra bugünkü şartlar altında seçimlere girmenin mânası bulunmadığı kanaatlideydiler. CH.P. Genel Sekreterinin Tirede yokluktan bahsetmesi üzerine hakkında takibat başlaması bir serbest seçim kampanyası ihtimalini uzaklaştırıyordu. Mahalli seçim kampanyasında hatipler başka neden bahsedeceklerdi ki? Uçan dairelerden mi?

Olgunluğa son dakikaya kadar toz kondurulmadı. Sanki parti başka bir partiydi. Karışıklık bekleyenlerin Umidleri Osman Bölükbaşının konuşmasmdaydı. Orada da hüsrana uğradılar. Bölükbaşı mükemmel bir devlet adamı edasiyle konuştu. Anlaşılıyordu ki, kurucular partilerini son derece sağlam esaslar üzerine bina etmişler ve eski Millet Partisi tecrü-

İtimat Buhranı

Bundan üç sene kadar evvel Fransa ekonomik bir krizle karşı karşıyaydı. Krizin elbette ki derin sebepleri vardı, ama tezahürleri sathi oluyordu. Fiyatlar gün geçtikçe artıyor, sabahleyin sokağa çıkan ev kadınları etiketlerin üzerindeki rakkamların bir gün evvele nazaran kabardığım farkediyorlardı. Sanki Parise bir çığ düşmüştü ve çığ gittikçe büyüyordu. Sıkıntı Fransanın her tarafına şamildi, fiyatlar her yerde yükseliyordu. Pariste ise bu âdeta elle tutulur, gözle görülür bir mahiyet almıştı. Böyle bir şeyi tasavvur etmek güçtür. Aynı yumurtayı aynı yumurtacıdan 25 franga alırken adam sizden ertesi gün SO frank talep ediyor. 48 saat sonra etiketin üzerindeki rakam S3 oluyordu. Her şey aynı vaziyetteydi. Yiyecek, içecek, giyecek fiyatları Mr muayyen tempoyla artıyordu. Ne olmuştu, pahahlanmanın hakiki sebebi neydi? Bunu bilen, bunu düşünen yoktu. Daha doğrusu bunu düşünmeye vakit mevcut değildi. İktisat ilminin kaideleri alt üst olmuş, onların yerini kütle psikolojisinin tezahürleri almıştı. Paranın kıymeti mütemadiyen düşüyor, enflasyon kokusu burunlara doluyordu.

Elbette ki kriz bir günde ortaya çıkmamıştı. Bunun ekonomik bir takım sebepleri vara ki Fransanın ıstırabıydı. Sebepleri berta-

besinden ders almışlardı. Bunun mükâfatı olarak yurdun hemen her tarafında ve bilhassa Karadeniz sahillerinde beklenilmeyen terakkiler kaydediyorlardı. Terakkiler herkesten çok Demokrat Partinin aleyhine oluyor, aktarmalar o yandan bu yana cereyan ediyordu. Milletin bir kısmında "bir de bunları deneyelim" zihniyeti hakim oluyor ve 1946 senesinde Doğan Nadinin pek meşhur ettiği Bektaşinin şarap fıkrasındaki "bundan kötüsü olmaz ki birader" sözü ağızlarda dolaşıyordu.

Anadoluda durum

Anadoluda dolaşıp da başkente gelenler Cumhuriyetçi Millet Partisinin kaydettiği ilerlemeyi hayret, hattâ şaşkınlıkla kaydediyorlardı. Bir çok köy, olduğu gibi, Demokrat Partiden ayrılıp Cumhuriyetçi Millet Partisine geçiyordu. Gerçi Osman Bölükbaşının radyoda yaptığı konuşmalar partisine ekseriyet sağlayamamıştı ama inanılmaz tesirler yaratmıştı. Cumhuriyetçi Millet Partisinin liderini tanımayan pek az kimse vardı. Herkes onun ateşli ve nükteli konuşmalarını hatırlıyordu. O kadar ki Muhalefet partilerinden birinin İleri geleni şöyle dedi:

"— Osman Bölükbaşı, bugün adaylığını Türkiyenin hangi köşesinden koysa mutlaka kazanır'

(Bir seneden biraz fazla zaman içinde partinin ileri gelenleri iki gurup halinde "hizipleşmiş" bulunmalarına rağmen bu ihtilâflarım kendi aralarında tutmasını bilmişler, dışarıya bir şey sızdırmamışlar, yağla» riyle kavrulmuşlar, öteki İki partinin mücadelesinden istifada etmişlerdi. Şimdi bunun meyvalarını toplamaya başlıyorlardı.

İşin bir başka hususiyeti partiye yeni katılanların çoğunu gençlerin teşkil etmesiydi. Milletin Mr kısmı önümüzdeki seçimlerde Mr de Cumhuriyetçi Millet Partisini denemeyi ciddi şekilde düşünmeye başlamıştı. Gerçi şehirlerde münevverlerin zihninden "İşte o zaman felâket olur!" endişesi henüz tamamiyle kaybolmuş değildi. Bunun için parti liderlerinin seçimlere kadar aynı tempoyla çalışmaları gerekecektir. Ama görünüş, liderlerin bu yolda olduklarını göstermektedir. Şehirlerde itidalli, köylerde heyecanlı nutukların C.M.P. nin yeni parolası olacağı anlaşılmaktadır.

Köy! Köy ama..

Zafer gazetesinin parlak bir muharririnin bu haftanın başında köylerimiz ve köylülerimiz hakkındaki fikirlerini zevkten mest olmuş olarak okumuş bulunuyoruz. İşte, bir tek virgülüne dahi dokunmadan muharririn cümlesi:

"Modern Türk köylüsü çarık giyen, tahta saban kullanan, kağnıya binen iptidai insan değildir. O, şimdi ayaklarına çizmelerini geçirip, traktörle tarlasını sürüyor, buğdayını kamyonla nakledíyor.. Yeni köylülerimizin asfalt yolları, akar suyu, elektriği, radyosu var. İçlerinde bus dolabı kullananlara bilo rastlıyoruz!"

Çok yaşa, üstad.. Sürprizi ne de çok seviyorsun! Köylü derken Kadı köylülerle Erenköylülerden bahsettiğini yazının başında çıtlatıvereydin ya..

raf etmek için uğraşılıp duruluyordu. Amerikan yardımı başladığı sırada hükümet memleketin kalkınmasını Monnet plânı ile gerçekleştirmeğe çalışıyordu. Ama Fransızlar İngilizlerin yaptığı gibi fedakârlığa katlanmayı göze almadıklarından ilerleme çok güç ve yavaş oluyordu. Ancak bu şartlarda Mr günden ötekine muazzam bir değişiklik vuku bulmamıştı. Sıkıntı dün neyse bugün de oydu. Ne eksik, ama ne de fazla.. O halde pahalılığa sebep neydi?

Fransızlar teşhisi koymakta gecikmediler: buhran, bir itimad buhranıydı. Kabine istifa etti, uzun süren bir hükümet arama devrinden sonra başbakanlığa Pinay geldi ve "Pinay tecrübesi" diye meşhur olan tecrübe başladı. Mademki pahalılık psikolojikti, tedavisi de psikolojik olacaktı. "Pinay tecrübesi" halka itimadın nasıl iade olunacağını göstermesi bakımından son derece alaka uyandırıcıdır. İşe hükümet değişikliği ile başlanıldı, yeni bir ekip yeni bir politika getirdi. Pinay başbakan olur olmaz fiyatlar bulundukları yerde durmuşlardı. Ama onları indirmek gerekiyordu. Yeni hükümetin başkanı geniş bir kampanya açtı. Basın ve radyo en kıymeti! yardımcılarıydı. Bütün fiyatlarda yüzde beş nisbetinde bir indirme yapılacaktı. Büyük mağazalar harekete önayak oldular. O meşhur "Gaieties La Fayette" in, "Printemps" m »Millilerinde Pinay'in ismi % 5 ile beraber görünüyordu. Pariste bulunmayan ve kaybolmaya başlayan mallar bol miktarda getirildi. Elbette ki o mallar mütemadiyen o nisbette getirilemezdi. Ama piyasaya bir defa dökülünce talep azaldı. Fiyatlar da düşmeye başlamıştı. Yumurtaların üzerindeki etiket evvelâ 30 a, sonra tekrar 25 e indi. Kasaplar daha munis davranıyorlardı. Alışverişe çıkan ev kadını fiyatların günbegün yükseldiğini nasıl gözleriyle gördüyse aynı şekilde indiğini de görüyordu. "Pinay tecrübesi" muvaffak olmuştu Halkı itimad gelmişti. Mesele bundan ibaretti. Yanlış kararlar eski hükümete raciydi. Eski hükümetin bir muayyen ekonomik siyaseti vardı, o siyaset pahalılığa yol açmıştı, hükümet yerini derhal başka politikası olan başka ekibe bırakmıştı» Piyasadan kaçan mallar piyasaya döndü, durmadan artan fiyatlar inme yolunu tuttu.

Doğrusu İstenilirse ortada hükümetten başka değişen Mr şey yoktu. Şartlar esas itibariyle aynıydı. Ama demokrasilerde kabine değişikliklerinin bu neviden faydaları vardı ve suni olmayan istifalar millete yeni bir ufuk açıyordu. Halk görüyordu ki hükümet bir muayyen politikaya sahiptir, o politikayı takip etmek için iktidardadır. Politika acı meyvalar verdi mi politika değiştirilmez, hükümet değişir. Aksi halde halk kendisinin Mr deneme tavşanı muamelesi gördüğüne inanır. Aksi halde gaye Mr muayyen politikanın takibi değü, Mr muayyen zatın İktidarda kalması olur. Bunun ise demokrasiyle uzaktan yakından alâkalı bulunmadığını anlamak için mutlaka Fransız olmaya lüzum yoktur.

Fiyatlar anormal şekilde artmaya, mallar piyasadan anormal şekilde çekilmeğe başladı mı "Pinay tecrübesi" ni hatırlamak ses derece faydalıdır. Halka kaybolan itimadı iade etmek lâzımdır. Bunun yolu ise şuna veya buna zam değildir. Hattâ tenzilât bile değildir. Bir gün alınan kararlan ertesi gün bozan hükümete itimadın güç olduğunu bilen Fransızlar yeni bir ekip denemişler, yeni Mr politikayı yeni ekibe yaptırmışlardır. Demokrasilerde hükümetleri birbirinden ayıran vasıf budur. Aynı hükümetin mütemadiyen sil baştan ederek birbirine zıt muhtelif görüşleri kendisine rehber edinmesi ancak totaliter idarelerde görülür. Meselâ Peron Kilise aleyhindeki tedbirlerin yürümediğini görünce bunlardan geri dönmekte tereddüt etmemiştir. Kilise aleyhinde tedbir alınmaz mı? Elbette ki alınır. Bu, nihayet Mr politikadır. Ama faydasından çok zararı görülürse hükümet politikasını değiştirmez, parti hükümeti değiştirir. Hükümetler bukalemun oldukları müddetçe müstakar almaktan uzaklaşırlar. Demokrasinin esası illâ sandalyeye yapışmamaktır.

Nitekim Fransada Pinay, meşhur tecrübesini yaptıktan sonra çekilip gitmekten korkmamıştır. O zaman korkmadığı içindirki sonradan, daha sağlam ve kuvvetti şekilde siyaset âlemine yeniden çıkmıştır.

Senin İzindeyiz!!..

Dr. Erdoğan METO

"Birinci hâdise: Geçen Ağustosta Singapurdaki Dünya Gençlik Birliği toplantısına İştirak eden Türk delegeleri, İttihadı Müslimin isimli bir cemiyetin sadece islâm dininden olan milletler için tertiplediği bir akşam yemeğine davet edilmişlerdi. Daveti yapan' genç İndonezyalı, bu yemeğin ayni zamanda 'islâm gençlikleri" ni ilgilendiren meselelerin konuşulacağı bir toplantı olduğunu tavzih etmiş; bilhassa Türkiyenin Atatürk devrimleri muvacehesindeki durumunu herkesin merak ettiğini, hattâ bu hususta izahat bile vermek gerekeceğini söylemişti. Ayni zamanda lokanta olan toplantı salonun» Türk delegasyonu girdiği anda konuşmalar birden kesildi, bütün gözler kapıya çevrildi. Pakistanlı, Burma ve Malaya'lı kadın delegelere ayrı bir kaç masa hazırlanmış ve bunların etrafı paravanamsı bir teşkilâtla kısmen örtülmüştü. Toplantıya davetli bulunanların pek çoğu entari ve terlikle oturuyorlardı. Türklere bir çok sualler tevcih edilmeğe başlanmıştı ki ortaya yemek geldi ve herkes, hattâ Oksford'da hukuk doktorası yapmış genç Malayalı ile Yale'de mühendis olmuş Pakistanlı, herkes istisnasız elleriyle, yağlar çenelerinden alca aka, yemeğe başladılar. Sadece Türkler tabak, çatal ve kaşık istediler.

İkinci hâdise: Geçen ay Türk Devrim Ocaklarının İstanbul Merkezi, Atatürk Devrimlerini kütleye maletmek kaygusunu bir yuvarlak masa toplantısında, Türk aydınlariyle sürüşmek, dertleşmek istemişti. Son 30 senenin "profesyonel devrimci" denilebilecek derecede ateşli mücahitleri, kalem ve fikir adamları davetliyken bunlar arasında gazetesine çarşaflı kadın resimleri basıp "İnkilâp elden gidiyor!" diye ah ü vah edenler bölünürken, toplantıya bir kaç samimi insandan başka pek gelen olmadı. Acaba Atatürk devrimi kütleye hiç mi endişeye mahal bırakmıyacak derecede yerleşmişti, yoksa her tarafta yeni bir misaline rastladığımla "münevver ihaneti" nin normal sayılabilecek bir tezahürüyle mi karşılaşılmıştı? Daha da enteresanı, davetsiz gelenler arasında Devrimle yaşıt ve Tıp doktora olan bir genç, harf inkılâbının muhasebesini yaparken şöyle bir anal sormayı faydalı görebildi: "Acaba lâtin harflerinin yayılması için Cumhuriyet devrinde sarfedilmiş olan cebir ve gayret, Öteden beri kullanılan arap harfleri için sarfedilmiş olsaydı şimdiki okuma yazma nisbetimiz daha yükseğe çıkmaz mıydı?"

Üçüncü hâdise: Atatürk Büyük Nutkunu bitirirken Türk Gençliğine muhteşem sözlerle hitap eder ve başta Devrimler olmak üzere bütün eserini ona emanet eder. Bir genç gurubu, bu hitaba Türk Gençliğinin cevabını yazabilmek gayesiyle bir komite kurdu, basınla, radyoyla bütün memleket gençlerinden ilhamlı yazılar istedi. Bu komite bir sene, iki sene uğraştı. Gelen bir kaç yüz cevap o kadar kalitesizdi ki, komitede bulunan İstanbul Üniversitesi temsilcisi bu işin mesuliyetinden ürkerek çekildi ve komite de cevap müddetini daha bir sene uzattı: Zira gençlerimiz Atatürke hitap edemiyorlar, ona söyliyecek bir şey bulamıyorlar, sadece 19 Mayıs resmi bayramlarında vücutlariyle "Senin izindeyiz" kelimelerini bir kefaret ödercesine, yeşil çimen üzerine çiziyorlardı.

Hangi haldeyiz Atatürk? Gençlerimiz memleketin hangi manevî, içtimaî, fikri meselelerine sahip çıkmış, Devrimin hangi felsefesini, hangi muhasebesini, hangi ayarlanmasını yapmağa teşebbüs etmişlerdir?. Liseden Üniversiteye dilsiz ve kalemsiz intikal ettirilen bir sürü genç insan, sadece meslekî yetişme kanallarından sıyrılabilme endişesi içerisinde, her şeye lâkayd, korkunç bir "neme lâzımcılık" içerisinde çalkalanıp duruyorlar. Talebe cemiyetleri 20 kişiyle kongre yapıp Devrimi Koruma andları içerken, Devrim Ocaklarının en babayiğit aza kadrosu 200 kişiyi zor geçerken, antitezleri müdafaa eden diğer bir takım içtimai teşekküller de daha parlak dorumda değillerdir. Hükümetçe faaliyeti zararlı görülüp kapatılan eski Milliyetçiler Derneği de nihayet Mr avuç müntesibi ile gürültü koparan bir teşekküldü.

Alâka ne teze ne antiteze, ne Devrime ne irticaya, ne şu ne de bu partiye; alâka kısacası kolaya ve rahatadır. Bugün rastgele alınacak Mr Üniversite talebesinin Bakanlar Koruluna eksiksiz sayması ne kadar muhal ise, meselâ memlekette muhalefet denilen siyasi organların tezlerini bilmesi de o derece imkânsızda*. Zira pek çok gencimiz siyasi, içtimai, manevi ideal boşluğunun ıstırabı içindedir. Gitgide kuvvetlenen materyalist görüşlerin cazibesine karşı durabilecek hiç bir felsefeleri mevcut değildir. Yabancı memleketlerdeki muadillerinin bu ihtiyaçlarını karşılayan müesseseler bizde ya yok veya Heri derecede iptidaidir. .Parti Gençlik Teşkilâtlarımız, memleket meselelerine ünslyet peydah edilen bir mektep değil, bir takım parti kodamanlarının manevralarına yarıyan suni organizmalardan ibarettir. Partiler içerisinde en tabii vazifeleri oku Devrim koruyuculuğunu bile yapmaktan âciz, şu veya bu vesile ile verilen irticai tâvizlere bigân, basamaklık etmekten Heri gidememektedirler.

Buna mukabil meselâ Fransız Radikal Partisinin Gençlik Teşkilâtı bir kongrede, düşen Başbakan Mendes - France'ı omuzlarda taşıyacak kadar hakşinaslık etmesini bilmiştir. Gene Fransadan misal verilmek gerekirse, MRP gibi kuvvetli dini esaslara dayanan Mr partinin genç müntesipleri de bu ideolojiyi asrın icaplariyle bağdaştırabilmektedirler. Türk ve islâm genç İse, acaba 80 senelik Cumhuriyet devrinden sonra din unsurunu manevi tatminine erişebilmiş midir ve İştiyakla beklediği ve Atatürk tarafından başlanılıp bitirilememiş olan dini reform nerededir? Vicdanında duyduğu boşluğa ne ile dolduracaktır?

Hangi izindeyiz Atatürk? ölümünden 17 sene sonra, memleketinde yüz seneden beri sürüp giden ve artık hallettiğini zannettiğin şark garp çalkanması hâlâ sürüp gidiyor. Ve kendi elinle garba açtığın kültür pencerelerimiz birer birer kapanırken, gelecek 19 Mayısta gene hep Mr ağızdan haykıracağız: "Senin izindeyiz!!".

İKTİSADÎ VE MALÎ SAHADA

Şeker alan müreffehler

Mesulü : Kasım Gülek!

Piyasa

Şeker buhranı

Memleketimizde şeker darlığının şiddetle hüküm sürdüğü şu günlerde kıtlığın sebebine dair birbirini tutmaz, ikna kuvveti zayıf ve hakikatlere uygun düşmiyen bir sürü mütalâalar ileri sürülmektedir. Bunlardan başlıcası, artık tavşanların bile güldüğü "refah seviyesinin yükselmiş olduğu" iddiasıdır. Bu iddiada bulunanların buna kendilerinin de inanmadıkları muhakkak; ama ne yaparsınız ki bütün yıkıcı tesirlerini artık ayan beyan icraya başlayan enflasyonun "iktisadi mucize", bunu yaratan muharrikin "iktisâdi deha" diye tebcil olunduğu; ilim, akıl ve mantık icaplarının eskimiş ve günü geçmiş fikirler sayıldığı; on gün sonrasını görememenin basiretlilik olarak vasıflandırıldığı bir "demokrasi" devrinde yaşıyoruz. Şeker kıtlığının artan refah seviyesinin bir delili olduğuna oturmuşuz da itiraza yelteniyoruz. Köylü çok şeker yiyor. Çünkü geliri arttı, hayat seviyesi yükseldi... iddia bu. Köylünün gelirinin arttığını, bir an için ve ne suretle olduğuna bakmaksızın, kabul edelim; bu, şeker kıtlığına uğramayı haklı ve makul gösterecek bir sebep midir? Şeker politikasını eldeki mevcut imkânlara göre ayarlı bir surette yürütmek icap etmez miydi? Bu ve buna- benzer nice sorular şimdiye kadar size daima başka şeyler söyliyen, hakikatten uzak beyanlarla cevapsız kalmışlardır.

Şeker kıtlığının sebepleri nelerdir? Bunlar geçici midir, uzun vadeli midir? Bu meselede ne gibi tedbirler alınmalıdır? Bunlar üzerinde düşündüklerimizi söyliyeceğiz. Görülecektir ki hakiki durum resmî, gayrı resmî, mesul, gayri mesul bazı şahısların göstermek istediklerinden çok farklıdır. İzahlarımızın büyük kısmı resmî bir tabloya dayanacaktır.

tedir. 1954 yılında ekilen sahada % 20 bir artma olmasına rağmen, hasılat bir evvelki seneye ve bilhassa 1951 yılına nazaran, ehemmiyetli bir azalış bile gösterir. Bunda muhakkak ki hava şartları müessir olmaktadır. Ancak pancar ekimine verilen primin azlığının da ekimin ve sahanın yeteri kadar artmayışında tesirleri olabileceği düşünülebilir. Ürün ıhiktarmdaki kararsızlık hektar başına düşen miktar itibariyle de kendini göstermektedir. 1950 ve 1954 yıllarında bir hektara düşen pancar mahsulü payı aynidir, hattâ sonuncuda bir evvelkine nazaran ufak bir azalma bile vardır. 1951 senesi gerek pancar

lardır. Sekiz fabrikanın istihsal miktarı, dört fabrikanın istihsalde bulunduğu 1951 istihsalinin 6-7 bin ton aşağısındadır. Bunun sebebi fabrikaların noksan kapasite ile çalışmalarından başka bir şey olamaz. Buna da sebep pancar istihsalindeki kifayetsizliktir. O halde şeker kıtlığını gidermek maksadiyle fabrikaları daha yüksek kapasitelerle çalıştırabilmek için ilk yapılacak iş pancar ekim sahalarını, verim imkânlarını ve istihsal miktarım arttırmak olmalıdır. Himayeli buğday ekimi karşısında pancar ekicilerin durumlarını artık esaslı bir gözden geçirmek ilk yapılacak işlerin başında bulunmak-

Pancar	1950	1951	1952	1953	1954
Ekim Alanı	**52.1**	51.6	**49.8**	534	**71.2**
Ürün taşıyan alan	50.9	50.7	48.0	**52.6**	**70.3**
Elde edilen ürün	**855.0**	**1363.0**	**1068.9**	**1170.8**	**1164.0**
Hektar başına ürün	**16.7**	26.8	22.2	**22.2**	**16.5**
Şeker istihsali	137.4	186.0	163.2	**174.2**	**178.7**
Şeker satışları	128.0	148.3	**179.0**	**203.6**	**206.0**

Tablodan görüldüğü gibi pancar ekilen saha ile ürün taşıyan sahaların büyüklüklerinde 1950-53 yıları arasında esaslı bir fark yoktur. Ekim alam ile ürün taşıyan sahaların ortalama mesahası 50 bin hektar civarındadır. Ancak 1954 yılında adı geçen sahalar % 20 bir artış göstermektedir. Elde edilen ürün ekim sahalarına nisbetle bir kararlılık göstermemektedir. Ayni miktar arazi ekildiğinde farklı mahsuller alındığı görülmek-

istihsali, gerekse şeker istihsali bakımından verimi en bol sene olmuştur. Daha sonraki senelerde > verim 1951 den evvelkilere nazaran artmış olmakla beraber, 1951 seviyesine ulaşamamıştır. Şu noktaya ehemmiyetle işaret etmek icap eder ki 1953 ün sonlarına kadar ancak dört fabrikamız istihsalde bulunmuştur. Yeniden açılan Adapazarı 1953, Konya, Amasya ve Kütahya fabrikalarımız 1954 yılında istihsal faaliyetine katılmış-

tadır.

İstihsal ve istihlak

İstihsal ve satışlara (istihlâke) gelince: 1950-54 yılları arasında şeker istihsal ve istihlâkinde önemli artışlar vukua gelmiştir. 1952 yılına kadar istihsalimiz, oldukça ehemmiyetli bir stok ayırabilecek şekilde, istihlâkten fazla olmuştur. Bu yıldan itibaren ise fark istihsalin aleyhine dönmüş ve kıtlığın ası) sebebini teş-

kil etmiştir. 1950, 1951 yıllarında 323,4 bin ton şeker istihsal edilmiş, buna mukabil 276.3 bin ton şeker istihlâk olunmuştur. Bu arada 47,1 bin tonluk bir stok gelecek yıllara intikal etmiştir. Bu yıllar içinde vücuda gelen istihsal fazlaları her hangi bir darlığın meydana gelmesine imkân bırakmamıştır. Halbuki 1952-54 yıllarında istihsal 516,1 bin tona yükselirken, ayni yıllar içinde istihlâk 588,6 bin tona çıkmıştır. İki miktar arasındaki açık 72,5 bin tondur. 1950 yılında bir şeker stoku olmadığı farz edilirse, istihlâk lehine vücuda gelen bu fazlalığın evvelki iki yılda hasıl olan stokları erittiği gibi, bugün devam eden, bundan evvel de bir kaç kere nüks etmiş bulunan, şeker darlığının başlıca sebebini teşkil ettiği kabul edilebilir. Görülüyor ki darlığın ve sıkıntıların âmili istihlâkimizdeki, istihsal imkânlarımızın takip edemediği artışlardır.

Asıl sebep bu söylediğimiz olmakla beraber, darlığın meydana gelmesinde ve şiddetlenmesinde diğer bir takım amillerin de rol oynadığı düşünülebilir. İstihsalle istihlâk arasındaki ahenksizliği fark eden bir takım kimselerin istifçiliğe girişmeleri, zahiri gelir artışlarına sebep olan enflasyon karşısında şeker ile şeker yerine ikame olunabilecek maddelerin fiyatlarının aynı durumda olmayışı ve gene bu meyanda nüfusumuzdaki artışlar zikredilebilir.' Pancar fiyatları muayyen, şeker fiatı ve alınan vergi kararlı bulunurken, ikame maddelerinin fiyatları, başıboş denebilecek kadar, müstahsil veya müstehlik karşısındaki diğer kimselerin keyfince taayyün etmekte ve enflasyondaki gidişi kolaylaştırmaktadır.

Üzerinde durduğumuz devrede şeker istihlâki, büyük mikyasta zahiri, kısmen de- hakiki gelir artışları ile birlikte vukua gelmiştir. Yalnız şurası var ki fert başına gelir artışı ile fert başına istihlâk artışı arasında 2-2,5 misle varan bir nisbet mevcuttur. Gelirdeki % 1 artmaya karşılık şeker istihlâkinde % 2-2,5 nisbetinde bir artış vukua gelmiştir. Bu netice karşısında ne yapmak lâzımdır? İki ihtimal hemen akla gelir:

1) Dışarıdan şeker ithal etmek,

2) Dahilde istihsali arttırmak.

Bugünkü şartlar altında, istihlâk maddelerine döviz tahsis edemiyeceğimiz açık bir şeydir.- Dışarıdan şeker ithali bu itibarla mümkün görülmemektedir. Kaldı ki, mümkün olsa bile, yapılacak bir çok işlerimiz .için yapancılardan kredi isterken, elimizdeki mahdut dövizi şeker gibi, istihlâkinin kısılması zor olmıyacak bir madde için harcamamız doğru bir hareket olur. Dahildeki istihsali kısa vadede arttırmanın kabil olmadığını, zorluğun da buradan doğduğunu izah etmiştik. Bugünkü duruma tesirli olabilecek diğer iki tedbir olarak bunlar akla gelmektedir:

1) Şeker istihsalini vesikaya bağlamak,

2) Şeker fiyatlarını, vergi mabetlerini arttırmak suretiyle, yükseltmek.

Bugün için bunlar dışında üçüncü bir imkân mevcut gözükmemektedir. Bütün sevimsizliklerine rağmen bu iki tedbiri birden veya bunlardan birinin tatbiki zaruri görünmektedir. Halen tatbikat, resmen kabul edilmemesine rağmen, realitenin zoru ile aşağı yukarı birinci şekle kendiliğinden gelmiş bulunmaktadır.

Pancar istihsali bol

Şeker kıtlığı bizi kızartıyor

Ekonomi

Kredili ithalâtın tahdidi

Bedelsiz mal ithaline dair çıkarılan kararname bir tarafa bırakılacak olursa, Dış Ticaret Rejimi hakkında en son kararname, resmi gazetede yayını tarihine göre 3/9/1953 tarihini taşır. Her türlü ihracat ve ithalât hareketlerinin ne tarzda vuku bulacakları ve bunun hangi maddeler ve mallar üzerinde cereyan edeceği bu kararname, ondan sonra çıkarılan bir talimatname ve ona bağlı cetvellerde gösterilmişti.

Adı geçen kararnamede ithalât bir kaç neviye ayrılmıştır. Her nev'e ait ithâl maddeleri için ayrı birer liste hazırlanmıştır. Bunlar şunlardır:

1) Avrupa İktisadî İşbirliğine dahil memleketlerden Liberasyon yoluyla yapılacak ithalât. Buna ait liste IH numaralı olup "Liberasyon Listesi" adını taşır.

2) Döviz tahsisi yoluyla yapılacak ithalât IV saydı "tahsisli ithalât listesi" adını taşır.

3) İstisnai hallerde döviz tahsisi ile yapılacak ithalât. V saydı "istisnai hallerde tahsis yapılabilecek ithalât maddeleri listesi" adını taşır.

4) Uzun vadeli kredilerle mümkün olabilecek ithalât, VI saydı "uzun vadeli kredi ile ithalât listesi" adını taşır.

Bugün dördüncüsü, yürürlükten kaldırılmış bulunuyor. 20 Haziran 1955 günü Bakanlar Kurulu buna dair bir karar almıştır. Yukarıda adı geçen dış ticaret rejimine dair talimatnamede uzun vadeli kredi ile ithalât yapılabilmesi için malm ithalinden itibaren başlamak üzere, en az bir senelik vade temin edilmiş olması lâzım gelmekteydi. Talimatnamede vadenin uzunluğunun müracaatın tetkikinde tercih sebepleri arasında yer alacağı kaydedilmiştir. Yürürlük ve yürürlükten kaldırış tarihlerine dikkat edilecek olursa görülür ki kararname ve talimatname hükümleri iki seneye yakın bir. zaman (Bir sene dokuz ay) tatbikte kalmıştır. Bedelsiz mal ithaline dair kararnameye nazaran bir hayli ömürlü oldukları görülmektedir.

Fakat hayrettir, Kredili ithalâtın nasıl bir "musibet" olduğu ancak hükümetin son kararından sonra belirtilmeye başlandı. Bilhassa Demokrat Partiyi tutan gazeteler. Yeni Sabahlar. Milliyetler bu usulü kötülemek için birbirleriyle yarışa girmişlerdi. Bütün sıkıntılarımızın mesulü bu Kredili ithalâttı. Kredili ithalât iktisadiyatımızı berbat etmişti. Karaborsa onun yüzünden alıp yürümüştü. Bunlar ifade edildikten sonra Adnan Menderes hükümeti yanlış yoldan dönmesini bildiğinden hararetle göklere çıkarılıyor, Ahmet Emin Yalmanlar başbakan hakkında "Adnan Menderes siyasî bir lider sı-

fatiyle güzel imtihanlar geçirmiştir" gibi tâbirler kullanıyorlardı.

Unutulan nokta Kredili ithalâtın aynı Menderes hükümeti tarafından çıkarıldığı ve iki seneye yakın zaman yürürlükte bırakıldığıydı. Hükümetlerin meziyeti aldıkları bir kararın yanlışlığını iki sene sonra anlayıp dönmeleri değil, kararları her türlü mesuliyeti düşünerek almaları, yürümeyince de çekilmesini bilmeleridir. Bir hükümetin bir iktisadi politikası olur; o politika zararlı görülünce hükümet yerini başka hükümete bırakır. Ama, "hatadan döndüm" diye övünmez.. Bir Bedelsiz ithalât hikâyesi, bir Kredili İthalât meselesi demokrasilerde hükümet değişikliğine yol açan hususlardır.

Kredili ithalât muamelesinin durdurulduğunu bildiren Başbakanlık tebliğinde: "Halen tatbik edilmekte bulunan kredili ithalâta müsaade verilme usulünün kaldırıldığı, bu meseleye dair yeni bir talimatname hazırlanacağı, talimatnamenin hazırlanmasına kadar kredili ithalât muamelesinin cereyan etmiyeceği" ifade edilmekte idi.

Tebliğden öğreniyoruz ki:

1) Kredili ithalât muamelesi külliyen ortadan kaldırılmış değildir. Muamele yalnız bugünkü tatbik şekliyle durdurulmuş veya yürürlükten alıkonulmuştur. Tebliğdeki "halen" "yeni talimatname çıkarılıncaya kadar" ibareleri bunu göstermektedir.

2) Muamele, yeni bir talimatname ile yeni baştan tanzim olunmak üzere şimdilik tatil olunmuştur. Binaenaleyh kendisine tekrar müracaat edilecektir.

Tebliğden daha fazla bir şey öğrenmek mümkün olmamaktadır. Yetkili şahıs veya makamlar da herhangi bir beyanda bulunmamışlardır. Muamele bu günkü şekliyle niye tatbikten alıkonulmuştur? Sorunun cevabı açık olmak gerek. İyi netice vermemiştir de ondan. Aksini veya diğer bir ihtimali derpiş etmek mantığa uygun düşmemektedir. Yeni bir talimatname ile tekrar kendisine müracaat olunacağını ima eden beyan da bunu teyid etmektedir. Kararın alınmasiyle son günlerde alınan diğer bir kararın bir alâkası olması mümkündür. Bilindiği gibi hükümet bir kararla, gümrüklerde çekilmiyerek bekletilen malların on beş gün içinde alâkalılarca çekilmemesi halinde bunlara el konulacağını ve ihtiyaç sahiplerine tahsis olunacağını ilân etmişti. Adı geçen malların üzerinde durduğumuz kredi ithalât muamelesiyle İthal edilen mallardan bir miktar ihtiva edeceği düşünülebilir. Bu kararın, geçici de olsa, ferahlatıcı bir tesir yarattığı müşahede edilmiştir. Karar üzerine alâkalılar peyderpey malları gümrükten çekmeğe ve böylece piyasadaki darlığın bir nebze giderilmesine imkân yaratmağa başlamışlardır.

Düşünülecek bir mesele

Yeni bir talimatname ile tekrar hayata kavuşturulacağına dair işaretler mevcut bulunduğu için kredili ithalât muamelesinin üzerinde düşünülmesi gereken bir mesele teşkil ettiği söylenebilir. Muamelenin yürürlüğe konduğu tarih tediye imkanlarımızın iyiden iyiye azalmaya başladığı, ihracat ve ithalâtımızın normal seyir ve şeklinden çok uzak bulunduğu, dış ticaret açıklarımızın kabardığı bir zamana rastlar. Müracaat olunacak herhangi diğer bir tedbirin mevcut olmayışı, diğer taraftan piyasanın ve ekonomik hayatın bazı muayyen eşyaya mutlak ihtiyaç duyması, böyle bir kararın çaresizlik içinde alınmasına âmil olmuştur. Elimizde kâfi miktarda döviz mevcut

Sıtkı Yırcalı
Gazetelerden havadis alıyor

değil, Avrupa İktisadi İşbirliği memleketlerine olan borçlarımız kendilerinden yeni ithalâtta bulunabilmemize imkân bırakmıyacak kadar kabarık!.. Böyle bir vaziyette her hangi bir kombinezonla ithal imkânı yaratmak zaruri görünmüştü, işte bu husus kredili İthalât muamelesiyle temine çalışılmıştı. Ancak şurasını ifade edelim ki kredili vasfını taşıyan bu ithalâtın hakiki mânada bir krediye dayanabileceğini tasavvur edebilmek için yeteri miktarda sebep mevcut değildir. Dış tediye durumumuzun bu derece zor ve sıkışık olduğu bir zamanda, ticarî muameleler de hiç de mutad olmıyan uzunlukta bir vade ile, bizimle alışverişte bulunmayı arzu edebilecek yabancı iş adamlarının mevcudiyetine inanmak pek kolay değildir. Bilindiği gibi ticarî hayatın tanıdığı en uzun vade 90 gündür. Kredili ithalât muamelesi için malın ithalinden başlamak üzere asgari bir yıllık vade derpiş edilmekte' idi. Karşı tarafa bu kadar uzun bekleme karşılığı olarak yüksek bir fiyat temin edilmiş olsa bile, müddetin hitanımda kendisinin alacağının temini hususunda oldukça rizikolu bir durumda kalacağı aşikâr bir şeydir. O halde bu ad altında cereyan eden ithalâtın başka suretlerle yapıldığına dair bir kanaat ve iddia haksız sayılmamalıdır.. Nitekim karar iyi niyetli iş adamları muhitinde müsbet bir karşılık bulmuştur. Bizim kanaatimiz ise kredili ithalât usulünün muvakkaten kaldırılmasiyle işlerin halledilemiyeceği merkezindedir. Alınan karar derdi esasından halle teşebbüs etmiyor. Geçici günlük tedbirler mahiyetinde gözüküyor. Zira usul değişik kılıkta tekrar yürürlüğe konacaktır. Muamelenin şimdiye kadarki neticelerinin müsbet olmadığı, tatil kararında ifadesini bulmuştur. Yürürlüğe konduğu tarihten bu tarafa eldeki mevcut mahdut dövizin israfına, ithal edilen malların fiyatlarının çok. yüksek olmasına, bazı kimselerin açıktan bir kaç yönlü kâr vurgunlarında bulunmalarına ve nihayet muayyen memleketlerde Türk parasının kıymetinin anormal surette düşmesine sebep olmuştur. Bu arada bir miktar faydası olduğu da inkâr edilemez. Faydaları zararları yanında oldukça ehemmiyetsiz kalmaktadır. Bunun için ileride yeni bir talimatname ile tekrar tatbik olunacağı hususu, bize doğru gelme-, mektedir. Tatili tamamen ilgaya çevirmek daha doğru olabilir. Bunca tecrübeden sonra kredili ithalâtın tatbiki mahzurlu görünmüş, liberasyon yoluyla iş görmeğe imkân yok, dövizimiz haddinden fazla kıt... Zannediyoruz ki yapılacak iş, bir daha tekrar edelim, en mühim ihtiyaçları bir kere daha esaslı surette gözden geçirmek, bir şuraya koymak ve bunlara tahsis edeceğimiz dövizi "yetim malı" idare eder gibi bin dikkat ve ihtimamla sarfa çalışmaktır.

Almanya

Silâhlanmanın mali yükü

Paris Anlaşmalarının Batı Almanya parlamentosunda tasdikinden sonra simdi Almanyada üzerinde en çok münakaşa edilen meselelerden birini Almanyanın yeniden silahlanması memanyanın yeniden silâhlanması meselesinin sebep olacağı mali yük teşkil etmektedir. Sonuna kadar mahvedici bir harp felâketinin akabinde, mucizevî denilebilecek şekilde, kısa bir zamanda yeniden kalkman Alman ekonomisinin bu yükten zarar görmesinden korkulmaktadır. Muhalefet, hususiyle Sosyal Demokratlar, bu nokta üzerinde hassasiyetle ve ısrarla direnmektedirler, Bilindiği

gibi Sosyalistler Paris anlaşmalarına karşı da iyi bir tavır takınmamışlardı.

Bundan kısa zaman evveline gelinceye[1] kadar Batı Almanyada adını başında Alman mükellefinin yüklenmek zorunda kaldığı ağır işgal masraflarından ve "işgal lüksü" nden şikâyet edildiği görüldü. Filhakika harbin nihayete ermesinden bu tarafa ve Federal Cumhuriyetin kuruluşundan bu güne kadar ödenen işgal masrafları ve 55 ve 33 milyar marktır. Bu rakamlar her ay işgal kuvvetlerine ortalama 600 milyon mark ödenmiş olduğunu ve mükellef şikâyetinin bir dereceye kadar haksız olmadığını gösterir.

Silâhlanma meselesi ortaya çıktıktan sonra işgal masraflarına karşı takınılan tavırda esaslı bir değişme olduğu fark edilmektedir. Üniforma giymek mecburiyetinde kalmadan, günlük ferdi faaliyetlerinde her hangi bir rahatsızlığa uğramadan, bu yükseklikte bir "sigorta primi" ödemek çok sayılmamalıdır kanaati balk arasında revaç bulmıya başlamış gözükmektedir. Bu değişikliğin meydana gelişinde muhakkak ki yapılan propagandanın yanında iktisadî gelişmenin ve milli psikolojinin tesirleri büyük olmuştur. Artık silâhlanma için katlanılacak fedakârlık mükellefe daha az ağır gelmektedir. Çünkü iktisadi gelişme neticesinde bir taraftan vergi ödeme gücü artmış, diğer taraftan da hür devlet vatandaşı haline gelmenin şuurlu gururuna ulaşılmıştır. Mükellef bu neticelerin bir takım fedakârlıkları icaD ettirdiğini bilmektedir ve buna inanmaktadır.

Federal hükümet daha evvel, Avrupa Savunma Birliği dolayısiyle, bütçesine savunma giderleri karşılığı olarak yıllık 9 milyar marklık bir meblâğ koymuştur. Avrupa Savunma Birliğinden bir netice elde edilemeyince bu paranın kullanılma gayesi ortadan kalkmıştı. Daha sonra 9 milyarlık ayni meblâğ Paris Antlaşmaları icapları dahilinde yeniden bütçeye kondu. Bu mikdar, şimdiye kadar ödenen işgal masrafları göz önünde bulundurulursa, 2 milyar mark bir fazlalık gösteril*.

Bir hayli geniş çevrelerde bu rakam şüphe ve itimatsızlıkla karşılanmaktadır. Bunu bilhassa Sosyal Demokratlar ortaya atmaktadırlar. Onlara göre silâhlanma giderleri, adı geçen rakamın çok üstündedir. Bu yüzden hükümeti, masrafları olduğundan küçük göstermek ve Alman Halkını bekliyen ağır mail yükü munisleştirmek teşebbüslerine girişmekle itham ediyorlar. Sosyal Demokratlar masrafların hakiki miktarlarının 80-90, hattâ 100 milyara varacağını söylüyorlar. Muhalefet bu bahiste, geçen Eylül ayında Alman basınında çıkan bazı hesaplara dayanmaktadır. Müttefik mütehassısları Alman silâhlı kuvvetlerinin ihyası için yapılması gerekli masrafları 81,3 milyar mark olarak hesaplamış bulunuyorlardı. Amerika bunun bir kısmını yardım şeklinde yüklenecekti. Almanyanın payına isabet eden miktar 47,5 milyar marktı. Almanya bütçesine üç yıl devamlı olarak yılda 15,9 milyar mark koyacaktı. Bu şimdiki miktardan hemen hemen 7* milyar fazladır. Üç kuruluş yılını müteakip bütçelere konulacak meblâğ 11,7 milyar olacaktır. Bu dahi şimdikinden 4 milyara yakın bir fazlalığı ifâde eder. İşte-muhalefetin id' diaları bunlardır.

Bu itham ve iddialara karsı hükümet, silâhlanmanın kendilerine neye mal olacağını kati olarak hesaplanmasının başarılmasına imkân bulunmadığını ve haddi zatında bunun ehemmiyetli bir şey de olmadığını beyan etmektedir. Niabeten ehemmiyetli olan husus olarak daha çok bizzat Almanya tarafından yapılacak masraflar göz Önünde bulundurulmalıdır. Bu ise cari bütçe yılında 9 milyar marktır. Ne fazla, ne de eksik... Federal Maliye Bakanı Schaeffer tasdik müzakereleri sırasında tenkidlere cevap verirken diğer memleketlerin savunma giderlerini hatırlatmıştır. (Büyük Britanya 17, Fransa 12 milyar mark). Federal İktisat Bakanı Prof. Erhard da savunma giderlerinin her halde milli gelirlesıkı bir münasebet göz önünde bulundurularak tespit olunacağına dikkati çekmiştir. Bunun manası şu olmak lâzım gelir: Gerçi savunma giderleri mutlak rakamlar olarak yükselebilir; ve yükselecektir de. Ama bu memleketin nisbî müstahsiliyet kudretinin bundan ötürü aşırı derecede zorlanacağı manasına gelmez.

Kim haklı

Şurası muhakkak ki muhalefet iddialarında mutlak haklı olamıyacağı gibi haksız da değildir. Zira bu gün 9 milyar karşılıkları olan savunma giderlerinin bu miktarı aşacaklarını gösteren sebepler yok değildir. Daha 1952 sonunda Federal hükümetin Kuzey Atlantik Paktı Konseyi Geçici Komisyonu İcra Bürosuna takdim ettiği bir muhtırada Batı Almanyanm, iç güvenlik ve Berline yardım maksadiyle ayrılacak 1,07 milyar dahil, azami 10,8 milyar mark tahsisde bulunabileceği bildiriliyordu. Buna karşılık mezkûr büro, diğer NATO memleketlerinin tahsis ettikleri meblâğları göz önünde tutarak 1952-53 yılı için Almanyadan 11,25 milyar talep edilmesi gerektiği neticesine varıyordu- Müteakip yıl için yapılan hesaplarda iki taraf arasındaki fark daha da büyüdü. Bonn 3,68 milyarının düşürülmesi şartı ile en çok 12,38 milyar tahsis edebileceğini bildiriyor, NATO ise 1,23 milyarı iç güvenlik için ayrılmak üzere 13,5 milyar talep ediyordu. Bu arada Alman ekonomisinde büyük bir gelişme oldu. Müstahsiliyet kudreti eskiye nisbetle oldukça ehemmiyetli surette . arttı. Bunun neticesinde Federal hükümetin savunma tahsislerini arttırması isteneceği muhakkaktır.

Diğer taraftan şu da var ki, ilk safhadaki mali ihtiyaç nisbeten ölçülü olacaktır. Evvelâ kadrolar teşkil olunacak, lüzumlu kışla ve silâh

Alman ordusu hazırlanıyor
Tecavüz mü, müdafaa mı?

Theodore Blank
Alman Savunma Bakanı

depolarının hazırlanması gerekecektir. Bu günkü faaliyet programı aksamadan yürüse ve önceden derpiş edilmiyen bir takım maniler zuhur etmese bile. ilk kuralar ne bu yıl, ne de gelecek yıl değil, muhtemel olarak ancak 1957 son baharında silah altma alınacaklar, tam dört başı mamur kıtalar ise en erken 1958 yılında vücut bulabileceklerdir. Diğer bir ifade ile silâhlanmanın tanı ve asıl yükü kendini ancak 1957-58 de gösterecektik*.

Savunma masraflarının ilk yıldaki karşılığı zikredildiği gibi 9 milyardır. Bunun 3,2 milyarı Almanyadaki müttefik kıtalarının masraflarını karşılamaya tahsis olunmuştur. 3,2 milyarın kullanılması aylara göre azalan bir kademelenmeye göre cereyan edecektir, (tik iki ayda 400, son gelen 4 ayda 300 ve bilahare de ayda 200 milyon mark.) Geriye kalan miktarın bir kısmının bakiye kalması imkânsız değildir. Müttefik kıtalarına verilecek miktarlar azalacağı için, bunun bilhassa ikinci yılda bahis mevzuu olması kuvvetle muhtemeldir.

Son olarak şu noktaya işaret edelim ki, üzerinde durulan meblâğ bütçede mevcut bulunduğu ve vergi gelirleri ile karşılanmakta olduğu için, şimdilik savunma giderlerinin teminine dair bir endişeye mahal yoktur. İleride vergi musluklarının açılmasının kaçınılmaz bir netice olacağına delâlet edecek bir emare de mevcut görünmemektedir. Bilâkis sosyal hasıla bugün kuvvetli bir gelişmenin işareti olarak kendini göstermektedir. Herşey bu temayülün ileriki devrelerde de aynen devam edeceğini gösteriyor.

Su

Arayıp bulamıyacağımız

Millî Mücadele bitmiş Ankara hükümet merkezi ilân edilmişti. Şehrin nüfusu 30 bindi. Bir hükümet merkezinin, yurdun her tarafından evvel imar edilmesi lâzımdı. Mimarlar Atatürk'ün emri ile masa başına oturdular. Projeler hazırlandı. Atatürk gördü. Beğendi. Yeni Türk devletinin kurucularının karşısına dikilen en mühim mani "Medeniyetin temeli sudur" sözü oldu.

Ankara çok asırlar evvel Angora iken, buraya yerleşen ihsanlar bu çorak topraklar üzerinde en büyük mücadeleyi su için yapmışlardı. Bugün Kayaş vadisinde halen mevcut olan bu toplama galerisini susuzluktan kıvranan Romalılar yapmıştır. Bu galeride toplanan suyu şehre getiren yeraltı tünelinin harap kısımlarına hâlâ Cebecide tesadüf edilmektedir. Romalıların saltanatı yerini Yunanlılara, Yunanlılar da Selçukilere, Selçukiler de Osmanlılara devretmiştir. Bu insan topluluklarının en büyük derdi daima su oldu. Tarih Ankaranın su ihtiyacının modern bir anlayışla ele almış tarihini 1840 olarak yazar. Bu tarihte Vali Abidin Paşa idi. Bu zat ve Hanımpınar sularını kagir kanallar içinde şehre getirmişti. Şehrin su tesisatı demir borularla yapılmış ve bu tesisat Ankarayı 83 sene idare etmişti. 1923 yılında 30 bin olan şehrin nüfusu 1927 yılında 70 bine yükselmiş ve Abidin paşanın asırlık tesisleri şehre su yetiştiremez olmuştu.

1925 senesinde susuz Ankarayı kurtarmak için faaliyete geçilmiştir. Koşun'larda bir yeraltı kaptaj'ı, Hanımpınar ve Şahne'de İki tulumba istasyonu kurulmasına ve on kilometre mesafeden şehre su getirilmesine karar verildi. Kocatepe'de 1000 metreküplük bir depo yapılmaya başlanmıştır. Krizler, iflâslar, sıkıntılar yılı olan 1928 senesi gelip çattığında bütün inşaat yüzüstü kalmıştır. Bir buçuk milyon lira sarfedilmişti. Bu inkıta 1931 yılma kadar sürdü. 1929 yılında Çubuk çayının sularının toplanması fikri ortaya atıldı. Baraj derhal inşa edildi. Ancak Ankarayı susuzluktan kurtarmak için iki fikir daha ileri sürülüyordu. Birincisi şehre 57 kilometre uzaktaki Kızdırmaktan, ikincisi 101 kilometre uzaktaki Sakaryadan Ankaraya su getirmek. 1931 yılında bilinci fikrin gerçekleştirilebilmesi İçin 2 milyon lira, ikinci fikrin gerçekleştirilebilmesi için ise 3 milyon 700 bin lira masraf yapmak icap ediyordu.

İktidarı zamanında her sahada plânlı hareket ettiğini iddia eden C. H.P. ise Ankaranın su derdini samanında halledemedi. Bu iş sürüncemede kaldı. 57 kilometre uzaktaki Kızılırmak nehrinden şehre su getirilmesi fikrinden vazgeçildi Şehrin nüfusu son 20 sene içinde görülmemiş şekilde arttı. 1927 senesindeki 70 bin nüfusa karşılık bugün Ankara 340 bine yaklaşan bir insan topluluğunu barındırmaya mecburdu. Şehrin en mühim sıkıntısı gene su sıkıntısı olarak ortaya çıkmıştı. Halk Partisi zamanında 3 milyon 700 bin liraya yapılabilecek olan 101 kilometre uzaktaki Sakarya nehrinden şehre su getirme projesi, zamanında yapılmadığı için bugün Demokrat Partiyi, bu projeyi tatbik mevkiine, koyabilmek için 40 milyon lira sarfetmek mecburiyetinde bırakıyordu. Şimdi 40 milyon lira harcanarak bu su uzak istikbalde şehre getirilecek": tir. Şehrin nüfusu €00 bin olunca bu suyun Ankaraya gelmesi zaruret olacaktı.

Şimdi en kısa zamanda Belediye 1,5 milyon lira sarf ederek Çiftlik arazisnde kuyu tesisleri yaptıracaktır. 2 milyon 361 bin lira sarfedilerek Çubuk barajında on kilometre uzunluğunda çelik borularla şehre su getirilecektir. Bu tesisler şehrin şimdi içinde bulunduğu su sıkıntısına ancak beş on senelik bir çare teşkil edecekti/.

1950 senesinde Ankarada sudan istifade eden abonman sayısı 108 bin aile idi. 1952 de 185 bin aile oldu. 1953 te bu rakam 215 bine yükseldi.

1950 senesinde şehre gelen su miktarı 14 milyon 200 bin 588 metreküp tondu. 1952 de 20 milyon 386 bin 154 metreküp ton oldu. 1953 te bu rakam 22 milyon 937 bin 814 metreküp tona yükseldi.

1951 yılında şehirde 216 umumi' çeşme vardı. 1953 te 498 oldu. 1950

Suya hücum
Köylümü» artık yıkanıyor

senesinde 'günde sarfedilen su miktarı 49.612 metreküp tondu. 1958 yılında 88.673 metreküp tona yükseldi.

Sebep

Ankaranın su isini başarmaya çalışan idarecileri düşündüren en mühim mesele şehre su getirecek olan menbalarm devamlı yağışlara bağlı olmasıdır. Havalar kurak giderse bütün bu "yapılacak, edilecek" ler suya düşecektir. Yani şehir grene susuzluk çekecektir. Muhakkak yağmur ve kışın kar yağması lazımdır. Şehrin etrafı çorak arazi ve çorak tepelerdir. Orman yoktur. Bu realitenin en acı tarafıdır. Orman yağmur getirir. Toprak himayesizdir. Toprağa yardım etmek lâzımdır. Ankarayı tehdit eden bu tehlike yurdun daha bir çok bölgelerini daha geniş ölçüde ve daha korkunç şekilde tehdit eder vaziyettedir. Ziraat memleketi olduğumuz, olacağımız iddiasındayım. Millet olarak yaşıyabilmemiz için, altında su gizlenen, hayat gizlenen bu toprakları ağaçlandırmak mecburiyetindeyiz. Yabancı uzmanlar bu feci istikbali bizden daha iyi görmektedir. Bu işlerden anlamıyoruz. Yabancı uzmanları çağırıyor fikirlerini alıyoruz. Vaziyeti gelip görüyorlar Ve hastalığın teşhisini koyuyorlar: "Bu gidişle elli sene sonra im memleketten göç etmek zorunda kalırsınız. Çünkü bir tek ağaçlık dahi ormanınız kalmıyacaktır."

Politika karşı koyuyor

Köylüler ormanların içine kadar girmiştir. Eski hükümet 30 sene ormanın dibinde yaşayan insana bir tek ağaç kestirmemiştir. Tabiri caizse ağaç kesenin yolu kesilmiştir. Fakat buna rağmen kanunun sakatlığı yüzünden ormanlar katledilmiştir. Bugünkü hükümet muhalefette iken bir çok vaadleri meyanında İktidara geçer geçmez, Türk köylüsünün en büyük derdi olan orman meselelerini de halledeceğini vaadetmiştir. Fakat muhalefet iş başına geçerken ormanı kesmesi yasak edilenlerden külliyetli rey almıştır. İş başına geçince rey men balan su menbaı olan ormanlara tercih edilmiştir. Beş senedir, suyumuzu temin edecek olan ormanlara bir himaye eli uzanmamıştır. Bu gidişle uzanamıyacaktır. Bunun o kadar geniş ve çok sebepleri vardır ki en başta geleni memleket nüfusunun yüzde sekseninin hâlâ kışın ısınmak için ağaçları kesmekte olmasıdır. Kömür memlekete altın getirmektedir. Bunun için altını veren yabancılara satmaya mecburuz. Kömürü sattıkça ormanları yakmaya mecbur olacağız. Ormanları yaktıkça da susuz kalmaya mahkumuz.

Halkın çektiği

Susuz şehir ne kadar feci! Yazın musluğunuzu açıyorsunuz, içerden korkunç böğürtüler halinde su yerine hava akıyor. Banyonuzda duş yapmak için girdiğiniz bir sırada sabunlanırken su kesiliyor. Traş olurken susuz kalıyorsunuz. Şehrin içilecek suları o kadar az ve fiyatları o kadar yüksek ki bu yüzden halkın çok az bir kısmı parayla sakalar tarafından satılan suyu içebilmektedir. Çünkü yok. Bir damacana su 60 kuruştur. Bugünkü duruma göre iki ekmek parası. Bununla beraber bir kilo elmayı 250 kurusa yani 8 ekmek parasına yiyen halk bu ızdıraba da katlanmaya alışmış gibidir. İyi su içmekten çok defa vazgeçen vatandaş şehrin sokağındaki çeşmeden bir testi su doldurabilmek için sabahtan akşama kadar sıra beklemektedir. Belediye musluğundan çırçır suyu gibi nazlaha nazlana akan, abızemzem değil, taşdelen, halikın tâbiri ile bal gibi "mide delen" dir. Sertlik derecesi 20, daimi sertlik derecesi 14 derecedir. Mideyi değil taşı bile deler geçer. Bu suya bile razı olan halk çok defa yaz aylarında bunu bile alamadan evine boş testisi ile dönmektedir. Bu bir realitedir ve önümüzdeki günlerde Yenidoğan, Altındağ, Cebeci, Telsizler, Samanpazarı su muharebelerine hazırlanmaktadır. Bu sene bu semtlere daha şimdiden Bahçelievler mıntakası da ek-, lenmiştir. Ankara susuzluk çekmekten kurtulamıyacaktır. Bu ne zamana kadar sürecektir, bunu ancak rufailer bilir. Su parayladır, ve bu herşeyden daha acıdır. Allahın suyu parayladır. Suyu vatandaşa parayla içirmek -halka hizmet sayılır mı? İdarecler ve modern şehircilik bunu hizmet saymaktadır. Su hiç bir zaman yetmiyecektir.

Halk su kullanmasa ne kadar iyi olacak.

Netice

Bütün bunları bilen bir iki şahıs kollarını açtı Ve "Ben neyapabilirim ki»" dedi.

Hakkı da yok değildi. Su sıkıntısının ne olduğunu, halkı zaman zaman nasıl bir sıkıntı içinde bıraktığım biliyordu. Hattâ son günlerde meselâ kendi oturduğu semt olan Bahçelievler'in su bulamamak yüzünden nasıl bir sıkmtı içinde olduğunu da görmüştü.

Ama biliyordu ki, şehre bol su temin edecek tesislerin kurulabilmesi için muayyen ölçüde bazı faaliyete, inşaata lüzum vardı. Bu faaliyet ve inşaatın yapılabilmesi için paraya, ve hariçten getirilecek "malzemeye" ihtiyaç vardı. Hadi para temin edilmişti, denilsin. Yeni bir imkânını bulunduğu istenildiği kadar söylensin, projelerin tahakkuk edeceğinden kati bir lisanla, büyük gazete manşetleri ile bahsedilsin.

Ankarayı suya kavuşturacak tesislerin kurulması için yabancı memleketlerin devamlı ve plânlı olarak malzeme göndermesi şarttır. Halbuki, ticarî muvazenemizin dunundu odur ki, hariçten malzeme getirmek bir hayaldir.

Ticari durum bu olunca, şehre suyu getirecek çarkların önmesine imkân yoktur. — F. T,

Su boruları bekliyor
İçi dolmadıktan sonra

B A S I N

Senedeiki defa Avrupaya gitmeden rahat edemeyen
ve yavru köpeğine Avrupa maması beğendiremiyen

ŞÜKRAN ÖZER

Şükran Özerle röportaj
Tediye bütçemizde açık var

Röportaj

En güzel röportaj

AKİS bundan bir müddet evvel istanbul Gazeteciler Cemiyetinin çok yerinde Ur kararından okuyucularını haberdar etmişti. Cemiyet, gazetecilik mevzua ile ilgili muhtelif mükâfatlar ihdas ediyordu. Bunlardan biri de senenin en güzel röportajını yapan muharrire verilecekti.

Gerçi AKİS jüriye dahil değildir ama eğer Ur namzet göstermek mevkiinde bulunsaydı, röportaj mükâfatı için Dünya gazetesinin bir pazar ilâvesinde 1. Y. İmzasiyle çıkan ve aşağıda sütunlarımıza aldığımız nefis yazıyı gösterirdi. Röportaj şudur:

S on senelerde büyük bir şöhrete ulaşan Şükran özer'i kim tanımaz?

Sesini tarife kalksanız, güzel kelimesi pek zayıf kalır. Kendisini tarife karar verseniz kolay kolay kelime bulamazsınız. Esasen bir bakıma Şükran özer'in sesini kendi güzelliği, kendi güzelliğini de sesi şöhrete ulaştırmıştır demek daha doğrudur.

Yani sizin anlıyacağımz,bir nevi yumurta ve tavuk hikâyesi...

Fakat bilir misiniz, güzellik ve şöhret, bütün gözlerin kendi üzerinde toplanması da, çoğu zaman insanı sıkıntıya sokmaktan ve şikâyete sevketmekten geri kalmaz.

Nitekim Şükran özer'in de bir şikâyet konusu, bu noktadan doğuyor. Şöhretli ses sanatkârı:

— Bıktım artık şu dedikodudan, diye dert yanıyor. Niye Şükran özer ismini ağızdan düşürmezle' bilmem ki. Meselâ bakınız geçenlerde radyoda Necmi Rıza ile müşterek bir programımız vardı. Bir iki şarkıyı beraber okuduk. Programı beğenmişler. Haftaya aynen tekrarladık. Vay, sen misin beraber okuyan, sen misin programı tekrarlıyan? Hemen beni Necmi Rıza ile evlendirivermişler. Nikâhımızın iki şahit ve dört davetli huzurunda gizli olarak nasıl kıyıldığını, bütün tafsilâtiyle yaymışlar. Telefonla, telgrafla yapılan tebriklerden kurtulmak için Necmi Rıza da, ben de akla karayı seçtik.

— Vah, vah üzüldüm doğrusu!

— Niye?

— Haberim olsaydı, ben de bir tebrik' telgrafı sarkıtıverirdim de.

— Teşekkür ederim. Sarkıtmış kadar oldunuz. Sonra efendim, şimdi de tutturmuşlar başka hava çalıyor lav.

— Bu yenisi nasıl?

— Güya bazı büyüklerle ahbaplığım varmış.

— Kimmiş bu büyükler?

— Hiç canım, büyük deyince anlayıverin işte.

— Anlıyamactım ama neyse, sis devam edin.

— Evet işte büyüklerle olan bu ahbaplığım yüzünden radyoda astığım astık; kestiğim kestikmiş. Maaşları bile ben tâyin ediyor, müdüre e* mir veriyor muşum. Halbuki böyle olsa, önce kendi maaşımı yükseltir» dim de, ayda 250-300 liraya eşik aşmdırmam, değil mi?

— Hakkınız var. Ayda ne kaza* nırsınız Şükran Hanim?

— Konservatüvardan aldığım maaş, Radyodan gelen ve aradaki ek konserler, taş çatlasa ayda altı yüz lirayı geçmez

— Siz de hayat pahalılığı Ve kazanç azlığından şikâyetçisiniz şu halde?

— Tabii değil mi? Bu zamanda ayda altı yüz lira nedir ki?

Gümüşsüyü Kamarot sokağında, güzel bir apartmanın ikinci katında annesi ve erkek kardeşi ile beraber oturan Şükran özer'e konuştuğumuz odayı ve ona bitişik salonu süsleyen pahalı cins ve zevkli eşyayı göstere» rek sordum:

— Bunları her halde paranın daha kıymetli zamanında almıştınız? -

— Evet, üç sene kadar oluyor alalı. Fakat bu eşyadan da bıktım artık. Her gün aynı şey? Değiştiremiyorum da...

— Niye değiştiremiyorsunuz?

— Kısmetse yeni evimize yakında çıkacağız. Artık oraya göre möble almak istiyorum.

— Yeni bir ev mi inşa ettiriyorsunuz?

— Evet. Arnavutköy üzerinde Etiler Kooperatifinin inşa ettiği evlerden biri de benim. Yalnız biraz pahalıya çıkıyor ev.

— Niye?

— Tip projede hayli değişiklik yaptırdık. Sonra ev de büyük.

Bu sırada Şükran özer'in annesi söze karıştı:

— Ev demesene kızım. Koskoca on odalı bir villâ oluyor. Hizmetçi, uşak odaları hep ayrı. (Bana döndü) Sonra oğlum, evin malzemesine de dikkat ediyoruz. Meselâ tstanbulda istediğimiz gibi güzel fayans bulamadık. Aradık, taradık, Uç birini beğenmedik. Nihayet tâ İtaly adan hususi surette fayans getirmek zorun-. da kaldık.

— İtalyadan gelen fayansları kim beğendi?

— -Şükran gidip aldı. Esasen Şükran senede iki defa Avrupaya gitmeden yapamaz.

Şükran özer burada tekrar söze girdi:

— Vallahi, ne bileyim, olmuyor işte. Senede iki defa gitmesem, rahat edemiyorum.

— Nereye gidersiniz?

— Daha ziyade İtalya, Fransa ve İspanyaya. Temmuzda yine gideceğim.

— Turistik seyahatlere mi katılırsınız?

— Yok canım, ne münasebet. Normal şekilde ve yalnız seyahate çıkarım.

— Yeni villânıza yeni eşyalar da

alırsınız bu defa. Bakın, sormayı unuttum, villâ kaça çıkıyor?

— Henüz kesin hesabı belli değil amma, her halde yüz bin liradan aşağı çıkmıyacak. Bir ihtimal, yüz yirmi bin lirayı bulacak.

Sevimli sanatkârımızın bu cevabı üzerine bir an durdum ve aklıma gelen suali sormadan yapamadım:

— Şükran Hanım, bir nokta zihnimi kurcaladı, izninize sığınarak sormak istiyorum.

— Nedir efendim?

— Az fince şikayet konusu yaptığınız altı yüz liralık maaşla, yüz bin liralık villâyı bir türlü telif edemedim de...

Bu noktada Şükran özer'in annesi söze karıştı ve merakımı şu şekilde giderdi;

— Ah evlâdım biz ne güne duruyoruz? Köşede bucakta bizim de bir kaç kuruşumuz var.

Bu sırada telefon çaldı ve Şükran Özer, pencere yanındaki beyaz bakalitten mamul şık telefonun yanma çitti. Giderken kucağındaki küçük beyaz köpek yavrusunu da yere bırakmıştı. Annesi yerinden kalkarak bu sevimli yavruyu kucağına aldı. Bir taraftan da bana hitaben dert yanıyordu.:

— Çok sevimli amma, bakıp beslemesi öyle zor ki. Belki on çeşit Avrupa maması tecrübe ettik. İki defa. hastalandı. Neyse şimdi iyi. Nasıl, gerçekten pek sevimli değil mi?

Bu bembeyaz tüylü köpek yavrusunun sevimliliğini kabul etmemek, muhakkak insafsızlık olurdu»

— Anneciğim bak, telefonda konuştum da aklıma geldi, dedi. Benim, adak mumlarım da var. Daha dikemedim.

Tabii hemen suali yapıştırdık;

— Nereye mum adadınız?

— Kazancı yokuşundaki Sofu babaya.

— Niye?

— Annem hastalanmıştı da, iyileşsin diye adadım, İtikadım fazladır benim. Sık sık mum adarım. Her Kurban Bayramı da biri adak olmak üzere iki kurban keseriz. Akşamları yatarken daima dua ederim. Uğura da çok inanırım. Nitekim yeni bir hizmetçi aldık mı, onu takip eden günlerin hâdiselerini iyice incelerim. Meselâ hizmetçinin eye gelişinin ikinci günü- annem hastalandı veya yolda ayağım burkuldu değil mi? O hizmetçiye- hemen uğursuz damgasını yapıştırır ve derhal kotarım.

Çapa Kız. Sanat Okulunu bitirdikten sonra İstanbul Konservatuvarına girip piyano üzerinde üç sene Batı müziği tahsil eden, bu üç seneyi müteakip, bir emri vaki ile Türk musikisi bölümüne geçen ve neticede bugünkü şöhretine ulaşan Şükran özer'e' son suali sormanın sırası gelmişti:

— Şükran Hanım, dedim. Evlenmeye niyetiniz yok mu hiç?

Kahkaha ile gülerek bu sualime şu cevabı verdi:

— Hiç niyetim yok. Hem böyle serbest olmak daha iyi değil mi?

K İ T A P L A R

F. A. O. ORMANCILIK POLİTİKASI SEMİNERİ

(Tebliğler II. İstanbul 1955 Yenilik Basımevi. 144 sayfa, fiyatı.», 3 planş.)

Türkiye her şeyden önce bir ziraat memleketidir. Nüfusumuzun mühim bir çoğunluğunu çiftçiler, millî gelirimizin büyük bir kısmını toprak mahsulleri teşkil eder. Hayvancılıktan elde ettiğimiz gelir, bu servetin de ihmal edilemez ölçüde olduğunu göstermektedir. Ormanlarımız ise, bu iki serveti meydana getiren âmillerin nazımıdır...

Memleketimiz ziraat ve hayvancılığı bahis konusu olunca, akla, hemen orman işleri gelir; veya ormancılık bu iki şeyi hatırlatır. Türkiyenin tabiî ve sosyal şart ve imkânları bu üç konuyu kompleks bir problem haline getirmiştir.

Hayvancılığı korumak İçin keçiyi ormana sokmak, ziraatçılığı geliştirmek için traktörün başını boş bırakmak, sobayı memnun etmek için baltaya hürriyet vermek bu vatanın menfaatlarını ve gelecek nesillerin haklarını günlük ihtiyaçlara kurban etmek demektir.

Bugünün ihtiyaçlarını karşılamak ve gelecek nesillerin refahını temin etmek şartiyle ve sapanın, keçinin ve baltanın taarruzundan masun bir orman politikasının esasları neler olmalıdır? Bu soruya yalnız teknik bilgilerle cevap verilemez. Belki bu bilgiler kadar mühim bir iyi niyet ve anlayışa da ihtiyaç vardır. Hepsinden önce de menfaatlerin en büyüğü olan "vatanın menfaatları" nı hedef tutan, bu zihniyete..

Bu kitapta, güdülecek bir orman ve ormancılık politikası ile ilgili bir çok meseleleri aydınlatıcı fikirler bulunmaktadır. 13-25 Eylül 1954 te, İstanbulda yapılmış olan bir seminerin tebliğlerinden meydana gelmiştir. Tebliğleri yapan Orman Fakültesi Öğretim Üyelerinin adlariyle tebliğ başlıklarını veriyoruz: Asaf Irmak:: "Açılış hitabesi"; Franz Heske: "Akdeniz mıntakası ile Yakın-Şarktaki memleketler bakımından orman politikası"; Franz Heske: "Akdeniz havzası ve Yakın-Doğu iklim, tarım ve orman politikası"; Şeref Nuri ilkmen: "Türkiye Orman Kanunundaki; orman ve muhafaza ormanı mefhumlarının tarifi meselesi"; Fikret Saatçioğlu: "Orman istihsalâtının İslahı, kalite ve kantite bakımından arttırılması"; Savni Huş: "Ormanca fakir olan memleketlerde odun ham maddesinin tasarrufu bakımından, orman politikası yönünden alınması gereken bazı önemli tedbirler..."

Kitapta tebliğlerin İngilizce metinleri de vardır. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınlarındandır.

BABANIZ ATATÜRK

(Yazan i Falih Rıfkı Atak. Ya yınlıyan ve basan : Doğan Kardeş Yayınları A. S. Basımevi, İstanbul 1955. Büyük boy 85 sayfa, ciltli Fiyatı 5 lira.)*

İlk ve Ortaokul Öğrencilerinin iştir fade edebileceği bu eserde Atatürkün çocukluğu, gençliği, hürriyet yolunda, kanat yarası, dağümaya doğru, karanlıkta bir yıldız, imparatorluğun sonu, kara günler, liderliği, kader dönümü, kurtarıcı, Cumhuriyetçi ve inkilâpçı Atatürk ve ölümü başlıklariyle, Atatürkün nasıl yetiştiği, neler yaptığı ve nasıl bir insan olduğu anlatılıyor, önsözde "Sevgili çocuklar, eğer Atatürk milletinin ve ordularının başında Anadolu savaşlarını kazanmasaydı, bu dünyada vatansız ve hürriyetsiz kalırdınız. Asıl öksüzlük budur. Onun İçin kitaba "Babanız Atatürk" adını koydum. Hayatınızı ana babanıza, hür, şanlı ve şerefli Türklüğünüzü Atatürke borçlusunuz" denmektedir.

•

SENARYO TEKNİĞİ

*(Yazan: Muzaffer Gökmen. Ankara 1955 **Son** Havadis Matbaası. 216 sayfa, fiyatı 550 **kuruş.)***

Bilim ve sanat kollarından, memleketimizde literatürü en fakir olan sinemadır. Türk filmciliğinin geçmişi yarım asra yaklaştığı halde, esaslı bir ilerleme kaydedemeyişinm sebeplerinden biri de bu olsa gerek. Bir sinema endüstrisi vardır, filmlerimiz vardır, yazarlarımız ve sanatkârlarımız vardır. Fakat, bu sanatın tarihi tekniği, nazariyatı ve estetiğine dair bir broşürümüz dahi yoktur. Bir sanat eserini meydana getirmek için aklıselim ve görenek kafi değildir. Olsaydı, meyvalarını görürdük. Kabiliyetlerimiz mi yok?.. Muzaffer Gökmen'in bu kitabı, böyle bir sahada "ilk" olmak şerefine hak kazanmıştır. İçinde, bir filmin can noktası olan senaryonun tekniği, pratiği, nazariyatı tahlil edilmekte; estetiği ve sanata ulaşmanın yolları da gösterilmektedir. Bibliyografyası yalnız İtalyanca eserlere inhisar etmekle beraber, konu iyi işlenmiştir. Kitap sonunda "üzerinde münakaşa edilecek bazı mevzular" verilmektedir. Kitapta ele alman konulardan bazı başaklar: Sinema sanatı, sinemacılığımız senaryo nedir, senaryosuz film yapılabilir mi, senaryonun önemi, estetik değeri ve bünyesi, sinematografik mevzu, deneme, sinematografik şema senaryo, plân, plastik materyal, diyalog, senaryonun yapısı, geçişler ve senaryo hakkında umumi fikirler..

DÜNYADA OLUP BİTENLER

İtalya

Buhran!

Saat 11 di. Viminal sarayında oldukça acıklı bir hadise cereyan ediyordu. Viminal, İtalyan cumhurbaşkanlarının ikametgâhıdır. O sabah Scelba kabinesi son toplantısını yapmıştı. Kabinenin toptan istifa edeceği bir kaç gün evvelden bilinmekteydi; başbakan bütün bakanlarından istifalarım istemişti. Bakanlar bu arzuyu kabul etmişlerdi. İşte şimdi Scelba, cumhurbaşkanı Gronchi'ye hükümetinin kararını bildiriyordu. Gronchi 16 aydan beri memleket işlerini tedvir eden kabinenin başkanına teşekkürü unutmadı. Ama istifa, uzun süreceğinden korkulan bir buhrana yol açıyordu. İtalyan parlamentosunun durumu müstakar bir hükümetin kurulmasını güçleştiriyordu.

Doğrusu istenilirse Scelba 16 aydan beri politika değil, âdeta cambazlık yapmıştı. Son seçimler 7 Haziran 1953 te yapılmış ve Hristiyan Demokrat partisi iktidarı muhafaza etmişti. Ama parlamentoda tek basma ekseriyeti sağlıyacak halde değildi. O kadar ki düşmesi her an muhtemel bulunduğundan Scelba hareketsizliği tercih etmişti. Hiç olmazsa böylece çatışma mevzuu çıkmıyor ve koalisyona iştirak eden partiler kavga etmiyorlardı.

Parlamentoda 590 aza vardı. (İtalyanın nüfusu bizim nüfusumuzun iki misli kadardır.) Koalisyona 295 milletvekili dahildi. Bunların 260 tanesi Hristiyan Demokrat, 19 tanesi Demokrat Sosyalist, 13 tanesi de liberaldi. Buna mukabil muhalefeti 143 komünist, 75 Nenni sosyalisti, 30 monarşist ve 28 neo-faşist teşkil ediyordu. Onların yekûnu da böylece 276 yi buluyordu. Peşin karar vermemiş olanlar 18 kişiydi: 5 Cumhuriyetçi, 8 kralcı ve 5 müstakil. Eğer onların hepsi muhalefete geçseler koalisyon 294 e karşı 295 oluyor, yani ekseriyeti bir tek reyle sağlıyordu. Bunun nasıl muvazenesiz ve istikrarsız bir durum yarattığı aşikârdır. Scelba'nm bu ekseriyetle on altı ay dayanmış olması hakiki bir başarıdır. Zira bizzat müttefikleri arasında Scelba ile fikir ayrılığı bulunanlar mevcuttu. Meselâ bir yanda Hristiyan Demokratlar, öteki tarafta Demokrat sosyalistler, koalisyonun esash iki unsuru anlaşamıyorlar ve italyanın iç politikasını ele almak istemiyorlardı. 295 kişiyi bağlayan daha ziyade semavî husustu. Dünya işlerinde çatışmalar derhal başlıyordu.

İş bu kadarla da kalmıyordu. Bizzat Hristiyan Demokrat Partisi karışık bir manzara gösteriyordu. Alcide de Gasperinin vefatından beri İtalyanın bu en büyük ve kuvvetli partisi kendini bir türlü toplayamamıştı. Sosyalist bir sol kanatla muhafazakâr bir sağ kanat parti içinde birbirlerini yiyordu. Başbakanın yeminli düşmanları vardı ve kendisini dört ay evvel düşürmek istemişlerdi. Fakat iki hadiseyi beklemeyi tercih etmişlerdi: Cumhurbaşkanı seçimi ve Sicilyadaki umumî seçimler. Cumhurbaşkanlığını sol kanada mensup Gronchi kazanmıştı. Sicilyada ise Cumhuriyetçiler hezimete uğramışlar ve kabahati hükümete bulmuşlardı. Gerçi Cumhuriyetçiler koalisyona dahil değillerdi ama onu destekliyorlardı. 5 cumhuriyetçinin muhalefet safına geçmesi Scelba'nm istifasına kâfi gelmişti.

Şu satırlar yazıldığı sırada İtalyada kabine buhranı devam ediyordu. İtalyan seçimlerinde reyler iki büyük parti arasında dağılmaktadır: Hristiyan Demokratlar ve komünistler. Fakat ikisi de ekseriyet sağlayamadığından aradaki küçük guruplar

Mario Scelha

Bir cambazdı

memleketin mukadderatına hâkim olmaktadır. Bu da nisbî temsil usulünün zararlarından bir tanesidir. En ufak ekalliyetler hakem mevkiine geçmektedirler.

Cumhurbaşkanı Gronchi temaslarına devam etmektedir. Başbakanlığa tabiatiyle bir Hristiyan Demokrat gelecektir. Ama bu Hristiyan demokrat kim olacaktır? Muhtelif isimler ortaya atılmaktadır. Şimdilik dört ihtimalin varid olduğu anlaşılıyor:

1 — Dörtlü koalisyonun devamı. O takdirde kabineyi ya yeniden Scelba, ya Segni, ya da Zoli kuracaktır. Bu, hareketsizliğin devamı olacaktır.

2 — Hristiyan demokratlar, şimdiye kadar komünistlerle işbirliği yapan Nenni sosyalistlerini hükümete alacaklardır. Bu, iktidarın sola kayması mânasını taşıyacaktır. Cumhurbaşkanı Gronchi - ki siyasî bir rol oynamak emelindedir - ona taraftardır.

3 — İktidar sola değil, sağa kayacak ve monarşistler hükümete gireceklerdir. O zaman kabineyi eski başbakan Pella'nın kurmasını beklemek lâzımdır.

4 — Renksiz, teknik bir hükümet kurulacaktır. Başbakanlık için en kuvvetli namzet iktisadî bir kalkınma plânı yapan Vanoni'dir.

Tabii bir ihtimal daha mevcuttur ki o da seçimlerin yenilenmesidir. Fakat memleket ikiye ayrılmış bulunduğundan yeni seçimlerin de kuvvetli bir ekseriyet sağlaması .pek muhtemel değildir. Her halde İtalyada işler kolay kolay halledil emiyecek ve memleket sağlam bir hükümete sahip olamıyacaktır. İtalyan demokrasisi o bakımdan Fransız demokrasisine yaklaşmaktadır.

Arjantin

Dişleri sökülen diktatör

Geçen haftanın başlarında dünyanın en büyük • ve nüfuzlu - gazetelerinden olan New-York Times'ın telefonu sabaha karşı acı acı çaldı. Bu, hayret uyandırmayan bir hadisedir. Zira New-York Times'ın telefonlarının çalmadığı an yoktur. Buna rağmen gazetedekiler heyecanlandılar: Arjantinden arıyorlardı. Hattın öbür ucundaki adam. New-York Times'ın Buenos Ayres'teki hususi muhabiri Edward A. Morrow idi. Morrow'un bildirdiğine göre Arjantin diktatörünün azı dişleri sökülmüştü ve kudretinden kaybetmişti. Hattâ iktidarı terketmesi kuvvetle muhtemeldi. Bunu söylerken Amerikalı muhabirin sesinde gizlenemiyecek bir memnunluk hissediliyordu. General Peron, memleketindeki basın hürriyetini ezmekle işe başladığından bilhassa New-York Times'm nefretini çekmiş ve gazete kendisinin başlıca düşmanı kesilmişti. Muhabire göre ordu, idareyi ele almıştı. Fakat havadis, Morrow'un bildirdiği şekilde tahakkuk etmedi. Ancak diktatörün nüfuzundan pek çok şey kaybetmiş olduğu da aşikârdı.

İsyan ordusu kumandanlarının Peron tarafım tutmalariyle bastırılmıştı. Kumandanların başında Peronun eski rakibi General Lucero vardı. General Lucero Harbiye Bakanıydı. Peron da iktidara o yoldan gelmişti. İhtilâl muvaffak olsaydı bizzat General Lucero'nun ve onunla işbirliği yapan kumandanların kurşuna dizilecekleri muhakkaktı. Bu balomdan ordunun şefleri Peronu kurtarmaktan ziyade kendi kellelerini kurtarmak için mücadele etmişlerdi.

Şimdi de memleketin idaresinde söz sahibi olmak istedikleri anlaşılıyordu. Hattâ bir triyumviradan bahsolunuyordu. General Lucero, General Molina ve Amiral Teissaira işbirliği yapıyorlardı.

General Peronun dayanağı olan İşçiler de konfederasyonun çağrışma rağmen diktatörün yardımına koşmakta tehalük göstermemişlerdi. Konfederasyonun idarecileri peronistti. Ama alt tabakalar üzerinde Papalığın afarozu - Papalık, isim zikretmeksizin bütün Arjantin hükümeti azalarını afaroz etmişti - büyük tesir icra etmişti. Anlaşılıyordu ki General Peron başkanlığı muhafaza ediyordu ama artık diktatör değildi.

Geri alınan kararlar

Bunun ilk delili Kilise aleyhinde girişilmiş bulunan hareketin durdurulması oldu. Katoliklere karşı gazetelerde açtırılan kampanyaya son verildi. General Peron'un dehşete kapılmış olduğunda zerrece şüphe yoktu. Bu sefer fazla ileri gitmiş bulunduğunu hissediyordu. Nitekim isyanın bastırılmasından hemen sonra yaptığı konuşmada Kiliseye hücum etmekten çekindi. Bunu bir kaç gün sonra umumi bir af takip etti. Takibata maruz bırakılan Kilise mensupları hapishanelerden çıktılar. Hattâ memleketten sürülmüş bulunan iki piskoposun bile geri dönmeleri muhtemel görünüyordu. Hükümet kiliseleri her hangi bir tecavüzden masun tutmak için kapılarına adamlar dikmişti. Hayatın normale avdetini ispat eden belirtiler vardı. Nitekim bir hafta evvel yapılamayan spor müsabakalarına bu pazar devam olundu.

Fakat en mühim hadise Çarşamba günü vuku bulan görüşme oldu. Arjantinin sevilmeyen Dışişleri Bakanı Jeronino Remorino Papalığın temsilcisi Mario Zanin'i davet etmişti. Anlaşılıyordu ki Peronun yaptığı hatanın tamiri cihetine gidiliyordu. Gazeteler havadislerden Kilisenin mesul tutulamayacağını da belirtmeği lüzumlu görüyorlardı.

Dünyada teessür

Peronun devrilmemesinin ve Peronist rejimin Arjantinde kökünden temizlenmemiş olmasının bir umumi teessür uyandırdığı gözden kaçmıyordu. Bütün demokrat memleketlerin gazeteleri bu vesileyle diktatöre karşı hislerini açıklamak fırsatını buldular. Bu hisler en ziyade nefretti. Arjantin hükümetinin başkanı hürriyetleri ayaklar altına almakla sadece kendi milletinin değil, bütün hür milletlerin düşmanlığını celbetmişti. New-York Times Peronun, on senelik iktidarının sonunda belki rakipsiz, ama mutlaka dostsuz bir durumda bulunduğunu yazıyordu. Diktatörün taktiği, yanında kuvvetli adam bulundurmamaktı. Şimdi onun ıstırabını çekiyordu. Yanındakiler bir takım menfaatperestten başka kimse

Kapaktaki Diktatör

Juan Domingo Peron

1945 yılında Güney Amerikanın en büyük memleketi olan Arjantinde bir hükümet darbesi yapılıyor ve Cumhurbaşkanı Ramon Castillo alaşağı ediliyordu. Hükümet darbesini tertipliyenler subaylardı. Bunların en ateşlisi ise Juan Domingo Peron adındaki albaydı. O yıl Peron Başkan muavini, Harbiye Bakam ve Çalışma Sekreteri vazifelerini üzerine aldı. Bir sene sonra, 24 Şubat 1946 da kolaylıkla Başkanlığa seçiliyordu. Arjantinde Peron devri başlamıştı.

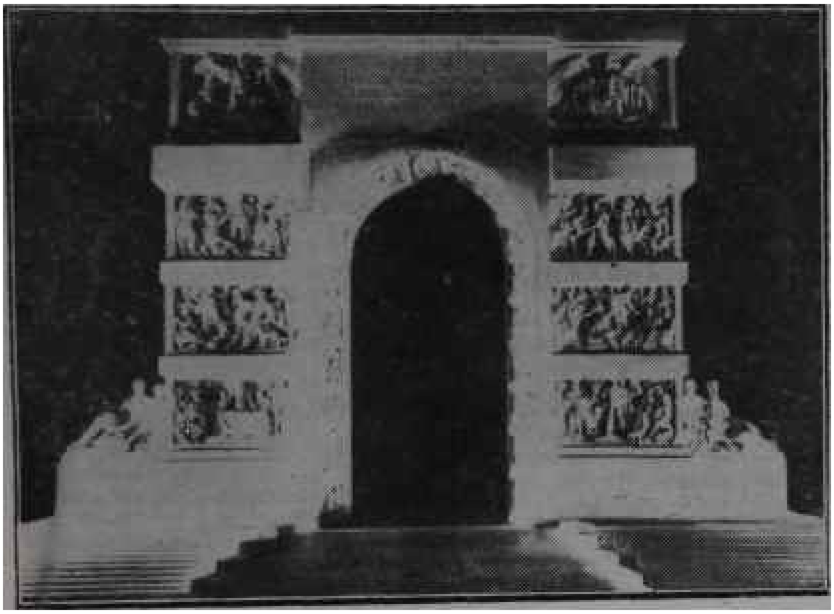
Ateşli Albay 1895 te Buenos Ayres eyaletindeki Lobos şehrinde doğmuşta. Ailesi İtalyan, İspanyol, Bask ve İskoçyalı kırması, tipik bir Arjantinli aileydi. Orta halliydiler. Babası koyun besliyor ve sulh hakimliği yapıyordu. Juan evvelâ Buenos Ayreste okudu, sonra 15 yaşında Colegio Militar - Askerî lise'ye girdi. Oldukça akıllı, kuvvetli, spora meraklı ve muhteris Ur çocuktu. Adamakıllı çalışıyordu. Ama, doğrusu istenilirse 1870 den beri harbetmemiş olan Arjantin ordusunda fazla bir istikbal yoktu. Nitekim Peron 1943 de hâlâ yarbaydı.

Peron askerdi ama, hakiki kabiliyetlerini 1989 da İtalyaya gönderildiği zaman keşfetti. Orada Mussolini rejimini inceden inceye tetkik etti, kudretin nasd elde edileceğini ve nasd muhafaza olunduğunu gördü. Her şeye dikkat ediyor, hükümler çıkarıyordu. 1941 e kadar İtalyada kaldı ve faydalı dersler aldı. Bunların tatbikine 1948 de başladı. ilk hedef, Başkan Castillo idi. Hükümet darbesini ordu yapmıştı ama bütün subayların içinde en kabiliyetlisi Perondu. Arkadaşlarını o idare ediyordu. Nitekim ihtilâl muvaffak olduktan sonra en mühim üç vazifeyi yüklendi. Diktatörlüğü daha o zamandan başlamıştı.

Diktatörlüğün demagogluğa ihtiyaç gösterdiğini anlamıştı. italyada öğrendiği, tâbir caizse diktatörlüğün, tekniğiydi. Arjantinde onu, mahallin hususiyetleriyle tatbike koydu. Güney Amerikada hakiki kuvvetin ordu olduğunu biliyordu. Fakat orduyu mütemadiyen elde tutmaya imkân yoktu. Silâhlı kuvvetlerin başına geçenler az sonra kendi hesaplarına harekete başlıyorlardı. Üstelik Peronun orduda ve donanmada düşmanları vardı. Diktatör, bu kuvvete mukabil bir kuvvet hazırladı: İşçiler korkunç bir demagoji ile o sınıfı elde etmeye baktı. İşçiler hakikaten parlak bir durumda değillerdi. Askerlere ve zenginlerin teşkil ettiği oligarşiye kin besliyorlardı. Peron bu hissi körükledi. Çalışanlara "descamisados - gömleksizler" diyordu. Onlara biraz bir şeyler verdi, fakat verdiğinden çok vaadde bulundu. Eski Mr artist olan karısı Eva Peron başlıca yardımcısıydı. Evanın güzelliğinden faydalandı. Karı koca işçi kütlelerini cezbetmesini Midiler. Demagoji işe yaramıştı. İşçi liderlerle beraber sendikaları teşkilâtlandırdı, Mr Çalışma konfederasyonu kurdu ve onu kendisine en sağlam müttefik yaptı.

Elinde bir kuvvet yarattıktan sonra Peron bütün rakiplerini teker teker temizlemeye başladı. Evvelâ basın hürriyetine saldırdı ve onun Arjantindeki sembolü olan meşhur La Prensa gazetesini temizledi. La Prensanın hiç Mr şeyden boyun eğmeyen sahibi en sonda vatana hiyanetle itham olundu ve Arjantin terketmek mecburiyetinde bırakıldı. Bir defa basın susturulduktan sonra öteki hürriyetleri yok etmek kolaylaşmıştı. Fakat Peron, kurduğu rejjme demokrasi denmesini istiyordu. Polisleri etrafa dehşet salarken sadece Radikal partinin küçük bir kısmının muhalefet yapmasına izin verdi. Her fırsatta seçimlerin serbest olduğunu söylüyordu. Fakat seçim serbestliği ancak seçim gününe inhisar ediyordu. Onun haricinde muhalifler şiddetle takip olunuyordu. Hâkimler Peronun elinde oyuncak olmuşlardı, hapishaneler adam almıyordu. O kadar ki bugün Arjantinde tevkif edilmek hakiki Mr şereftir ve tevkif olunanlar şerefli İnsanlardır. Ne Üniversite muhtariyeti, ne seçmen emniyeti kalmıştı. On sene içinde Peron bütün bunları, her birine teker teker saldırmak suretiyle yok etmişti.

Bu sırada diktatörün etrafını "iktidar sinekleri** sarmıştı. Alabildiklerine çalışıyorlar, nüfuz ticareti yapıyorlardı. Bunların başında bir zamanlar, Peronun kayın biraderi Juan Duarte vardı. Rezalet öylesine ayyuka çıktı ki en sonda bir tahkikat açılmasına mecburiyet hasıl oldu ve Juan Duarte intihar etti. Evet Peron çalmıyordu, ama etrafındakiler in çalmasına göz yumuyordu. Memleket iktisadî felâkete gidiyordu. Peron kabahati evvelâ muhalefete bulmuştu, şimdi muhalefet yoktu} oligarşiye bulmuştu; oligarşi de kalkmıştı; halbuki kriz devam ediyordu. Yeni bir suçlu bulmak lâzımdı: Peron katolik kilisesini itham etti. Fakat bardak taşmak üzereydi. İsyan çıktı.

Perona dikilen âbide
"Hür, Adil, Müstakil yeni Arjantinin yaratıcısına!"

değildi. Sevilmeyen General Lucero da memleketin "kuvvetli adam" ı olmaktan çok uzaktı. New-York Times şöyle diyordu: "Hakiki bir kuvvetli adamın çıkması belki bir çok gün, bir çok hafta, hattâ bir çok ay istiyecektir; ama şimdiden söylenebilir ki 16 Haziran ihtilâli General Peronun hayret uyandıran kaderinin sonunun başlangıcıdır."

Perona hücumların asıl sebebi, La Prensa'nın akıbetinden ileri geliyordu. İngiliz Daily Sketch (Muhafazakâr) şunları yazıyordu: "Peron, memleketini idare etmek için gerekli manevi ve ahlâki meziyetlere hiç bir zaman malik olmamıştır. La Prensayı ortadan kaldıran adam bugün dünya önünde suçlu vaziyettedir."

Fransız Le Monde ise General Peron'un La Prensa'dan işe başlamış olduğunu kaydediyordu. Hür milletler, diktatörün basma yaptıklarını affetmemişlerdi.

Bu sırada bir başka İngiliz gazetesi General Peron'un Evita'nm ölümünden sonra 19 yaşında başka bir kızla evlenmiş olduğunu yazıyor ve Arjantin hükümeti bu haberi veren gazeteciyi hudut harici ediyordu. Halbuki diktatörün aşk rezaletleri ayyuka çıkmış bulunuyordu.

Dörtler Konferansı

Son hazırlıklar

Bu haftanın başında Pazar akşamı Ankara radyosu Birleşmiş Milletlerin onuncu kuruluş yıldönümü münasebetiyle başkentte yapılan bir toplantıda söylenilen nutukları aynen verir ve tabii herkes radyosunun düğmesini çevirirken Amerikanın bize en uzak köşesinde, San Francisco-da bu nutukların mealinde bir Barış Beyannamesi yayınlanıyordu. Birleşmiş Milletler Anayasası 1945 yılınm Haziran ayında Pasifik Okyanusu sahillerindeki bu güzel şehrin Opera binasında imzalanmış bulunduğu için alâkalılar bir hafta süren bir merasim tertiplemişler ve orada her aza devletin temsilcisi bir nutuk söyleyip platonik temennilerde bulunmuştu. En sonda da bir beyannamenin neşri münasip görülmüştü. Beyanname aynı platonik temennileri ihtiva ediyordu.

San Francisco'nun ehemmiyeti dört büyük devletin dışişleri bakanım bir araya getirmesi olmuştu. Yemekler yenilmiş, ziyafetler çekilmişti. Ziyafetler Ruslar tarafından verilince havyar İkram olunuyor, Fransızlar tarafından verilince şampanya içiliyordu. Molotof, Pinay'in yemeğinde 1943 ün Moet şampanyasını pek beğenmişti. Fakat bu güzel anların dışında dışişleri bakanları bir takım meselelerin ihtilâf mevzuu olduğunu saklamamışlardı.

Ele alman tek mevzu, bu ayın ikinci yarısında Cenevrede toplanacak Dört en büyüklerin konferansıydı. Amerikalılar bunu mümkün olduğu kadar çabuk bitirmek istiyorlar', buna mukabil Ruslar icap ederse toplantının uzatılmasını temine çalışı* yorlardı. Evvelâ dört gün denmiş ve 18 Temmuzda başlayacak çalışmaların 23 Temmuzda bitirilmesi istenilmişti. Sonradan Amerikalılar Başkan Eisenhower'in belki iki gün daha kalacağını söylemişlerdi. Nihayet bir hafta üzerinde mutabakat hasıl olmuştu. Fakat Ruslar daha da uzun müddet konuşulabileceğini ileri sürüyorlardı. Mesele sadece bir usul meselesi değildi. Sovyetler Dört büyüklerin bir masa başına geçince dünyanın bütün meselelerini karara bağlamalarını istiyorlardı. Halbuki Amerikalılar buna yanaşmıyorlardı. Başkan Eisenhower'e göre Konferans müşterek bir temel bulmak için yapılmalıydı. Sonradan teknisyenler bu temel üzerine barış binaları kurabilirlerdi Hem dört en büyükler başka milletleri ilgilendiren kararları, o milletlerin haberi olmaksızın alamazlardı. Amerika Cumhurbaşkanı böyle söylerken bilhassa Almanyayı kastediyordu. Adenauer'le yapılan görüşmelerde bir takım kararlara varılmıştı. Almanyanm tarafsızlığı asla bahis mevzuu olmıyacak ve iki Almanyanın birleştirilmesi meselesi üzerinde ehemmiyetle durulacaktı.. Şansölye de Rusyaya dörtlü konferanstan sonra gidecek ve memleketinin reaksiyonunu Ruslara bildirecek-

Halbuki Molotof, nasıl bir Almanya istediğini San Franciscoda tertiplenen bir basın toplantısında izah ediyor ve şöyle diyordu: "Birleşmiş Almanya ne Doğu Almanyanm komünist, ne de Batı Almanyadaki cumhuriyet rejimlerini benimsemelidir." Bununla Rus Dışişleri Bakanının ne demek istediğini anlamak o kadar kolay değildi. Molotof ayrıca Konferansın gündemi bahsinde de bir anlaşmaya vanlamadığını söylüyor ve dört hükümet başkanının görüşecekleri meseleleri bizzat seçeceklerini ihsas ediyordu.

Cenevrede hazırlıklar

Bu şurada Cenevre şehri, misafirlerini karşılamaya hazırlanıyor ve bu siyasî hadiseyi en ziyade turistik cepheden ele alıyordu. Konferans milletler cemiyeti sarayında yapılacaktı. Tahmin olunduğuna göre delegelerin sayısı 400 kadar olacak, onlara bir o kadar da küçük memur refakat edecekti. 250 Amerikalı, 150 İngiliz, 100 Fransız, 200 Rus bekleniyordu. Batı Almanya hükümeti ise şimdiden 50 oda ayırtmıştı. Ayrıca 1200 gazeteciye kart verilmişti. Gazetecilere 44 büro, 11 telefon kalbini ayrılacaktı. Radyo istasyonları da muhabirlerin işlerini kolaylaştıracaktı.

(Delegasyonlar muhtelif otellere ineceklerdi. Grand Hotel Amerikalılara ayrılmıştı. Fakat Başkan Eisenhower'in diğer delegelerle beraber orada mı kalacağı, yoksa hususî bir villaya mı yerleşeceği bilinmiyordu. Mareşal Bulganin her halde Rus heyetinin tuttuğu *köşke inecekti.

Ortada bir de protokol meselesi vardı. Dört büyüklerden sadece Eisenhower hükümet başkanlığiyle beraber devlet başkanı sıfatını da taşıyordu. Bu bakımdan kendisini hava meydanında İsviçre cumhurbaşkanı' resmi merasimle karşılıyacaktı. Fakat hükümet, cumhurbaşkanının Öteki delegeleri de aynı şekilde istikbal etmesine karar vermişti. Böylece konfederasyonun başkam M. Petitpierre'e hayli iş düşüyordu.

T I B

İlim

Yeni bir İlim dalı

Endüstri alanında bir ihtilâl var.

Tekniğin her dalına otomatizm hakim olmakta, ilmî ekonomik, sosyal sonuçları belirmeğe başlayan bu ihtilâlden yeni bir ilim ortaya çıkıyor. Buna "cybemetique" deniliyor. Bu ilim dalı; işçisiz fabrika, pilottuz uçak, hedefi kendiliğinden bulan -mermi - auto-guide - yapmakla meşguldür. Bu ilim, modern ulaştırma vasıtalarını mükemmelleştirmekle işe başladı. En usta hesab uzmanlarının haftalarca çalışarak başarabilecekleri ameliyeleri bir kaç dakikada yapacak şekilde hesap makinelerini geliştirdi. Her gün gazetelerde bu ilmin münakaşaları var. İnsan ve makine birbirine eşit tutuluyor. Bu tezin heyecanlı savunmaları yapılıyor. Kıtaların robot ordulariyle işgalinden söz açılıyor, insan düşüncesi bu korku ve endişelerle gölgeleniyor ve bulanıyor. Bu ilim dalı hekimi de ilgilendirmeğe başladı. Aklımıza bir çok sualler geliyor: Makina ile insan organizması arasındaki benzerlik nedir? Canlı organizmanın en kompleks, en hayret uyandıran, en zor anlaşılan parçası olan dimağı ve onun faaliyetlerini bir makinanm çalışmasile kıyaslayabilir miyiz ? Aralarında hangi noktalarda benzerlikler vardır? v.s....

Sibernetik ilminin doğuşu

İkinci dünya savaşı sırasında, Amerika'da, aralarında riyaziyeci Wiener'in de bulunduğu bir gurup ilim adamı, uçaksavar bataryalarının otomatik olarak hedef tayin edilmelerine yarayan bir aparey bulmakla görevlendirildiler. Bu işi başarabilmek için kendilerine pilotların psikofizyolojik durumlarını bilmekte gerekiyordu. Onun için bu mühendis ve riyaziyeciler fizyolojik ve psikologlarla işbirliği yapmak zorunda kaldılar. Böylelikle bir yandan otomatik bataryalar imâl edildi. Bir yandan da daha önemli bir meyva, bir yeni İlim ortaya çıktı. Buna Wiener; sibernetik adını takdı. 1948'de yayınladığı bir eserle de bu ilmin doğuşunu bütün dünyaya bildirdi. Bu eser büyük akisler yarattı. Sibernetik terimi, Yunanca pilot, gemi kaptanı mânasına gelen bir kelimeden alınmıştı.

Autoregulation

Otomatik makinalarla canlı organizma arasında müşterek ne vardır? Yani bir araya toplanan riyaziyeci, mühendis ve fizyolojist hangi müşterek'olayları etüd edeceklerdir.? Bu müşterek nokta otoregülasyondur. Gerek otomatik makinaların gerekse canlı organizmaların başlıca özelliği otoregülâsyon mekanizmalarına sahip olmalarıdır. Canlı organizma, fizyolojik düzenleme mekanizmaları sayesinde, dış ve iç ortamlardaki değişikliklerin tesirlerini - pek şiddetli olmadıkları takdirde ve iç kompozisyonunun tahavvüllerini dar sınırlar içinde sabit tutmağa muvaffak olmaktadır. Bu suretle hayat için başlıca şart olan stabilite ve dinamik muvazene sağlanmış olur. İç ortam sabit kalır. Buna fizyolojisi Cannon; Homeostasie adım vermektedir.

Retroaction veya Feed - back

Düzenleme işlerini sağlamak için otomatik makineler veya canlı organizma aynı prensibi kullanmaktadır. Buna retroaction veya feed-back deniliyor. Lügat anlamı geriden beslenme olmalıdır. Bu terimi kavrayabilmek için bir misal verelim: Bir evin kalorifer tesisatını inceleyelim. Otomatik reglajı olmıyan, eski tip bir kalorifer kazanından intişar eden hararet kör bir şekilde dağılır gider. Hararetin muayyen bir seviyede tutulabilmesi için devamlı bakım lâzımdır. Kazan soğudukça ateş atılacak, hava ısındıkça ateş çekilecektir. Halbuki otomatik reglaj tertibatı olan sofaj sisteminde artık insan elinin değmesine ihtiyaç yoktur. Kazan kendisine eklenen bu tertibat sayesinde o apartmanın hararetini aynı seviyede sabit tutacaktır. Eğer hararet arzulanan, dereceyi aşarsa termostat faaliyete geçerek ateşi kısacak ve harareti istenen seviyeye indirecektir. Kazan adeta yaptığı işlerden hasıl olan neticeler hakkında bilgiler edinmekte, haberler almakta ve bu sayede faaliyetlerini düzenlemekte gibidir. Böylece kazanın ısınması için sarfedilen hararetten hasıl olan enerjinin küçük bir kısmı bu yanlışı düzenlemek için kullanılmaktadır. İşte bu bir retroaksiyondur.

Fizyolojik düzenlemelerde de daha kompleks olmak üzere organizma aynı prensipten faydalanmaktadır. Misal olarak testislerin içsalgısının düzenlenme mekanizmasını ele alalım: Beynin altındaki hipofiz bezesinin saldığı testislerin faaliyetini kamçılayıcı, gonadotrop dediğimiz hormon sayesinde seks hormonu - testosteron - teşekkül eder. Bunun tesiriyle de tali seks karakterleri ortaya çıkar. Bir yandan da testosteron'un fazlalaşması hipofizin faaliyetini azaltır. Gonadotrop hormon salgısını frenler. Bunun azalması da testosteron salgısının düşmesini temin eder. Böylece kendi kendini düzenleyerek bu hormon normal seviyede kalır. Organizmada başka içsalgı bezelerinin ifrazları arasında da karşılıklı ve çok kompleks bir çok feedback misalleri vardır. Kanda şeker seviyesinin düzenlenmesi keyfiyeti de bir retroaksiyon mekanizmasından başka bir şey değildir. Kanda şekerin yükselmesi derhal bir çok andokrin ve sinir mekanizmalarının harekete geçmesine sebep olur. Bu suretle normal seviyeden biraz yükselen şekerin tesiriyle işleyen bir düzenleme mekanizması faaliyete geçer ve şeker seviyesini tabii Sınırlara düşürür.' Aldamar basıncının tanziminde de bu prensip hâkimdir. Tansiyonun yükselmesi bir takım sinirleri dürtükler. Bu dürtü merkezî sinir sistemine ulaşır. Oradan ayrı bir sinir yolu ile kalbe ve damarlara gelerek kalbin yavaşlamasını, damarların genişlemesini temin eder, Tansiyonu düşürür. Bu kapalı devre sayesinde aldamar basmcındaki ani değişiklikler süratle giderilmiş olur,

Protes beyin

Sibernetik üzerindeki çalışmaların hekimlikte pratik tatbik sahaları da vardır. Körler, için hazırlanan bazı cihazların gelişmesinde sigernetik büyük bir rol oynamıştır. Körlere bildiğimiz matbaa yazılarını okutacak makinalar yaratmak için büyük çalışmalar vardır. Braille alfabesi pahalı ve ağırdır. Ancak mahdut bazı eserler bu alfabeye alınabilmiştir. Sibernetik sayesinde, fotoelektrik sellüler kullanarak her harfi sesli bir işaret haline getirmeğe çalışmaktadır. Ancak bu günkü matbaa harflerinin çeşitli ve muhtelif büyüklükte olması tatbikatta bazı zorluklar doğurmaktadır.

Sibernetik sınır tanımıyor. İnsan düşüncesine de hâkim olmağa çalışıyor. Dimağ faaliyetinin en esrarlı sahasına 'giriyor. Beyin faaliyetlerinin en yüksek merhalesi olan düşünceyi mekanik bir görüşle izaha çalışıyor. Acaba düşünen makineler yapılabilir mi? Yeni kitapların heyecan uyandıran başlıklarını okumuşsunuzdur: Düşünen makine, Suni dimağ, elektronik beyin v.s..

Elektromanyetik ve elektronik hesap makinelerinin- insan beyni kadar önemli işler başardığı muhakkaktır. Hattâ bunların çalışma hızı beyinden kat kat üstündür. Modern hesap makineleri baş döndürücü bir hızla işliyor. Saniyede bin hesap ameliyesini yapabilenleri var. On bilinmezli denklemi rekor denecek bir hızla çözebiliyorlar. Neticeleri saklıyanlan bile var. Bu da bir nevi hafıza demektir. O halde bütün bu faaliyetleriyle dimağın işleyişine büyük bir yakınlık gösteriyorlar ve âdeta düşünceye eşid işler başarıyorlar. Kuruluşları da sinir sistemini çok andırmaktadır. Bu makinelerdeki elektrik kabloları ve elektron lâmbaları fonksiyon bakımından sinirlere ve sinir hücrelerine eşittir. Bu makinelerde de ya hep ya hiç kanununa tabi olan bir takım aynı büyüklükte sinyaller dolaşmaktadır. Makinelerde bunlar elektrik dalgalarıdır. Sinir sisteminde ise sinir dürtüleridir. 1-kisinde de empülsiyonların frekansı ve ritmi mesajlara özel bir mâna vermektedir. İhsaslarımızın derecesi, adalelerimizin takallüs şiddeti ve kudreti bir ihsas merkezine ulaşan veya bir hareket merkezinden çıkan empülsiyonların, dürttülerin adedine ve frekansına tabi değil midir? Hattâ bazı hesap makinelerinde mevcut hatırlayıcı tertibat insan hafızasiyle bir benzerlik göstermektedir. Bu makinelerde elektrik empülsiyonlarının

uzun saman üzerinde döndüğü kapalı devreler vardır. Bu sayede bazı hesaplar zabt ve muhafaza edilmektedir.

Hesap makinelerinin marifetleri ne kadar önemli olursa olsun'' insan dimağı faaliyetlerinin ancak fevkalâde küçük bir kısmına tekabül eder. O faaliyetlerin yanında pek basit ve mahdut kalır. Bu makineler bir şey yaratmaz, bir şey tahayyül ve tasavvur edemez. Buluşları yoktur. Yaptıkları iş sınırlıdır, önceden tayin edilmiştir. Kendilerini yapan fabrikanın çizdiği yolda, kendilerine tahsis edilmiş ameliyeleri tekrarlarlar.

Nörofizyolojist Grey Walter'in hazırladığı "elektronik kaplumbağa" yı ele alalım. Bu tamamen kaplumbağaya benzemektedir. Sunî organizması sayesinde kendiliğinden bazı hareketler yapmakta ve bu hareketler maksadlı ve iradeli gibi görünmektedir. Işığa doğru gitmektedir. Işığın şiddeti fazla ise kaçmaktadır, önüne engeller konacak olursa bunları aşmak için çabalamakta hattâ onları dövmektedir. Aynıtip başka bir kaplumbağaya rastlar, hattâ aynadan görürse gayet hoş danslar yapmaktadır. Kendisini idare eden batarya tükendiği zaman da bir şarj istasyonuna doğru gitmektedir.- Eğer aynı istasyonda başka bir elektronik kaplumbağa varsa istasyonda hayat mücadelesini andırır bir kavga başlamakta ve mağlûp olan yeniden şarj imkânı bulamadığından ölmektedir. Bütün bu kompleks işler tekniğin çok basit metodlarıyle başarılmaktadır. Elektronik kaplumbağanın sinir sistemini iki radyo lâmbası, temsil etmektedir. Hayvanın iki his organı vardır. Bunlardan biri ışığa karsı hassas bir foto-elektrik sellülden, diğeri de dokunmakla faaliyete geçen bir elektrik kontakt tertibatından ibarettir. Biri hayvanı hareket ettiren öbürü istikamet tayinine yarayan iki motoru vardır. Bunları işleten de elektrik bataryalarıdır.

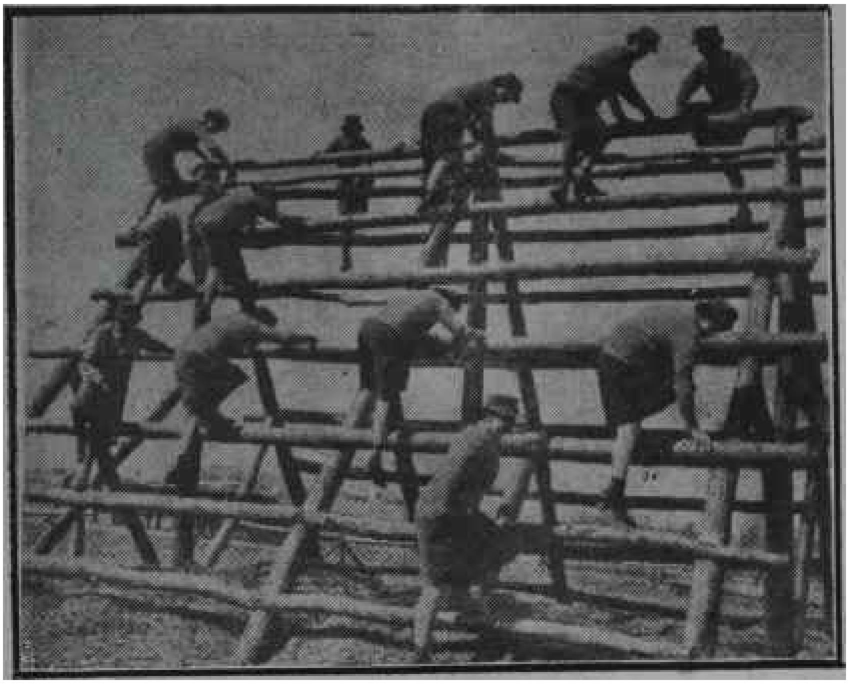
Ruhiyatçı Ashby'nin yazdığı yeni kitabı da sırası gelmişken hatırlatalım. (Bir beyin yapmak için proje) gibi çok ihtiraslı bir isim taşıyan bu kitapta da bazı makine örnekleri var. Bunlardan en mühimi bir homeostadır.

Netice

Sibernetik ilmini sizlere tanıtmak için yukardan beri söylediklerimiz kâfidir. İlim bir gün bütün imkânlariyle bir beyin yapmağa muvaffak olabilecek midir? Bu erzatz madde eczahanelerde ve bakkallarda kilo ile satılacak mıdır? Kara borsaya düştüğü takdirde kuyruk yapan beyinsizleri düşünün. Bir yandan da böyle Mr bulusun sağlıyacağı faydaları hesap edin? Bütün titrlerini tamamlamış böyle bir imkân bekleyen ne kadar kafa tası var.

Bahsin bundan ötesi metafiziğe dayanır. Bırakalım, mekanisistlerle spiritüalistler bir müddet daha birbirlerini boğazlasınlar. — Dr. E. E.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

Beyaz kilotlu kadınlar
Pembe giyene ceza

Amerikada hava ordusunda kadın askerlere her gün talim yaptırılmaktadır. Bir çok jimnastik hareketleri yapan kadın havacılara duvarlara yüksek yerlere tırmanmaları da talim ettirilmektedir.

Bu arada Jassy Lewis isminde bir hava teğmeninin etekleri rüzgârdan ağılmış ve içinden fistolu pembe kilot görünmütür. Beyaz yerine pembe kilot giymek nizama aykırı olduğu için Jassy Lewis para cezası ile cezalandırılmıştır.

(Time)

●

Amerikan diş doktorları cemiyetinden bildirildiğine göre Amerikalıların yüzde yetmiş beşi 45 yaşlarından sonra dişlerini asgari yarı yarıya kaybetmektedirler. Buna sebep olarak çeşitli diş macunları yüzünden diş etlerinin çürümesi gösterilmektedir. Bu yüzden diş doktorları hastalarına diş macunu yerine karbonat tavsiye etmektedirler. (Türktel)

Geçenlerde Nagasakide 79 yaşında vefat eden Mr. Sanehias Takudanın orijinal bir hastalığa yakalandığı anlaşılmaktadır. Bu, üç köşeli cisimlere âşık olmak hastalığıdır. Halen 44 yaşında bulunan oğlu Shinsaku, babasının biriktirmiş olduğu bu üç köşe cisimlerden müteşekkil bir sergi açmaya karar vermiştir. Bu suretle sergide hepsi üç köşeli olmak üzere su bardakları, sigara tablaları, kül tabakları, pirinç kâseleri ve bir çok eşya teşhir olunacaktır. (Reuter)

Amerikanın Pensylvania mahkemesi enteresan bir dâvaya bakmaktadır. Şehrin büyük otellerinden birisine yerleşen zengin bir yolcu ertesi sabah uyanınca, tahta bacağının çalındığından bahisle polise müracaat ederek otel idaresini dava etmiştir. Otel müdüriyeti ve müracaat memurları dehşetle, bir gün evvel bu müşterinin sapasağlam geldiğini ve katiyen tahta bacaklı olamıyacağını ileri sürmüşlerdir. Müşteri ise, bu bacağı 10 bin dolara hususî surette yaptırdığını iddia etmektedir. İşin enteresan tarafı, bacaksız kalan adamın, tahta bacağın içinde 20 bin dolar kıymetinde mücevher saklı bulunduğunu da bildirmesidir. Mahkeme otel idaresi ile müşteri arasındaki bu enteresan ihtilâfı halle uğraşmaktadır.

(New York Times)

*

Münih Hayvanları Koruma Cemi» yeti sahipsiz kedi ve köpeklerin itlaf edilmemesi için sokaklarda başıboş dolaşan bu hayvanları ikinci defa olarak Syden meydanında toplamış ve çok ucuz fiyatla satışa çıkarmıştır. Köpeklerin boynuna cicili bicili tasmalar ve kedilere de kordelâlar bağlamış olan cemiyet o kadar çok hamiyetli insan celbetmiştir ki, kısa zamanda meydanda satılmamış bir tek kedi ve köpek kalmamıştır. Toplanan paralarla, ileride yeniden toplanacak kimsesiz hayvanlar için tasma ve kordelâ alınacaktır.

(Türktel)

Bonn'un Soester kasabasında Mr müddetten beri faaliyete geçmiş bulunan dünyanın en modern körler mektebi ilk mezunlarını bu yıl sonunda vermeğe başlıyacaktır. 40 bin kilometrelik bir sahayı kaplayan bu mektepte körler en son pedagoji usullerine göre yetiştirilmektedir. Halen okumakta olan yüzlerce talebe, mektebi bitirdikten sonra telefonculuk, stenograflık gibi mesleklerde mükemmel surette çalışmak suretiyle hayatlarını kolayca kazanabileceklerdir. (Reuter)

●

Johannesburg'da 85 yaşında ölen ve öldüğü zaman cebinden 2 lira' çıkan Calvyn Mac Milian isminde dilencinin Avustralyadaki yeğenine 1.460.000 lira bıraktığı anlaşılmıştır. 1870 senesinde Clasgowda dünyaya gelen Mac Milian babası ile birlikte Avustralyaya hicret etmiş, sonradan da Cenubi Afrikaya geçmiştir. Yarış sahalarmda çalışmağı âdet edinen Mac Milian bir tek yarışı dahi kaçırmadan elli sene bu işe devam etmiş, fakat asla bahsi müşterek oynamamıştır. Hiç bir zaman sigara ve içki kullanmamış ve hayatını bekâr olarak geçirmiştir. Son derece cimri olan ihtiyar bir tek jiletle dokuz ay traş olur, bir paket çayı altı ay idare ederdi. Kazancını altın madenlerine yatıran ihtiyarın nakit olarak 60 bin lirası çıkmıştır. (United Press)

●

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi dünya takviminde bir değişiklik yapılmasına dair Hindistan teklifi hakkındaki kararı gelecek seneye kadar tehir etmiştir. Bu karar bir müstenkife karşı altı reyle kabul edilmiştir. Takvimin değiştirilmesi hakkında düşünceleri sorulan 30 kadar hükümetten çoğu buna muarız olduklarını bildirmişlerdir. Birleşik Amerika da dahil bir çok memleketler halkının takvimin değiştirilmesini arzu etmedikleri ve bir çok dini gurupların ise buna şiddetle itiraz ettiklerini bildirmiştir.

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyinin ele alacağı diğer meseleler arasında serbest bir şekilde haberleşme, işçi sendikaları hakları ve halkı İlgilendiren meseleler vardır. (Usis)

●

Îngiltere nüfus idaresi merkez bürosunun neşrettiği 1953 istatistiklerinden anlaşıldığına göre 30 ile 34 yaşlarındaki çiftler arasında vukubulan evlenmeler en az mesut netice verenlerdir. Filhakika boşanma vakalarının büyük kısmının, bu yaşlarda iken evlenmiş karı kocalar arasında vukua geldiği müşahede edilmiştir.

Yine aynı istatistiklerde verilen malûmata göre İngilterede 1953 senesi zarfında 344.998 çift evlenmiş ve 30.326 boşanma vakası olmuştur. İngilterede izdivaç, yaşlılar arasında da rağbet bulmaktadır. Filhakika 1953 de yaşı 90 ı geçmiş 6 ve 80 i geçmiş 250 çift evlenmiştir.

(Reuter)

Aile

Kıskançlık

İzdivaç hayatında kıskançlık bir aşk ve bağlılık ifadesi değildir. Aşkta kıskanç olan ekseri arkadaşlıkta, aile hayatında da kıskançtır.. Hattâ kendi çocuklarını bile yerine göre kıskanır.

Ruhiyatçılara göre kıskançlık, menbaını çocukluğumuzdan alır. Kıskanç insanlar çocukken ya lüzumundan fazla sevilmiş, şımartılmalardır ; sevilmeye doyamazlar, büyüdükçe aynı alâkayı bulmadıkça, ıstırap duyarlar. Ya da kâfi derecede sevilmemişlerdir ve sevilmemek kompleksi içinde çırpmırlar. Kendi kendilerine emniyetleri yoktur. Bir çok kıskanç kocaların, ailede kendilerinden sonra doğan kardeşlerini hazmedemiyen, ilk çocuklar oldukları tesbit edilmiştir. Bir çok kıskanç kadınlar da, vaktiyle daha güzel, daha cazip ve sevimli bir kız kardeşe sahip olanlardı..'..

Kıskançlık çirkin olduğu kadar, hem kıskanç • insanı, hem de etraf mı rahatsız eden bir niştir. Kurtulmak ister, fakat bu yalnız istemekle elde edilecek bir şey değildir. Hakiki bir irade, kuvvetli bir karakter şarttır. Kıskançlıktan kurtulmak için yapılacak ilk şey kıskançlığın hakiki sebebini bulmakla, insanın kendi kendisini tahlil etmesiyle başlar..

1 — Şüpheler, sevilen insanın hareketlerine, sadakatsizliğine bağlı olmayıp doğrudan doğruya kıskanç insanın kafasında doğmaktadır. Kıskanç insanlar, kendi kendilerini ne kadar aldatırlarsa aldatsınlar, bir çok defalar yanıldıklarını, boşu boşuna şüphe ettiklerini hatırlıyacaklardı.

Einstein
Kıskanmadı

2 — Kıskançlık krizi başlar başlamaz dudaklara gelen sualler, sitemler, derhal bastırılmak, kıskançlık tezahürlerine meydan vermemelidir. Vakıa böyle bir tezahürat kıskanç insanı ferahlatır, hattâ ekseri kavgadan sonra, kendi kendisinden şüphe eder, haksızlığına kanaat getirir ama bu gibi kavgalar aile saadetinin yıkıcısıdır. Kocasının ceplerini karıştıran bir kadın kendini küçültür, aşkını ve saadetini öldürür.. Kriz başlayınca derhal sokağa çıkıp hava almak, emniyet telkin eden bir insanla dertleşmek daha çok faydalıdır.

3 — Bir şişenin içindeki havayı nasıl boşaltırsak, kafamızdaki kıskançlık şüphelerini de, aynı metodla, kovmalıyız. Şişedeki havayı çıkarmak için yapılacak şey şişeyi-dpldurmaktır. Kafadaki şüpheleri atmak için de kafayı başka şeylerle meşgul etmek lâzımdır. Faal ve proje sahibi, çalışkan bir insan kıskançlık hastalığına karşı silâhlıdır. Bir Einstein'in, bir Pasteur'ün kıskançlık buhranlarma kapılması duyulmamıştır.

4 — Sevilmezsem ne olur diye düşünmek, en fena ihtimalleri hesaba katmak, kıskançlara • en büyük krizlerinde bile bir ferahlık verecektir..

Bize ait şeyler

Jale CANDAN

Sade giyinmek, elbiseleri ucuza mal etmek, muhakkak ki güzel bir şeydir.. Yer yüzünde çıkan bütün kadın mecmuaları aynı şeyleri söyler. Dünyanın en lüks, en teferruatlı elbiselerini yaratan, zevk ve incelik mütehassısı olan Parisli büyük terziler de, yazdıkları makalelerde, hep aynı nasihatleri verirler. Bu artık, bir, bir daha iki eder gibi bir şey! Garpten şarka gittikçe, bu da çok eskiden beri tekrar edilen bir hakikat! Ancak bütün bunlar, erkeklerimizin en ufak fırsatta, bize hücum etmeleri için bir sebep teşkil etmez! Şayet, giyim mevzuunda selâhiyet sahibi olmuş bir insan Türkiyeye gelir ve kadınlarımızın kıyafetini tenkid eder, fikirlerini bildirirse, bundan istifade edeceği-' miz muhakkaktır. Halbuki bugün hududumuza giren her yabancıya, mevzudan anlasın veya anlamasın, kadınlarımız hakkındaki fikri soruluyor ve alınan cevaplar, uzun nasihatlerin yanında uzun boylu tefsir ediliyor.

Bir Amerikalı artist, giyim mevzuunda muhakkak çok, selâhiyetli değildir, görüşleri yüzde yüz doğru olmıyabilir.. Üstelik bizi İki üç gün içkide tanıyıp hüküm veremez. Buna rağmen ona fikrini sorarız, o da üst perdeden konuşur: insan az para ile daha iyi giyinebilirmiş, insan süslenmeden de şık olabilirmiş. Bunlar ezberlenmiş tekerlemelerden ibartetir. "Türk kadını süslüdür" fikri ile memleketimize gelip, papağan gibi bunu tekrar ediyorlar.. Halbuki Türk kadını, bu sahada cidden bir hamle yapmıştır.. Bugün büyük şehirlerde ise, giyim az yer işgal eden bir mevzudur.

Bugün Ankara'da, sabahları, boncuklu şapka ile dolaşan ecnebi kadınlar görüyoruz; renk renk giyiniyorlar.. İçlerinde bizim sünnet tekkelerini alıp, gece şapkası olarak, baloya. giyenler var..

Biz bunlara bakıp da, ecnebilerin topuna birden, çok süslü giyiniyorlar demiyoruz..

Hilton otelinin açılış merasimine giden kadınlarımız, belki biraz fazla gösteriş yapmışlardır. Belki çok şıktılar, belki de lüzumundan fazla zengin giyinmişlerdi.. Fakat Amerikada veya Avrupada, büyük şehirlerde kadınların, sokaklarda, bizden daha sade kıyafette dolaştıklarını kimse iddia edemez. Yalnız onlarda eğlence yerleri bol,' gece hayatı kanıksanmış vaziyettedir. Gece kulübüne bazen tayyörle giderler, bazen en ağır bir tualetle.. Ve zenginleri, ehemmiyet verdikleri yerlere gitmek için, kucaklar dolusu para sarfedip, model elbise almakta tereddüt etmezler.

- Bizim kabahatimiz olsa, olsa ehemmiyet verilmiyecek yerlere fazla ehemmiyet vermek ve her ecnebinin ağzından çıkan kelimeleri bir cevher olarak kabul etmektir.

Sosyete

İngrid Bergman mesut mudur?

Bir anne, tanınmış Avrupa mecmualarmdan birinde, İngrid Bergman'a şu suali soruyor: Mesut musunuz? Bu anneyi, senelerden beri kemiren bir mesele vardır: bir kadın çocuğunu terkederek, sevdiği adaraa giderse mesut olabilir mi? Kadın mektubuna şöyle devam edi-

İngrid Bergman ve Rosselini'ler
Sonradan çıkan boynuz

yor: "Size bu suali soruyorum, fakat cevabını sizden beklemiyorum.. Sizin bütün fümlerinize giderdim, hassasiyet derecenizi rollerinizde ölçmek kabildi. Bugün yeni bir yuvanız, çok sevdiğiniz 3 tane çocuğunuz var. Fakat zaman zaman ötekini, terkettiğiniz kızınızı düşündüğünüzü ve bu düşüncenin saadetinizi gölgelendirdiğini biliyorum.."

İngrid Bergman bu sualin cevabını birkaç gün sonra, tesadüfen, "Paris-Match" m muharrirrne veriyordu:
"— Çok mesudum, dedi.. Evimi, kocamı ve çocuklarımı seviyorum."

Hakikaten rahat ve mesut bir ifadesi vardı.. Çocuklarına yün örerken, evinde vazolara çiçek yerleştirirken, hattâ kocası ile sanat münakaşaları ederken bile mesuttu. Çünkü karı-kocanm her hangi bir anlaşmazlığı henüz dışarıya sızmadığı halde, sanat münakaşalarına giriştikleri ve bazen bu mevzuda birbirleriyle sert konuştukları herkesçe malûmdu;...

İngrid Bergman ikizlerini büyüte dursun, Amerikadaki yavrusu hemen hemen bir genç kız olmuştur. Hattâ son zamanlarda onun evlenmesi bile' mevzuubahis idi. Vaktiyle Pia ismini taşıyan bu kız şimdi yalnızca Jenny Ann'dır. Çünkü Pia, babası ile vefasız annesinin aşklarını temsil eden bir kelime idi.
P, Peter, İ İngrid ve A (always — her zaman) kelimelerinin baş harfleri idi..

Küçük kız büyüdükçe, bir alay mevzuu, olan isminden utanıyordu. Onu başından attı.. O, vaktiyle o kadar iftihar ettiği annesini de artık hatırlamak istemiyordu.. Ona istemiye, istemiye bir kaç mektup yazdı, sonra vazgeçti. Belki, o da annesini seviyordu, fakat madem ki annesi kendisinden vazgeçmişti, o da annesinden vazgeçecekti. Okuyucunun yazdığı gibi, İngrid Bergman'ın ' bu arada, lekesiz bir saadet içinde yaşadığını tasavvur etmek zordu.
• Kâtibesi onun sık sık daldığını, düşünceli durduğunu fakat Rosellini gözükür gözükmez canlanıp, saadet içinde, gülmeye başladığını anlatıyor. O uzaktan bile olsa, kızının sevgisini kazanmak için elinden geleni yapmış ve bir gün, kızının kendisini anlayacağını ümit etmiştir.. Buhranlı bir ânında, çok yakın bir arkadaşına şu sözleri söylediği de duyulmuştur: "— Beni tenkid eden, ömürleri boyunca derin bir aşk yaşamış olan ve çocuklarının yanından ayrılmayan annelere, bir dereceye kadar, gıpta ediyorum. Fakat çocuğunun yanında yaşıyan her anne çocuğunu mesut etmez ki! Hattâ çocuklarım, sevgileri ile bedbaht eden nice anneler vardır.. Mesele, insanın kendisini başkalarının yerine koyabilmesi ve başkalarının hissettiklerini anlamaya çalışmasıdır. Kızım bir gün beni anlıyacaktır." •

Hakikat şudur ki, İngrid Bergman talihin garip bir cilvesi olarak, peyaz perdede canlandırdığı en büyük hissi mücadelelerden birini yaşamış ve yem kurduğu hayatta mesut olduğu nisbette, ıstırap da çekmiştir.. Yeni kocası ile tam bir saadet hayatı yaşayıp yaşamadığı da bilinemez.. Birbirlerine tamamiyle aykırı yaradılışta olan bu iki insanı, büyük bir aşktan başka hiç bir şey • birleştiremezdi. Bu aşk, başka bütün hisleri öldürecek kadar kuvvetli idi; eğer yaradılış, görenek ve alışkanlık gibi çok köklü şeyleri de yeniden şekillendirmeye muvaffak olursa, mesele yoktur. Fakat bunun gibi akisler yaratmış, dünya çapında alâka uyandırmış aşklar bir nevi "demir perde" gerisinde yaşarlar, dışarıya en ufak haber sızmaz ve ekseriya muarızlar, düşmanlar, dedikoducular sevgilileri birbirine yaklaştırır.

Ankara

Şehirler arası rekabeti!

Hadise Ankara garında cereyan ediyordu. Motorlu tren İstanbuldan geldi. Durdu. İki kadın kucaklaştılar.

Ankaralı istanbulluya:
— Annem nasıl, diye soruyordu? Sizin çocuklar sınıflarını geçtiler mi?

İstanbullu, henüz yol sersemliği içinde, klasik cevaplar veriyordu. Ankaralı da bunları dinlemeden, başka suale geçiyordu:
— Havalar nasıl, denize girmeye başladınız mı?

İstanbullu hamala talimat verirken:
— Havalar burası gibi dedi.. Denizo başladık.
— Kuzum şimdi İstanbulda ne yok?

"İstanbullu" birden canlanıverdi:
— Şeker yok, çay yok, kahve yok, su yok, günün bir çok saatlerinde havagazı yok!

Ankaralı gülümsedi. Haline şükrediyordu..

Moda

Tatil modası

Henüz karpuz kabuğu suya düşmedi, fakat tatil deyince, aklımıza

Denizde
Tek parça moda

Güneşlenme
Ama sigara pahalılandı

deniz ve rahat, ferah, renkli elbiseler gelir.

Bir kadının gardrobu ne kadar zengin elbiselerle dolu olursa olsun, şu önümüzdeki iki ay içinde, kendisini şık hissedebilmesi için, bir kaç tane basmaya, çok ucuza çıkan hafif kıyafetlere ihtiyacı vardır.

Bu senenin tatil modasındaki yeni buluş, bu senenin plaj yıldızı "çadır bezi" dir. Akşam üzeri, sandala çıkarken sırtınıza alacağınız kanadiyen ceket veya sayfiyede kullanacağınız pardesü çizgili çadır bezinden yapıldığı takdirde hem çok ucuza mal olacaktır, kem de size bir hoşluk, bir yeniUk verecektir. Çadır bezinden evde yapacağınız bir plaj çantası, plaj terlikleri de çok ucuza mal olan şeylerdir. Çadır besi ile rekabet eden moda kumaşlar arasında "havlu" lan, çizgili basmaları, birkaç senedir yerini- popline terk eden keteni de saymak doğru olur,. Çizgili pikeler de çok gözdedir. Güneş soluk renkleri öldürür, canlı renkleri alevlendirir. Yaz modası renkleri, plajlara da hâkim olacaktır. Sarı, portakal rengi, deniz renkleri, kırmızı, pembe, açık mavi revaçtadır.

Bir kaç senedir yaz renkleri arasına katılan siyaha gelince, bu mevsim, istirahate çekilecektir. ilkbahar modasında mühim bir yer işgal eden lâcivert Ve gece mavileri "plaj" a girmiyecektir, koyu yeşiller de..

Plaj kıyafetlerinin bir hususiyeti de, üç dört parçadan müteşekkil oluglarıdır. Önden düğmeli bir etek, içinde bir şort, üstünde çıplak bir beden, daha üstünde aynı kumaştan rahat bir ceket., bu dürt parçayı, yerine göre, muhtelif şekillerde giyebilirsiniz.

Plaj havlularını kırmızı, sarı gibi düz renklerde seçip kenarlarına püskül yaparsanız, onu güneşte şal gibi de kullanabilirsiniz..

Çok küçük, ince genç kızlar kısa şortlar giyebilirler. Veya paçaya doğru daralan pantalonları tercih edebilirler. Balık etinde olan kadınların "şort" ve "pantolon" hevesinden vazgeçip çizgili güzel bir plaj etekli-' ğini tercih etmeleri lâzımdır. Hele boy uzatmak düşüncesi ile, "pantolon ve şort" la beraber uzun topuklu ayakkabı giyinmek affedilmez bir zevk hatasıdır. Pantalon ve şortla, ancak altı dolgulu, mantarlı ayakkabılar giyinebilirsiniz.. Plaj takunyalarına gelince, mayo ile dolaşan kadınların can kurtaranıdır.

Günden güne sönmekte olan "bikini" leri, iki parçalı mayoları da, artık çocuklara tahsis etmek zamanı gelmiştir. Tek parçalı, biçimli, klâsik mayo, kadınların vücuduna korse gibi oturmakta, onların rahatça dolaşmalarını temin etmektedir. Plajda rahat etmek sıklığa veda etmek değildir, şıklıkta ise esas, "yakıştırmak" tır. Şayet birkaç kilo fazlanız varsa, balıkçı pantolonuna veda ediniz!.

Tarih

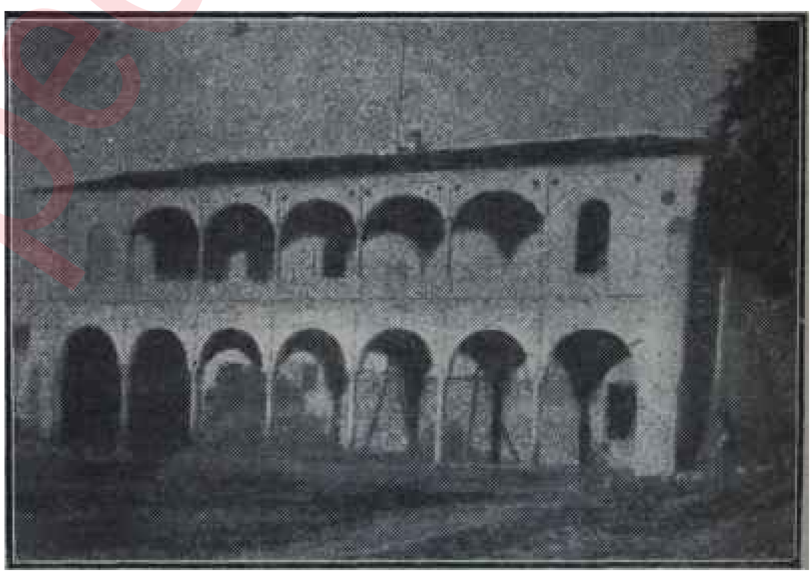
Don Juan'ı öldüren kız

Adı Done Jeronima de Mendoza idi.. 17 nci asırda, Sevüde yaşamıştı. Erkekleri elde etmek, onların aşkım devam ettirmek için ne sayfalarca yazı okumuştu, ne de bu mevzuda kafasını yormuştu. Fakat Don Juan'a rastladı, onu kendisine esir etti. Kadınları side etmek için hiç bir ahlâk kaidesi tanımayan, kocaların ve babalarm kâbusu olan bu aşk canavarından munis, müşfik, âşık bir koca meydana getirdi.. Don Juan onu tanıdığı gün ölmüş, ruh değiştirmişti.. O artık karısı ile beraber zeytinliklerine ve üzüm bağlarına bakan bir aile reisi idi.. Karısını kaybettikten sonra da, ona sadık kalmakta devam etti.

●

İki tane Don Juan vardır. Birisi Don Juan Tenorio, tamamiyle hayali bir şahsiyettir ve asırlardan beri Moltere'lerin, Byron'ların edebiyatında hafifliğin çapkınlığın, şehvetin sembolü olarak yaşamıştır. İkinci ve hakiki Don Juan, Sevil'de 17 nci asırda, Don Miguel de Manara olarak doğmuştur.. Korsikalı bir armatör olan babası çok zengin fakat o nisbette, ciddi ve sert bir hayat sürüyordu. Miguel bütün Sevil'li gençler gibi harp ve kahramanlık hayalleri kuruyordu. Halbuki Hindistan zaptedilmiş ve İspanyanın üstüne Çöken uzun bir sulh havası her türlü macera kapısını kapamıştı. Miguel sıkılıyordu.. Bir gece tiyatroda, Don Juan Tenorio'ya ait bir piyes seyretti ve aynı maceraları yaşamaya yemin etti: Henüz 14 yaşında idi!

İlk macerası kolay oldu. Güzel bir İspanyol kadını, arabasında gidiyordu.. Bakıştılar. Araba durdu. Don Juan ne çok güzeldi, ne çok uzun boylu idi, fakat kadınları heyecanlandıran simsiyah, hassas gözleri, şefkat hislerini uyandıran acaip bir zayıflığı, gençliğine rağmen erkek yapısı vardı. En mühim silâhı küstahlığı idi! Geceleri, demir kafesli balkonların altında, bir kadm hayalinin peşinde dolaştığı biliniyordu. Onu cezbeden kadınlar, genç kızlar-

Don Juan'ın evi
Aşk mabedi

dan, serbest veya dul kadınlardan ziyade, balayında olan yeni evliler, namuslu olmakla şöhret bulmuş, elde edilmemiş kızlardı. Bir arkadaşı yeni evlenmişti. Karısını evde bırakarak ava gitti.. Don Juan balkondan, yeni gelinin odasına girdi. Genç kadın, onu tanıyınca çığlık atmıştı:

"— Allahım, yoksa kocama bir şey mi öldü?"

Don Juan bu çığlığı bir buse ile bastırdı.. Hiç bir kadın ona mukavemet edemiyordu.. Mesuttu. Balkondan atlayıp gitmeye hazırlanırken, avdan dönen arkadaşı ile burun buruna, geldi:

"— Karınızın yanından geliyorum dostum. Sizi tebrik ederim. O Sevil'in en güzel vücuduna malik!'

Bu sözleri söylerken, ikisi de kılıçlarını çekmişlerdi.. Don Juan düelloyu da kazandı ve arkadaşı can çekişirken bile, ona acımadı..

Don Juan'lık güzellikten, cazibeden ziyade bir nevi meslektir.. Bir takım incelikleri, hususiyetleri vardır. Miguel bütün bunlara sahipti: küstahtı, yalancı ihtirasa, hakiki alâkasızlığa, hesaplı hassasiyete, ani İtiraflara, ani sevinçlere, ani Üzüntülere kendisini kolaylıkla terkedebiliyordu. Aşk mektupları yazmakta da usta idi ve istediği kadını elde edinceye kadar ne yalvarmaktan çekinirdi, ne de küçülmekten.. Bir defa buluştuğu kadını ikinci defa istemezdi. Fakat her macera başında, kurbanlarına büyük sşk yaşıyormuş hissini verirdi. O artık çapkın bir erkek olmaktan çıkmış, yalnızca bir koleksiyon meraklısı olmuştu.. Kadınları elde etmekle kalmıyor, onları nasıl elde ettiğini. anlatmaktan zevk duyuyordu. Bir gece şehrin tanınmış insanlarını evine yemeğe davet etti ve yemekte elde ettiği kadınların listesini Okudu. Listede 1.003 kadının ismi vardı.. Don Juan yerine otururken:

"— Şayet bazı kimselerin karısı listede mevcut değilse, övünmesinler dedi, onlar bu şerefe nail olamıyacak kadar çirkindiler.."

Gene bir av peşinde, bir Pazar sabahı kiliseye gitmişti. On beş yaşındaki Dona Jeronima de Mendozayı ilk defa orada gördü.. Bu saf, temiz, güzel, sakin bir kızdı. Don Juan malûm konuşmalarına başlayınca kız hafifçe gülümsedi, onun gözlerinin içine bakarak:

"— Kim olduğunuzu, ne düşündüğünüzü biliyorum, fakat beni korkutmuyorsunuz!" dedi.

Don Juan birden kızın ayaklarına kapandı. Bu her zamanki numaralarından bir tanesi idi; fakat kız onu tuttu, kaldırdı tekrar gözlerine baktı. İşte o zaman Don Juan senelerden beri yapmadığı bir şeyi yaptı, ağladı. Göz yaşları samimi idi Aradığı kadını bulmuştu. İşte Don Juan o anda öldü ve Korsikalı Armatörün oğlu Miguel de Manara küçük kıza izdivaç teklif etti..

Miguel de Manara hayatta karısından başka hiç bir. kadın tanımadığına yemin edebilirdi. Üç sene lekesiz bir saadet içinde yaşadılar. Sabık Don Juan geceyi gündüze katarak çalışıyor ve akşamları sevgili karısının yanında, dinleniyordu.

Fakat herkese o kadar ıstırap vermişti ki, Allah bu saadeti ona reva görmedi ve Dona Jeronima kısa bir hastalıktan sonra, kocasının kolları arasında öldü.

İşte o zaman Miguel deliliğe çok yak m bir ıstırap çekti.. Altı ay onu karısının mezarının üstünden, kaldıramadılar. Mütemadiyen*

"— Her şey bir biçmiş" diye haykırıyor ve ağlıyordu..

•

Mezarlığın çok yakınında, bir manastır vardı. Bir gün Don Juan mezarlıktan çıktı, manastırın kapısını çaldı.. Bütün hayatını anlattıktan sonra, din adamlarına:

Bir erkeğin itirafları

Kadınların giyimi ve süs merakını dilimize dolar, bu mevzuda onlarla bol bol şakalasırız. Halbuki düşünecek olursak, onları bu yola sürükleyen, âdeta güzel olmaya icbar eden hep biziz.

Kadınlarda güzelliği esâs vasıf olarak kabul eden erkeklerin sayısı bugün azalmışsa da, gene Mr haylidir. Yaşlanan karısını terkedip, gencini ve güzelini arayan, bir mecliste güzel kadın görür *görmez* şahsiyet değiştiren, yolda adımlarını şaşıran hep erkekler değil midir? Erkeklerin güzelliğe esir olduğunu yakından gören, devamlı surette yaşlanmak, beğenilmemek tehdidi altında yaşıyan kadınların güzelliği ve gençliği elden kaçırmamak için sarf ettikleri gayret, alay edilecek veya ondan küçültecek bir şey değildir. Bu mevzuda, onlar bizden daha çok olgundurlar. Asırlardan beri, onların her an, bize tekrar ettikleri sözler şunlardır:

"— Erkekte güzellik aranmaz.. Erkekte güzellik huy güzelliğidir."

Telken kulaklı, kakavan burunlu bir erkek başım yastığa koyar koymaz, sevildiğinden, beğenildiğinden emin, uyuyabilir.. Çöp bacaklı, koca göbekli, kabak kafalı bir erkek plajda »iftiharla dolaşır, fakat tombulca bir hanım için mayo giyip denize girmek bir azaptır.. Hattâ biçimsiz kadınların plaja gitmek, giyinmek, dans pistine çıkmak, sevmek ve sevilmek haklarım bile tanımak istemeyiz.. Tenkid ettiğimiz bur çok şeyleri, güzel bir kadnda görünce "yakışır hasbaya!" deriz. Karımız bu sözleri duyar, hisseder bedbaht olur huysuzlaşır.. Avrupada olsa ilk soluğu alacağı yer, güzellik enstitüleridir ; hele Amerikada, korkak dediğimiz bu mahlûk, bıçağın altına yatmakta tereddüt bile göstermez. Sevgilisinin veya kocasının aşk-nı yeniden elde etmek için burnunu ameliyat ettiren, gözlerini çektiren, kaşıklıklarını yok etmeye çalışan kadın vatan için döğüşen asker gibi kahrarcandır! Hele her gün, saatlerce, masaj yapan, yüzlerini kremliyen, sıcak su buharına tutan, kendilerini en çok sevdikleri yemeklerden mahrum eden kadınların çektikleri azabı hiç düşündünüz mü? Onlar, sırf bizim hoşumuza gitmek için, türlü İşkencelere katlanırlar.

Parisli meşhur şarkıcı kadın Juliette Greco fevkalâde bir sese, parlak bir zekâya, cazip bir vücuda ve güzel gözlere sahipti. Yalnız Allah ondan bir lûtfunu esirgemiş ve ona zarif bir burun vermemişti.. Sanatkâr kadın senelerce bu çirkinliğin verdiği aşağılık duygusu içinde yaşadı. Süslenmedi, giyinmedi.. Saçlar mı dümdüz bıraktı, sırtına uzun kollu siyah bir sveter geçirdi ve derin sesiyle şarkılarını okudu.. Bir erkek, onun bu haline âşık olmuştu.. Onunla evlendi, fakat nikâh olur olmaz, onu bir güzellik enstitüsüne götürdü, burnunu ameliyat ettirdi.

Şarkıcı kadın şimdi cidden güzeldir ve şöyle söylemektedir:

"— Doğrusu, önce kocama içerledlm. Beni olduğum gibi sevmesi kâfi değil miydi? Fakat şimdi ona müteşekkirim, burnum düzeldi diye değil. Ben eskisine de alışmıştım. Fakat burnum düzeldi, huyum da düzeldi.."

İşte bütün bunlar asırlardan beri kadınlara yaptığımız güzellik işkencesinin birer neticesidir..

Ta karım beni beğenmeseydi ? Evet benim kulaklarım biraz büyüktür, burnum da kemikli.. Karım ise bebek gibi güzeldir. Buna rağmen berbere gidip gelince, yeni bir elbise yaptırınca, içi titriyerek bana bakar, merak ve endişe ile "Yakıştı mı?" diye sorar.. Omuzunda ufak bir yara lal vardır, gecelikleri bile, o fad kapatacak şekilde hesaplanmıştır.

Ya ben? Ben daima beğenildiğimden emin, rahat ve mesudum. Ben erkeğim.. Buna rağmen bazan aklıma gelir, ya karım beni beğenmeseydi, ya bir gün burnumu düzeltmemi, kulaklarımı küçültmemi isteseydi? Ya beni alıp bir güzellik enstitüsüne götürseydi?

... Fakat ne diyordum? Kadınlar bizden çok daha olgundur..

Denizden çıkış
Renkli bornozlar

"— Beni aranıza alır mısınız!" diye sordu.

Onu aralarına aldılar ve elli iki yaşında öldüğü zaman, insanlara ve fakirlere yardım etmek için hiç kimsenin onun kadar fedakârlık edemiyeceğini söylüyorlardı. Dar demir karyolalarda yatarak, sabahlara kadar hasta beklemiş, fakirlerin yardımına koşmuştu.. Hattâ kendisine daha çok azap vermek için dilenci kıyafetine girmiş ve vaktiyle elde ettiği güzel kadınların evine, fakirler menfaatine, para dilenmeye gitmişti.. Artık onun kalbinde yardım aşkından başka hiç bir aşk barınamamaktadır.. Fakirler için:

"— Benim hocalarım" demektedir»

Bugün Don Juan'ın mezarında şu kelimeler yazılıdır: "Burada dünyada yaşamış olan insanların en fenası yatmaktadır, onun İçin dua edin!!!

Bu kitabeyi ölmeden kendisi hazırlamıştı.. En yüksek gururla en büyük tevazuyu birleştirmiş olan bu adam, son sözleriyle hayatını hülâsa etmiş oluyor... Fakat bütün bu mucizeyi yaratan şey on beş yaşındaki bir kızın ilham ettiği inanılmaz aşktır.

Bir aşk ve ölüm!., İşte Don Juan'ın hayatı müddetince hissettiği, ötümünde mezar taşına nahşettiği cümlenin, sözün hülâsası.. Toprağı bol olsun!

Opera

Köprünün ötesi

Devlet Tiyatrosu sanatkârlarının her yıl yemlenen kontratlarının bu defa hangi esaslara göre tanzim edileceğini kararlaştırmak için Tiyatro Yönetim Kurulu'nun kapalı kapılar arkasında yaptığı toplantılar nihayet sona ermişti.

Kurulun, bitaraf görüş mahsulü olacağını sandıkları kararlarını beklerken merak ve heyecan içinde bulunan tiyatro ve opera sanatkârlarının bu hisleri, artık hiddet ve telâşa inkilâp etmişti ve kontratlarına esas olan ücretlerin gerçekten tarafsızlıkla tayin edildiğinden hiç de emin değildiler. Umumi kanaat, Yönetim Kurulunun, sanatkarları kategorilere ayırırken, kararlarını daha ziyade sanat dışı mülâhazalarla verdiği merkezin dey di. Kurulun, hükümlerini, sanatkârların değer derecelerinden (ziyade, emekdarlık, "önemlilik" gibi hususları göz önüne alarak verdiğini düşünmemek elde değüdi. Operadaki ücret mertebeleri, kurulun kararlarının sakatlığını bilhassa ortaya çıkarıyordu.

Meselâ, hiç bir opera sanatkârına verilmemesi düşünülen *1500* liralık en yüksek ücret, altı kişiye verilmişti. Bunlardan üçü (Leylâ Gencer, Orhan Günek ve Vedat Gürten) hiç şüphesiz bu dereceye lâyık sanatkârlardı. Diğer üçü (Ayhan Aydan, Belkıs Aran ve Aydın Gün) de belki buna kat, daha aşağı kategorilerde, hiç olmazsa onlar ayarındaki birkaç sanatkâra da aynı ücretin verilmesi şartiyle.. Belkıs Aran'ın durumu belki daha az münakaşayı mucip olabilirdi. Nihayet kendisine 1500 değilse bile, bir alt dereceyi, 1400 ü kimse Çok göremezdi. Fakat, öbür iki sanatkâr hakkında bugün için aynı şeyi düşünmek bile mümkün değildi. Ayhan Aydan bu yıl hemen hemen hiç bir şey yapmamıştı. Bir defa Manon'a çıkmış, ikinciyi yarıda bırakmış, bir daha sahnede görünmemişti. Biten mevsim, Aydın Gün İçin de bir şanssızlık mevsimiydi. Bu sanatkâr 1954-55 mevsiminde, gerek tenor ve gerek rejisör olarak, bir mevcudiyet gösterememişti. Sadece - ve sadece - bir iki opera sahneye koyma fiili, Devlet Tiyatrosu bareminde bir kimseye en yüksek dereceyi şağlıyamazdı.

Halkın sevgilisi koloratura Ferhan Onat, 1400 liradaydı. Bir başka koloraturaya, Suna Korad'a, 900 lira verilmişti. Bu iki sanatkârın mukayese edilip edilemiyeceği, yahut mukayese edildiği takdirde kıymet hükmünün hangi tarafa daha ağrı basacağı hususları bir tarafa bırakılsa bile, Suna Korad'la Ferhan Onat arasındaki seviye farkının, birinin veya diğerinin lehine yahut aleyhine, şimdiye kadar hiç bir zaman 900 ile 1400 arasındaki birkaç kategoriyi birden içine alacak kadar geniş olmadığı aşikârdı. Ama, diğer taraftan 900 lira, bir şeref kategorisi haline

Yeni keşfin reklâmı
Manyetofonun yarattığı harika

yük "keşfi" Sabahat Tekebaş'a da bu derece münasip görülmüştü.

Münakaşa ve itiraz celbeden kararlar bununla bitmiyordu. Operanın rol ortakları olan iki sanatkârdan birine (Atıfet Usmanbaş) 1200, diğerine (Azra Çaplı) 1250 lira verilmişti. Bu iki sanatkârın arasındaki 60 liralık fark acaba neydi? Diğer taraftan, geçen yılki tasnife göre ikisi de birinci sınıfta olan bu subretlerin, eski ve yeni sistemler arasında bir' nisbet kurmak gerekirse • ve mevsim İçindeki başarıları da nazara alınırsa - doğrudan doğruya 1400 e çıkmaları lâzım gelirdi. Sonra, üst dereceler için, bir ses kategorisinin' en İlerisi olmak şartsa niçin Necdet Demir'e 1250 lira yeter görülmüştü? Her halde bu, şart değildi. Aksi takdirde tenor Süleyman Güler'e 1400 lira verilemezdi.

Bundan başka, durumları farklı olan üç baritonun aynı sınıfa sokulması da hayretle karşılanmıştı. Bunlardan biri 1954-55 mevsimi zarfında üstün bir başarı kazanmış (Figaro rolünde Fikret Kutnay), diğeri ancak mutedil bir başarı sağlamış (Hoffmann'da Ali Köpük), üçüncüsü ise hiç sahneye çıkmamıştı. (Nevzat Karatekin). Halbuki üçüne de 1100 lira verilmişti.

Hülâsa Kurulun kararları arasında isabetli olanlar bulunmakla beraber, sağduyuyu ve hakkaniyeti isyana sevkedenler de eksik değildi. -

Nitekim sanatkârlar, münasip görülen ücretleri tevekkülle karşılamadılar. Durumu Bakana (Milli Eğitim Bakanı) şikâyet ettiler. Bakan, "ben bu parayı size, birbirinize giresiniz diye vermedim" dedi ve işi halledeceğinden bahsetti.

Mamafih işin artık halledilecek tarafı yoktu. Mağdur sanatkârlar, boyunlarını büküp kontratlarını imzalamışlar ve daha âdilâne bir sınıflama için gelecek yılı beklemeğe başlamışlardı bile..

Bestekârlar

Şerit bestekârları

Otto Luening ile Vladimir Usaçevski, New York Columbia Üniversitesinin Musiki Fakültesine mensup iki musikişinasdır; manyetofonun (yani, şerit üzerine ses alma cihazının) yaratma imkânları üzerinde tecrübeler yaparlar. Geçen ay Amerika'da neşredilen Innovations marka bir plâk, bu İki "maceraperest" bestekârın şimdiye kadar neler yapabilmiş olduklarını ortaya koydu.

Manyetofonun imkânları gerçekten boldur. Bir sazın sesini, tiz veya pes, bütün sahalara nakledebilir; ses rengini çeşitli şekillerde değiştirebilir; yankılar, ses derinlikleri verebilir; bu âlet vasıtasiyle bir melodiyi olduğundan daha hızlı, daha yavaş, yahut tersine kullanmak mümkündür; montaj vasıtasiyle bütün bunlar aynı şerit üstünde birleştirilebilir-.

Luening ile Usaçevski bu işe, hem bir maceraperest tavrıyla, hem de bestekâr mesuliyetini idrak ederek girmişlerdir. Flüt, piyano, yahut insan sesini, manyetofon vasıtasiyle, muhtelif kılıklara sokan ve çeşitli terkiplerle birleştiren bu iki bestekâr, tamamen müzikal bakımdan da dikkât çekebilen, değişik bir ses alemi yaratmışlardı. Plâkta, "Ses Münhanileri", "Mekân içinde Fantezi", "Sihir" gibi isimler alan beş beste vardır. Otto Luening ile Vladimir Usaçevski böylece, musiki yaratma sanatında yeni bir devrenin, basılıp satışa çıkan ilk eserlerini vermişlerdi.

T İ Y A T R O

Ankara

Kontrat imzalamıyanlar

Devlet Tiyatrosunda o gün, har zamankinden daha fazla bir sanatkâr topluluğu göze çarpıyordu. Halbuki yaz sezonu başlamış, temsillere ara verilmiş ve sanatkârlar dinlenmeğe veya turneye çıkmağa başlamışlardı. Sanatkârların hemen hepsinin o gün tiyatro binasında toplanmaları normaldi, çünkü bir senelik haklan, alacakları paranın miktarı tesbit edilecek, bu miktar üzerinden kontrat imza edeceklerdi.

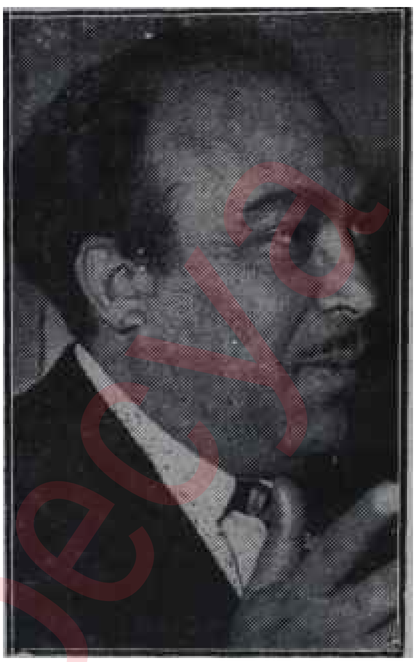
? Kontratlar "Edebî Heyet" in büyük odasında imza edilecekti. Sanatkârlar bir müddet beklemeyi, daha sonra odaya girerek kontratları imza etmeyi tercih ediyorlardı. Biliyorlardı ki, kontratların imzalanması için bir usul ve erkân vardır ve Devlet Tiyatrosu kanun ve nizamnamesi gereğince bu imza sırasında Umum Müdür ile idare heyeti azalarının hazır bulunması şarttır.

Boş yere beklediler. Tiyatronun sicil memuru Sabri bey ile kısa bir konuşma hakikati olduğu gibi ortaya döktü. Umum Müdür o sabah uçakla İstanbul a gitmişti, idare heyeti üyelerintn de gelmesi bahis konusu değildi. Halbuki, kontratların imzalanması sırasında mesullerin bulunmasının şart olarak ileriye sürülmesinin sebebi vardı. Bazı sanatkârlar kendilerine bir sene için verilecek ücretin ne gibi bir usul ve düşünce tarzı içinde takdir edildiğini sorabilirlerdi ve bunun cevabını almak onların hakkı idi. Hattâ o kadar ki, bu cevabın alınmasından sonra kontratı imza bile etrniyebilirlerdi. Meselenin ince noktası bu idi, kanun ve nizamname de bu nokta göz önünde tutulara!': hazırlanmıştı.

Kontratların imzalanmasındaki bu kötü girişten sonra, birer ikişer odaya doldular. önlerine konulan kontratları tetkik etmeğe ve imzalamağa başladılar. Fakat ilk imza, ikinci imza seslerin yükselmesine sebep oldu. Sanatkârlar bir sene müddetle kendilerine Ödenecek olan miktarların hiç bir ölçüye vurulmadan tanzim edildiğini görmüşlerdi. Bir tanesi elindeki kalemi istemiye istemiye kontrat üzerinde . dolaştırırken, söylenmekten geri kalmadı ve "Ne âlâ.. Yağma Hasanın böreği, su başları 1500 er lira ile tutulmuş ya! Biz ne istersek yapalım, haykıralım, hakkımızı arayalım, nafile,. Kimin umurunda olacak.. Hem kime soracağız ki, karşımızda muhatap bile yok" dedi

Diğerleri bu söylenmeğe iştirak ile meseleyi münakaşa ettiler ve aralarında konuştular.

Hakikaten o gün tiyatroda kimsenin olmaması, ücretlerin tanzimindekl ölçüyü hiç bir ilgili şahsın izah etmemesi söylenmelere, memnuniyetsizliklere yol açmıştı. Bu meselenin bir tarafı idi. Madalyonun ikinci tarafı daha acıklı, daha mühim ve üzücü idi. Söylentiler idarecilerin lehinde olmuyordu. Tiyatro idaresinin sanatkâr kontratlarını hazırlar ve senelik ücretlerini hesaplarken, sakalı ban tiyatro mensuplarının eline kaptırdığı, bir kaç sanatkârın kalemi eline alıp, Devlet Tiyatrosu maaş tahsisatını istedikleri gibi taksim ettikleri anlaşılıyordu. Bu taksim sırasında kalemi eline alanlar miktarları büyük olarak kendilerine yontmuşlar, Umum Müdürlük de bu baremi aynen kabul etmiş ve kontratları hazırlamıştı. Hattâ, baremi hazırlayan sanatkârlar "miktarı teklif edenden" evvel, "miktarı kabul

Vedat Gürten
1500 'lüklerden

eden" bir kimse olarak kontratları imzalamışlar, o gün imza merasimine gelmemişlerdi bile.. Ücret listesi şu idi:

Mahir Canova, Cüneyt Gökçer, Şahap Akalm, Muazzez Lutas, Melek Gün,. 1500 er lira. Saim Alpago, Nuri Altınok 1400 er lira. Ahmet Evintan, Nermin Günek 1300 er lira. Yıldız Akçan 1250. Macide Birmeç 1200, Nihat Aybars 1150, Meliha Ars 1100, Ziya Demirci, Asuman Korad, Handan Uran 1000. Mediha Gökçer 950, Süreyya Taşer 000, Ümran Uzman 900, Şeref Gürsoy, Ekmel Hürol 800, Muzaffer, Coşkun, Suat, Ali Algın 750. Nihat Akçan, Yıldırım, Kerim Avşar, Nuri Gökseven, Asuman Çağlayansu, Haşim Hekimoğlu 700, Jale, Tekin Akmansoy, Oğuz Bota, Gürbüz Bora 650, Çetin, Vedii Cezayirli 600, Nur Bartu, Cevat Kurtuluş, Turgut Okutman, Gökçen Hıdır, Semih Sevgen 550. Talât Gözbak, Halûk Kurdoğlu 500.

Kıdem mi, ehliyet mi

Kontratların imzalanması bir başka hakikati, bir başka yanlış anlayışı ortaya çıkarıyordu. Ezelden beri bütün sanatkârları üzen bu mesele, İstanbul Tiyatrosunda olduğu gibi, Ankarada da herkesin itirazına y»l açıyordu. Bugüne kadar sanatkârlara verilen Ücretlerin tanzim ve tertibinde "ehliyet" değil, sanatkârın "kıdem" i ön plânda tutuluyordu. İstanbulda nice sanatkârlar vardı ki, yeni bir istidadın aldığı paranın önüne set çekmişler? "biz senelerimizi burada yedik, bu nasıl bir haksızlıktır" diye o yeni ve kıymetli sanat» kâra mani olmuşlardı. Şimdi sadece Istanbulda değil, Ankarada da ayni durum kendisini gösteriyordu. Nitekim kontratların imza edildiği gün, aynı mevzuya girilmişti.

"Biz buraya on yedi senemizi harcadık, ne olmuşsak olmuşuz, bundan sonramız yok bizim, halbuki sizin istikbaliniz var, kendinizi gösterecek vaktiniz var. Daha büyük roller "oynar istediğiniz kadar zam alabilirsiniz..."

Hava sıcaktı, seyrek saç diplerin-' de beliren ter damlacıklarını bir yandan silerek kendisini ve gurubunu müdafaaya çalışan sanatkârın tiyatroya on yedi senesini verdiği doğru İdi. Fakat bunun mektepte ve tatbikat sahnesinde geçen seneleri çıkarılırsa, profesyonel aktör Olarak elde kalan kıdemi, hitap ettiklerinden fasla değildi. Zira Devlet Tiyatrosu kanunu ile kurulmuş olan müessesenin ömrü bu ay beşinci yılını tamamlamış olacaktır. "Devlet Konservatuvarı tatbikat sahnesi ve Opera stüdyosu" çalışmaları 1941 yılında başlamıştı ve faaliyet konservatuvarda nazari olarak öğrenilenlerin tatbik devresi mahiyetinde idi. O halde sanatkârların Devlet Konservatuvarına giriş tarihleri değil. Devlet Tiyatrosuna intisap edişleri . mebde olarak kabul edilmeli idi. O takdirde kadronun büyük kısmı sanatta İkinci derecede ehemmiyette olması icabeden kıdem bahsinde aynı hakkı haiz bulunacaktı. Nitekim aslı aranacak olursa Devlet Tiyatrosu kadrosunda bir kıdem ve hakkı müktesep hiç bir surette bahis konusu edilmemelidir. Zira, bu müessesenin kadrosu her sene yeniden yapılır. Her sene Haziran ve Temmuz ayında müesseseye alınacak olan sanatkâr ve teknisyenler bir sene için kontrat imza ederler. Devlet tiyatrosunun mensuplarına kargı hukuki mükellefiyeti kontrat hükümlerine göre bir sene müddetle caridir. Ancak sırf idarecilerinin idaresizliği ve kanun hükümlerine riayetsizliği sebebiyle müessesede bir kıdem müdafaası ve kıdem hakkı hâkim kılınmıştır. Yeni kanunun verdiği geniş maddi İmkânlardan faydalanılarak tertiplenen zam'

listesi müessesede yeni bir huzursuzluğa sebep olmuştur. Her sanatkâr en azından 250 lira bir zam 'gördüğü halde ortaya çıkan huzursuzluk, bu kıdem manasızlığından ve sakim müdafaasından doğmuştur.

Halbuki Büyük Millet Meclisinin son devre toplantılarında Devlet Tiyatrosu kanununda bir değişiklik yapılmıştı. Bu değişiklik ile sanatkârların aylık ücretlerinin tesbitinde asgari beş yüz liradan başlamak üzere müesseseye yeni bir takdir hakkı tanınmıştı. Yukardaki izahattan da anlaşılacağı üzere, yeni yılın kadrosu tesbit edilirken, müessese sanatkârların terfihlerini yerinde bir düşünce ile ele almış, fakat takdir kısmını bazı sanatkârlara havale etmekle büyük bir hata işlemişti.

Hâdise büyüdü

Hâdise bu şekle girince, bir "mağdurlar gurubu" kendiliğinden ortaya çıktı ve hâdiseyi genişletti. Bunlar haklarının yenildiğinde israr gösterenler idi. Bu gurup haksızlığa maruz kaldıklarını ileriye sürerken şunları söylüyordu:

"Takdir mevzuunda kullandığınız ölçü nedir? Kendinizin 1500 lira olan maaşlarınız için kıdemden bahsediyorsunuz. Fakat bu arada bazı kıdemlilerin aynı nisbette terfih edilmeyip, bazı kıdemsizlerin ise ölçünün üstünde gözetilmesine ne dersiniz? Eğer kıdemin yanında ehliyeti de dikkâte aldnızsa; şu veya bu arkadaşlar, filân ve falan arkadaşlarımızdan daha mı ehliyetli idi? Ehliyeti neyle tarttınız. Her şeyden evvel siz müessesede kontratla bağlı birer sanatkârken nasıl olur da diğer kontratlı sanatkârlar hakkında hüküm verebilirsiniz ? "

Mağdurlar gurubu derhal bir heyet tanzim etti. Yirmi beş sanatkârı ihtiva eden bu heyet Mili! Eğitim Bakanı Celâl Yardımcıya müracaat etti ve derdini anlattı. Bu heyete dahil olan 25 sanatkâr kontratı imza etmemişlerdi. Celal Yardımcı'nm böyle mühim bir mesele ile meşgul olmağa vakti yoktu, çünkü Almanyaya gidiyordu ve ayak üzerinde sanatkârlar ile konuştu. ."Devlet Tiyatrosunda huzursuzluk yaratılmasına asla müsaade edilmiyeceğinden" bahsetti ve Almanya dönüsü bu meseleyi ele alıp, hâl edeceğin söyledi.

Şimdi, kocaman bir Devlet Tiyatrosunun 25 sanatkârı el şakakta Millî Eğitim Bakanının Almanya seyahatinden dönmesini beklemektedir. Halbuki sanaktârlar meseleyi bütün çıplaklığiyle ortaya dökmüşlerdir. Milli Eğitim Bakanı, meseleyi ele alacağını vaadederken, hiç değilse dönüşüne kadar Devlet Tiyatrosunda bir tahkikat açılmasını, ilgililerden ücret takdirlerinin hangi Ölçüye göre yapıldığının sorulmasını istiyebilirdi. Bunu da yapmamıştı. Seyahat dönüsü bu işi halledeceğini söyleyip, seyahate çıkmıştı. Çimdi tatilde bulunan tiyatro sanatkârları aralarında toplanmakta, bu meseleyi konuşmakta ve ister istemez tiyatronun içinde bir huzursuzluk kendisini göstermektedir.

Mahir Canova

Bir başka 1500 'lük

Devlet Tiyatromuz sanatkârlarının maddi bakımdan tatmin edilmeleri çok lüzumlu ve yerinde bir harekettir. Sanatkâr malik olduğu refah nisbetinde verimli olur. Devlet tiyatrosu idaresi, istediği sanatkarı taktir edeceği ücretle ve bir sene müddetle mukaveleye bağlamaya salahiyetlidir. Hiçbir sanatkârın filânı şu kadara angaje etmişsiniz, ben de bu kadar isterim demeye hakkı yoktur. Fakat Devlet Tiyatrosunda bu günkü idari keşmekeş dinlenmedikçe, tiyatro kadrosunu asli memuriyetmiş gibi telâkki edip kanun hükümlerini formaliteden ibaret saydıkça, sanatkârların terfiklerini, kendileriyle aynı haklara sahip bulunan diğer sanatkârların ihtiyarına bıraktıkça mevcut huzursuzluğu da gidermek mümkün olamaz.

İstanbul

Dram'ın turnesi

Schiller'in "Hile ve Sevgi" isimli dramının üzerine kalın kadife perde indikten bir hayli sonra dahi Vali ve eşi tesirinden kurtulamamışlardı.

Kendilerine refakat eden rejisör Meinicke'ye: "Böyle güzel bir piyesle turne yapmalısınız, Istanbul Şehir Tiyatrosunu bu gibi eserlerle Ankarada temsil etmelisiniz..." diyen Vali sözünü bitirirken bayan Gökay ilâve etmişti:

"— Beyaz Güvercin de çok güzeldi .Onu ve geçen senenin muvaffakiyetlerinden biri olan "Sokakta" yi da dahil etmek suretiyle ne güzel bir turne repertuarı yapılabilir..."

Vali sadece arzusunu izhar etmekle kalmamış, böyle bir program seçilirse maddi yardım yapılmasını da temin edeceğini söylemişti. Bu İstanbul Şehir Tiyatrosu için iyi bir işaretti. Tiyatro bu suretle varlığını istanbul dışına duyurabilecek, takdir toplayacaktı. Bu suretle de senelerden beri aynı bayat vodviller ve muayyen kalıplarla turne yapıp tiyatro anlayışım tereddüde düşüren Komedi trupunun kötü tesirini silmiş olacaklardı.

Fakat işler Valinin temennisi ve Meinicke'nin programı gereğince olmadı.

Turnenin maddi yardımı Emekli Sahne Sanatkârları kanalıyla yapılacaktı! Bu cemiyetin başkanı Vasfi Rıza idi ve Komedi trupunun başı Olduğu için, kendilerinden önce Dram kısmının Ankaraya gitmesine taraftar değildi. Toplantılara gelmemek, İşi sürüncemede bırakmak suretiyle kendisine düşen hizmette kusur etmedi. Tam bu şurada Meinicke'nin karşısına bir 'duvar daha çıktı.

Tiyatronun müdürü. Bahar bayramında Gülhane parkında temsil edilecek olan "Figaronun Düğünü" nün provalarının aksıyacağını İleri sürdü. Meinicke, turnede her gün daha rahat prova yapılabileceğini iddia ederken Hüseyin Cemal Gürmen şu iddiayı ortaya att:

"—- Neden repertuvara yalnız Meinicke'nin piyesleri konuyor da, bizimkiler alınmıyor?" Gerçekten H. Kemal haklı idi. Meinicke garplı anlayışla eserler sahneye koymuş, beğendirmişti. Halbuki İstanbul Şehir Tiyatrosunun temsillerinde o tiyatroya has iptidailikler bulunmalı değil miydi? H. K. Gürmen "Sen öl ben yaşıyayım" dramı ile "Şuradan şuraya gitmem" komedisini sahneye koymuş, ikisi de pek muvaffak olmuştu!..

S P O R

Futbol

Milli maç

Orta boylu, zayıf, kıvırcık saçlı bir adam etrafını saran gençlere:

"— Memleket sporunu yabancı ellerde temsile gidiyorsunuz. Hepinizin bu şerefe ayrı ayrı lâyık olduğunuza eminim. Sizi milletçe iyi temennilerle takip ediyoruz. Üzerinize aldığınız vazifenin ehemmiyetini muhakkak ki müdriksiniz. Başarılı neticeler alarak yurda döneceğinizden emmim" dedi. Bu sözleri 24 Haziran Cuma gü- - saat 14.00 te Yeşilköy hava meydanında Futbol Federasyonu başkanı Hasan Polat söylüyordu. Biraz uzunca süren konuşmadan sonra, gençler Başkana teşekkür ederek uçağa bindiler. Triyeste yolculuğuna bir müddetten beri Moda'da Mano Palasta kampta kalarak hazırlanan inini takımımızın yola çıkışı oldukça tantanalı ve debdebeli oldu. Hava meydanına şöyle bir göz atanlar kızgın sıcağa rağmen spor piyasasının mühim şahıslarının hemen ekserisinin orada hazır bulunduğunu gördüler. Gümrük muamelesinin yapıldığı bir sırada dış salonda Dağlaroğlu ile mim takım antrenörü Mihaloviç'in başbaşa verip gayet alçak perdeden konuştukları gözden kaçmıyordu. Bu arada son günlerde üzerine hayli şimşek çeken Beşiktaş'ın soğukkanlı idarecisi Sadri Usoğlu da gözüktü. Usoğlu eski Fenerbahçe antrenörü Mihaloviç'in elini sıkarken diğer taraftan da objektife poz veriyordu. Bunun bir mânası olmalıydı. Usoğlu Muhittin Bulgurlunun ifşaatına şahitlik edecek olan Yugoslav antrenörüne kırgın olmadığım ispata çalışıyordu. Doğrusunu söylemek icap ederse rolünde muvaffak olmaktaydı.

Romaya varış

Berrak ve güneşli bir semada üç saat on dakikalık bir seyahatten sonra gençlerimiz 16,15 te Romanın "Ciampino" hava meydanına indiler. Ve oradan da diğer bir uçakla Triyesteye hareket ettiler. Kafile Triyeste şehrine geldiği zaman mahalli saat 20 yi gösteriyordu. Gençlerimiz altı saatlik bir yolculuktan sonra mitti maçı yapacakları Triyeste şehrine kuş misali inmişlerdi. Kafile başkam Eşfak Aykaç futbolcuları doğruca otele götürdü ve ertesi gün Valmoura stadında hafif bir antreman yapan sporcularımız böylece Pazar gününe intizaren tekrar otellerinde istirahate geçtiler.

Maçın cereyanı

Küçük toprak ve gayri nizami olan Valmura stadına futbolcularımız çıktığı zaman derece 33 i gösteriyordu. Akdenizin yakıcı güneşi gençlerimizin üzerine daha başlangıçta bir ağırlık çöktürmüştü. Otuz beş bin kişilik stadın tribünlerinde çok çek sekiz dokuz bin kişi yer almıştı. Halbuki bir gün evvelki ajanslar ve gazeteciler Triyestede o gün panayırın başladığını ve bu sebeple maçın kalabalık olacağını söylüyordu.. Bu sözler maç saati gelip çatınca âdeta halk tarafından tekzip edildi. Bu alâkasızlığın sebebi ne idi. Buna kati bir cevap verilemezdi. Bir kısmı Yugoslavyaya geçen haftalarda 4-0 İtalyanların mağlûp oluşlarını sebep olarak gösteriyordu. Evet, bu biraz mantıki idi. Halk ağır mağlûbiyetin teessürüne kapılarak milli takıma âdeta boykot ilân etmişti. Bu ne güzel bir hareketti. Bizde bunu yapabilsek. alâkalılar üzerinde bu hareket nasıl bir reaksiyon gösterir, bilinmez. Doğrusu istenirse hiç de fena olmazdı. Mutad seremoniden sonra isviçreli hakem Merlotti idaresinde oyuna başlandı. Yan hakemlerden biri İstanbulun yakınen tanıdığı İtalyan hakemlerinden Marchetti, diğeri ise Zülbahar Sağnaktı. Şeref tribününde mahallî idare âmirleri konsoloslar ve sporla alâkalı şahıslar yer almıştı. Hattâ İtalyanın bir numaralı futbol adamı "Vittorio Pozzo" da oradaydı. İtalyan takımına şöyle bir göz atanlar İtalyanların bu maça ehemmiyet vermediğini anlamakta güçlük çekmediler. Zaten "A", "B" davasında gene onlar haklı çıkmışlardı. İster istemez bize "B" takımı ile çıkmayı kabul ettirdiler. Oyunun ilk dakikalarından itibaren hücum insiyatifi İtalyanların eline geçmişti. Atletik kabiliyetleri bakımından bize faik olan rakiplerimize karşı havadan oynamayı kabul etmiştik. Bu hata kısa zamanda netice verdi ve 18 nci dakikada İtalyan santraforu Bettini takımını galibiyete götüren golü yaptı. Buna ancak Lefter vasıtasiyle ikinci devrenin 35 inci dakikasında mukabele edebildik» Bu ara-' da İtalyanlar iki gol daha yapmışlar fakat bunları yan hakem Zülbahar Sağnak müdahale ederek ofsayt ve favul cezalarına tahvil ettirdi. Maç İtalyan takımının hakimiyeti altında 1-1 berabere neticelendi.

Maçtan sonra söylenenler

Maçtan sonra soyunma odasının etrafını saran gazetecilere Türk • takımının kafile başkanı: "İtalyanlar bizi bir daha böyle yakalıyamazlar" diyordu. Acaba biz İtalyanları böyle yakalıyabilir miydik? Bu bahsi diğer... Fakat söylenen sözler içerisinde üzerinde durulmağa değer olanlar İtalyan idarecilerinin sözleri idi. İşte bunlardan bir kaç tanesi. İtalyan federasyonu Reisi Sinyor Barassi yan hakemimiz Zülbahar Sağnak için demiştir ki: "— Dünyada bu kadar tarafgirlik yapan bir hakem görmedim. Umumi kâtip Valentin!. ise "Türk yan hakemi bizi yaktı" diyordu. Tek seçici Sinyor Pozzo ise "ha-'

Türkiye • İtalya millî maçından görünüş

Bu kurtarışlar bizi galip getirmedi

yatımda bu kadar berbat bir millî mac görmedim. Lefter bir gol attı. Biz üç gol attık. Yan hakeminize dua edin''

Bu sözler kendisini büyük gören rakibin galibiyeti elinden kaçırdığı için sarf etmiş olduğu bir, takım mânâsız gayretler olarak kabul edilmemelidir. Triyestede bulunan bütün spor muhabirlerinin de bildirdikleri de netice İtibariyle, Zülbahar Sağnak'ın haddinden fazla tarafgirlik ettiği noktasında birleşiyor. Hakem olan bir şahsın ne olursa olsun hislerinden uzak kalması lâzımdı. Her halde aleyhimizde yapılacak olan neşriyat berabere kalmamızdan daha faydalı olmıyacaktır.

"A", "B" davası

Maçtan evvel "A", "B" takım davasini ele alıp bu işin müdafiliğini hararetle yapanların gayreti netice itibariyle boşa çıkarmıştır. Evet biz bu sözle milli takımımızın îtalyada kazanmış olduğu bir beraberliği küçümsemiş değiliz. Fakat itiraf etmek lâzımdır ki Türk futbolu hiç Bir zaman İtalyan futbolu seviyesinde değildir. Bununla yapmış olduğumuz beş karşılaşmada bir tek galibiyet elde etmiş değiliz. O halde bu davanın önderliğini yapanlara İtalyanlar kalkıp da siz evvelâ B takımımızı yenin ondan sonra A takımımızla karşınıza çıkalım deseler öyle tahmin edilir ki bu suale muhatap olanlar cevap vermekte güçlük çekerler. Biz şimdiki halde A, B takım davasını bir tarafa bırakarak kendi çapımızda davaları halletmek yoluna gitmeliyiz. Bunun için yapılacak şey bu sporda bizden ileri olanların takip ettikleri çalışma metoduna tevazu ile ayak uydurmak olmalıdır.

Tenis

Hararetli bir turnuva

19 Hazirandan beri stadyum tenis kortlarında devam eden Ankara kupası tenis turnuvası en hararetli safhasına girmiş bulunuyor. Türkiyenin en tanınmış tenisçilerinin iştiraki İte yapılan bu turnuvada İstanbul bölgesinden Engin Balaş, Behbut Cevanşir, vazife dolayısı ile Ankarada bulunan Türkiye şampiyonu Nazmi Bari ve Ankaranm kuvvetli tenisçilerinden Cihat Özgenel ve Şefik Penmen yer almaktadır.

Bu güne kadar A ve B diye iki kategori üzerine tertip edilen maçlar Ankara kupası turnuvası ile yeni bir şekil almıştır, öyle ki oyuncular zayıflardan kuvvetliye doğru sekizer kişilik guruplar halinde karşılaşmaktadırlar. Guruplar da doğrudan doğruya tertip komitesi tarafından teşkil edilmektedir.

Hafta içinde yapılan maçlar sonunda kardöfinali oynamağa hak kazanan Nazmi Bari, Cihat özgenel, Şefik Fenmen, Engin Balaş, Behbut Cevanşir, Erol Bolel, Aslan Daş ve Uğur Sevindik gibi favori tenisçilerin Cumartesi ve Pazar günleri yapacakları maçlar Ankaralı tenis meraklılarına heyecanlı bir hafta sonu kazandıracaktır. Bu sekiz kuvvetli tenisçinin yapacağı kardöfinal maçlar sonunda dömifinale ve finale kalacakların kimler olacağı şimdiden kati olarak söylenemezse de Nazmi Bari ve Cihat Özgenelin diğerlerine nisbetle çok daha fazla şansa sahip olduklarına muhakkak nazarı ile bakılmaktadır. Ankaranın - Hattâ Türkiyenin - en güzel stiline sahip tenisçisi Şefik Fenmen'in ise nefessiz kalmasından korkulmaktadır. Fakat Şefiğin 'güzel bir oyun çıkaracağı tahmin edilmektedir.

Çift erkek maçlarına göz atacak olursak birbiri ile eşit oyuna sahip takımların turnuvada yer aldığını görmüş oluruz. Bunlar arasında bilhassa Behbut.- Engin, Cihat - Uğur, Nazmi - Erol ve Şefik - Suat çiftinin şampiyona için bir hayli mücadele edecekleri tahinin ediliyor. Bu arada geçen senenin Türkiye şampiyonu Engin - Behbut çiftinin bu defa formda olan Cihat - Uğur çiftine şampiyonluğu kaptırmaları da ihtimal dahilindedir.

Her sporda olduğu gibi tenisde de bir takım kaideler ve prensipler mevcut olduğu malûmdur. Bu prensiplere sadık kalmak icabeder. (Böylece tertip komitesi, maçların saatinde başlaması ve ne sebeple olursa olsun tehir edilmemesi ile maç saatinde ve gününde gelmeyen oyuncuların hükmen mağlûp, ilân edileceklerine dair karar vermişti, Bu kararın isini yapmış oyunculara tatbik edilmemesi diğer oyuncuların şevkini kırmaktadır. Fakat seyircileri çok kuvvetli oyuncuların maçını seyretmekten mahrum etmemek arzusu ile bidayette Ankara tenis kupası turnuvasında tesbit edilen kararı tatbik etmediğinden dolayı tertip heyetini de bir dereceye kadar mazur görmek lâzımdır.

Bu mevsim juniorlardan Refet Akpınarın bütün rakiplerini yenebilecek durumda olduğu görülmektedir.

Kadın tenisçiler arasında ise Menkü Oransay'dan başka maç yapabilecek hemen hemen bir kişi bile yoktur.

Tenis Şampiyonasından

Galibiyeti vuruşunda değil, duruşunda

Okuyucu Mektupları

Mecmuanızm son nüshasında Hilton otelinin açılması münasebetiyle yazılan yazının protokola ait kısmında Valinin mihmandarlığından bahsedilmektedir. Bu varid değildir. Misafir severim, fakat taşıdığım vazife ve unvanın icaplarma riayeti vazife bilirim.

Otel açıldığı zaman, yarım saat evvel beni Vilâyette Ziyaret edip hemşehrilik unvanını almış olan dostum Hilton ile salona girdiğimiz zaman ilk karşılaştığımız sayın Diyanet İşleri Reisine Hilton'u takdim ettim. Vekillere de ayni şekilde takdim ettim. Protokol memurlarımız yanımızda idi. İnsanın birlikte bulunduğu bir dostunu her vakit bir diğerine takdim edebileceğini takdir edersiniz.

Beylerbeyinde' ise davet sahibi olduğum için refikamla birlikte misafirlerimizi karşıladım. Bu da en tabii insani vazifedir. Programı tarafımızdan yapılmayan bu törende dikkatimizi çeken hususları ilgililere bildirerek gereğini yerine getirmek suretiyle de vazifemizi yaptığımıza kaniim'

İstanbul Valisi
Ord. Prof. Dr. F. Kerim Gökay

ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR
Ömür boyunca aylık gelir
ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR
ömür boyunca aylık gelir
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI
ömür boyunca aylık gelir
Ömür boyunca aylık gelir